

Social kartläggning 2022

Foto: Microsoft.

Djupdykning i Alebornas livsvillkor

Sammanfattning

En första social kartläggning, ”Att leva i Ale”, genomfördes 2016. Resultatet av kartläggningen visade på skillnader i förutsättningar och hälsa inom kommunen och mellan grupper. Nuvarande kartläggning visar hur utvecklingen har sett ut sedan dess och ger en ny nulägesbild av livsvillkoren i Ale kommun.

Kartläggningen har ett invånarfokus och fokuserar därmed inte på hur kommunen arbetar i olika frågor. Det tas i stället om hand inom ordinarie verksamhetsuppföljning och arbete med nulägesanalyser.

Syftet med kartläggningen är att skapa ett kunskapsunderlag för tjänstepersoner och politiker för att kunna fatta välgrundade beslut om relevanta och träffsäkra insatser. I förlängningen kan kartläggningen också vara ett verktyg för näringslivet, civilsamhället och Aleborna.

Resultatet visar att Ale för många är en bra kommun att växa upp och leva i och hälsan blir på flera sätt allt bättre. Medellivslängden i kommunen har generellt sett ökat och skillnaden i medellivslängd bland män i Nödinge och Älvängen, som syntes i förra kartläggningen 2016, är nu mer utjämnad. Däremot finns fortfarande en skillnad bland kvinnor, där medellivslängden i Älvängen är 3 år längre än i Nödinge. Ohälsotalen har en nedåtgående trend både i Ale och i riket och kariesfriheten bland 6-åringar ökar i flera områden. Skillnaderna mellan grupper i Ales kommunala skolor har minskat det senaste läsåret. Andelen med eftergymnasial utbildning ökar generellt och även om eftergymnasial utbildning är vanligare hos inrikes födda, ökar den eftergymnasiala utbildningsnivån mer hos utrikes födda i Älvängen än hos inrikes födda.

Samtidigt syns fortfarande skillnader mellan olika områden och grupper i kommunen. Vuxna och barn i centrala Nödinge lever i högre utsträckning i ekonomisk utsatthet. I Östra Nödinge, Centrala Älvängen och södra Älvängen har människor generellt sett bättre förutsättningar. Ett par områden som sticker ut i statistiken är Skepplanda och Nol, där till exempel barn som lever i familjer med låg ekonomisk standard ökar och kariesfriheten bland 6-åringar minskar. Barn med föräldrar som har eftergymnasial utbildningsnivå och är födda i Sverige går i högre grad ut grundskolan med godkända betyg och blir behöriga till gymnasiet än de med mest gymnasieutbildning och utrikesfödd. Bland äldre som bor på särskilt boende i Ale har ytterligheterna ökat där fler än tidigare bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som mycket bra men också fler som bedömer det som mycket dåligt.

Människor i Ale uppfattar generellt platser där mycket människor rör sig på, som kommunens resecentrum/pendlingsstationer, och mörka platser som otrygga. Polisen verkar för att vara på dessa platser. Narkotikabrott har över tid ökat, även om viss del av ökningen kan bero på att fler brott upptäcks. Narkotikaanvändning och rökning har minskat bland ungdomarna i Ale kommun, enligt den senaste CAN undersökningen, vilket tyder på att aktivt arbete har gett resultat. Attityderna att det medför liten eller ingen risk att använda heroin och cannabis har dock ökat.

De förändringar som har skett, sedan förra kartläggningen 2016, kan bero på flera saker. Globala och nationella trender och förändringar, integration och migration, konjunkturläget i befolkningen innebär förändringar för hela samhället och får konsekvenser för befolkningen, bland annat genom förändrade beteendemönster, demografi, sysselsättning och arbete vilket påverkar statistiken. Ale kommun har haft en hög inflyttning under lång tid, vilket tillsammans med nybyggnation av bostäder, påverkar inflyttning/omflyttning och därmed befolkningssammansättningen.

Utvecklingen kan påverkas, även om det tar tid. Genom tidiga investeringar i människor under uppväxtåren kan vinster på längre sikt göras. När fler klarar skolan, väljer att utbilda sig vidare, arbetar och försörjer sig själva följer ett ökat välbefinnande och förbättrad hälsa. Färre hamnar i ett kostsamt utanförskap. En sådan hållbar utveckling gynnar såväl individ som samhälle. Ale kommun kommer att följa utvecklingen regelbundet och använda det som underlag till prioriteringar och utvecklingsarbete.

Sammanfattning.....	1
Inledning.....	4
Genomförande av kartläggningen.....	4
Definitioner och ordförklaring.....	5
Omvärldsfaktorer.....	6
Geografiska områdesindelningar.....	6
Tvillingkommuner.....	7
Så här läser du kartläggningen.....	7
Område 1: Demografi.....	8
Befolkningsutveckling och prognos.....	8
Flyttmönster.....	9
Försörjningskvot.....	10
Utrikesfödd/inrikesfödd.....	11
Område 2: Boende och närmiljö.....	12
Upplåtelseform.....	12
Hushållstyper.....	13
Bostadsbyggande.....	13
Trångboddhet.....	14
Akut hemlöshet.....	15
Bredbandstillgång.....	16
Buller, luftföroreningar och grönytor.....	16
Område 3: Socioekonomi och arbetsmarknad.....	16
Utbildningsnivå.....	16
Ekonomiska förutsättningar.....	19
Socioekonomiskt index.....	22
Ekonomiskt bistånd.....	24
Arbetslöshet och sysselsättning.....	25
Område 4: Trygghet och tillit.....	26
Upplevd trygghet.....	26
Otrygghet utomhus.....	26
Brottsstatistik.....	29
Våld i nära relationer.....	33
Område 5: Utbildning.....	34
Barn i förskola.....	35
Barn i fritidshem.....	36
Elever i grundskola.....	37
Gymnasieelever.....	41
Vuxna i behov av utbildning.....	42

Unga som varken arbetar eller studerar.....	42
Område 6: Hälsa och välbefinnande	44
Ohälsotal	44
Narkotika- och alkoholvanor.....	45
Orosanmälningar	48
Övervikt och fetma.....	48
Kariesfria 6-åringar	49
Psyisk hälsa	50
Psykiatrisk sjuklighet	51
Allmänt hälsotillstånd och ensamhet hos äldre.....	53
Medellivslängd.....	55
Område 7: Inflytande, demokratiskt och kulturellt deltagande.....	57
Valdeltagande.....	57
Föreningsdeltagande.....	58
Kulturskola.....	59
Öppen fritidsverksamhet.....	60
Barns språkutveckling genom bibliotek	61
Analys och slutsatser inför framtida arbete.....	62
Bostad och närmiljö	62
Barn och ungas uppväxtvillkor.....	62
Utbildningsnivå, arbetsmarknadschanser och hälsa.....	63
Äldre befolkning	64
Hur kommunen kan påverka	64
Diagramförteckning.....	65
Källförteckning	67

Inledning

En första social kartläggning, ”Att leva i Ale”, genomfördes 2016. Resultatet av kartläggningen visade på skillnader i förutsättningar och hälsa inom kommunen och mellan grupper. Nuvarande kartläggning visar hur utvecklingen har sett ut sedan dess och ger en ny nulägesbild av livsvillkoren i Ale kommun. Kartläggningen har ett invånarfokus och fokuserar därmed inte på hur kommunen arbetar i olika frågor. Det tas istället om hand inom ordinarie verksamhetsuppföljning och arbete med nulägesanalyser.

Syftet med kartläggningen är att skapa ett kunskapsunderlag för tjänstepersoner och politiker för att kunna fatta välgrundade beslut om relevanta och träffsäkra insatser. I förlängningen kan kartläggningen också vara ett verktyg för näringslivet, civilsamhället och Aleborna.

Varför är det då motiverat att arbeta med frågor som rör människors livsvillkor? Jo, för att det står i svensk lagstiftning, i Regeringsformen, Socialtjänstlagen och Plan- och bygglagen. Rätten till en god levnadsstandard, arbete, bostad, hälsa och utbildning är alla grundläggande mänskliga rättigheter enligt FN:s allmänna förklaring. De globala Agenda 2030-målen antogs 2015. Målen ska bidra till en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling. Riksdagen har antagit folkhälsomål som ska skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Som ett led i ett omfattande arbete med att minska och motverka segregation har regeringen antagit ett långsiktigt reformprogram för att minska segregation 2017-2025. Av reformprogrammet framgår att SCB:s befintliga statistik behöver utvecklas så att socioekonomiska förhållanden kan redovisas för lokala områden i hela landet. Mot denna bakgrund har en ny geografisk indelning, Regso, tillkommit. Av Ale kommuns verksamhetsplan med budget 2022 framgår att samhällsbygget ska ske med hänsyn till vad som är hållbart ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Ale kommun har också ett samverkansavtal med Västra hälso- och sjukvårdsnämnden (HSNV) där kommunen har åtagit sig att följa utvecklingen av hälsoläget genom att tillgängliggöra aktuell statistik inom området.

Denna kartläggning fokuserar på social hållbarhet och alebornas livsvillkor. Även om de tre hållbarhetsdimensionerna hör ihop, så mäter inte kartläggningen samhällets ekonomi och miljö. En styrka med kartläggningen är att den åskådliggör hur olika områden interagerar med varandra. För att nå en verklig förändring behöver de bakomliggande orsakerna kopplade till likheter och skillnader i livsvillkor kartläggas. Resultatet av Ale kommuns sociala kartläggning berör de flesta av kommunens verksamheter och involverar även andra aktörer.

Ale, med sitt läge nära Göteborg, är en växande kommun som 2026 och framåt har flera stadsutvecklingsplaner. Detta är ett kunskapsunderlag inför nutida prioriteringar och framtida expansion på lång sikt. Gemensamt överenskomna prioriteringar byggda på identifierade behov och tydlig uppföljning av resultat, är några viktiga steg på vägen, för att på bästa sätt använda resurser effektivt och möjliggöra att alla alebor ska må bra. Ambitionen är att göra statistiken i denna rapport mer digitalt och automatiserad, med interaktiv rapport/layout under 2023, så att kommunens förvaltningar kan arbeta kontinuerligt med aktuell och uppdaterad statistik.

Genomförande av kartläggningen

Kartlägningsarbetet har letts av kommunledningsförvaltningen och har genomförts i en arbetsgrupp bestående av representanter från berörda förvaltningar. Arbetsgruppen har kontinuerligt haft dialog för att sätta ramarna för kartläggningen, identifiera indikatorer samt analysera resultatet.

Statistiken har hämtats från registerdata, offentlig statistik och enkätundersökningar. Exempel på sådana källor är SCB och Västra Götalandsregionens databaser. Det finns alltid begränsningar gällande kvantitativa undersökningar där vissa aspekter av invånarens verklighet inte går att undersöka statistiskt, men det är ett verktyg för att undersöka den övergripande bilden.

Statistiken är uppdelad på olika sätt beroende på sammanhang och vilken källa den kommer ifrån. I somliga fall är den på en kommunövergripande nivå. Det kan bero på att den tillgängliga statistiken inte

bryts upp i mindre geografiska områden än det kommunövergripande. I vissa fall blir antalet personer i varje område för litet för att det ska kunna presenteras eller några slutsatser kunna dras om statistiken. Den kan också, utöver geografiskt, delas upp utefter till exempel kön, utbildningsnivå och ålder, när det anses vara relevant.

Kvalitativa undersökningar, genom till exempel intervjuer, skulle också kunna ge en bild av personers upplevda hälsa och livsvillkor. En sådan undersökning är möjligtvis inte representativ för hur det ser ut i kommunen i stort. Därför har det valts bort för denna kartläggning men kan göras som fördjupande komplement vid behov. Att kartläggningen baseras på registerdata innebär att resultaten visas på gruppnivå – det säger inte nödvändigtvis något om hur individer betraktar sin egen livssituation. Fler hälsovariabler mäts på kommunnivå i den regionala undersökningen Hälsa på lika villkor, som publiceras våren 2023. Denna kartläggning kan inte heller vara heltäckande då varje variabel går att korsjämföra på flera olika sätt. Det finns även andra perspektiv som kartläggningen inte lyfter upp i så stor utsträckning, så som exempelvis livsvillkoren för personer med funktionsvariationer eller Hbtqi personer.

Definitioner och ordförklaring

RegSO – geografisk områdesindelning framtagen av SCB. Bygger på DeSO som utgår från bland annat kommungränser, gator och valdistrikt etc. I denna kartläggning kommer ”kommunens områden” avse RegSO indelningen, såvida annat inte anges.

Social hållbarhet - avser jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det är ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Folkhälsa – avser befolkningens hälsa på en övergripande nivå. Det handlar ofta om breda preventiva och hälsofrämjande åtgärder för att öka den generella hälsan i befolkningen.

Tvillingkommun – kommuner som liknar Ale till socioekonomiska faktorer och geografiska förutsättningar. Jämförs med Ale för att sätta resultat i ett sammanhang.

VGR – Västra Götalandsregionen.

Socioekonomi – Ett sätt att dela in befolkningen i olika grupperingar för att studera samhällsförhållanden. Utgår bland annat från inkomst, utbildningsnivå och levnadsstandard.

Personer med utländsk bakgrund – personer som är utrikes födda, eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Personer med svensk bakgrund - personer som är födda i Sverige med två inrikes födda föräldrar eller en inrikes född och en utrikes född förälder.

Inrikesfödd – person född i Sverige.

Utrikesfödd – person född i annat land än Sverige.

Hbtqi - paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner.

Låg ekonomisk standard - personer som lever i hushåll vars ekonomiska standard är mindre än 60 procent av medianvärdet för riket. Används internationellt för att beskriva risk för fattigdom, engelska "risk of poverty". Baseras på disponibel inkomst per konsumtionsenhet, dvs. tar hänsyn till hushållstyper.

Hög ekonomisk standard - personer som lever i hushåll vars ekonomiska standard är dubbelt så hög som medianvärdet för riket. Baseras på disponibel inkomst per konsumtionsenhet, dvs. tar hänsyn till hushållstyper.

Socioekonomiskt index – Sammanvägning mellan tre indikatorer: andel med låg ekonomisk standard, andel med för gymnasial utbildning, andel med ekonomiskt bistånd (10 månader+) samt arbetslösa (6 månader+). Index mellan 0-100.

SCB – Statistiska Centralbyrån, ansvarar för officiell statistik.

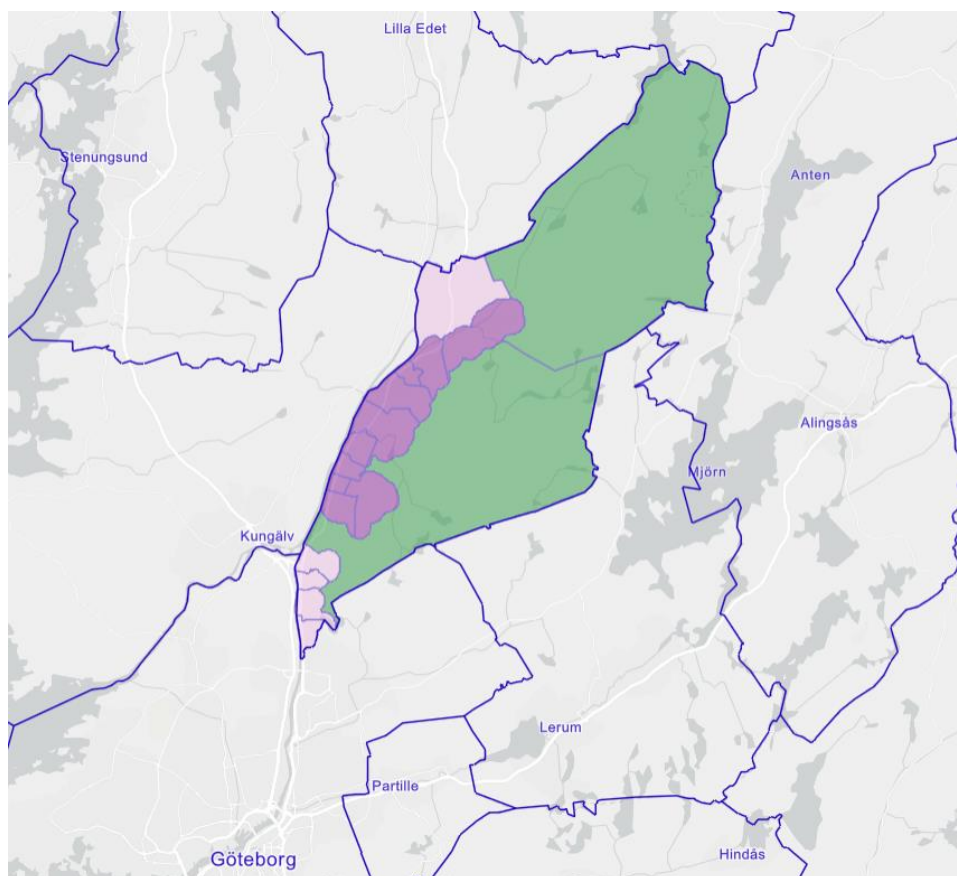
Omvärldsfaktorer

En hel del resultat behöver uppdateras sedan kartläggningen 2016. För att kunna se trender i samhällsutveckling behöver de undersökas över en längre tidsperiod (Svanström 2017). Under enskilda år kan statistiken påverkas av olika händelser eller kortvariga faktorer. Att då endast se till kortsiktiga mätningar kan därför ge en missvisande bild av hur det egentligen ser ut i Ale. Även nytillkomna delar av kartläggningen undersöks huvudsakligen över tid.

Covid-19-pandemin, kriget i Ukraina och stigande inflation innebär en stor förändring för hela samhället och får konsekvenser för befolkningen, bland annat genom förändringar avseende arbetslöshet, oro och beteendemönster. Omvärldsfaktorerna kan spegla resultatet av statistiken. Tidigare analyser har också visat att de som redan tidigare har sämre förutsättningar för en god hälsa blev än mer utsatta i pandemins spår.

Geografiska områdesindelningar

Kommunens geografi är viktig för förståelsen av resultatet. Inte bara områdesindelningen inom kommunen, utan vilka kommuner som geografiskt angränsar till kommunen påverkar flyttkedjor, pendling, etableringar, arbete och brottslighet. Kartan nedan illustrerar Ale kommun, med sina Regso områden och angränsande kommuner.

Där det är möjligt jämförs statistiken på mindre geografiska områden än kommunen i sin helhet. För att belysa eventuella skillnader behöver vissa frågor undersökas områdesvis.

Delområden är de områdesindelningar som användes i kartläggningen från 2016. De utgörs av sammanslagna Nyckelområden (NYKO 6), till exempel Surte, Nödinge och Älvängen. Detaljområden

skapades samtidigt för att bryta ner Nödinge och Älvängen i tre respektive delar. Dessa skapades på 1980-talet, för att följa dåvarande rektorsområden. Kommunens utbildningsnämnd har dock under 2022 beslutat om nya placeringsområden för skolor och förskolor, vilka inte längre följer de tidigare områdesindelningarna.

RegSO (Regionala StatistikOmråden) är en ny sorts områdesindelning framarbetad av SCB. Dessa togs fram för att kunna undersöka och följa frågor om socioekonomi och segregation över tid (SCB), men som numera används brett av SCB, regioner, universitet, kommuner och statliga myndigheter för att belysa statistik inom många områden. RegSO-indelningen syftar på samma sätt som detaljområdesindelningen att bryta ner statistiken för bland annat Nödinge och Älvängen i mindre geografiska delar, för att kunna belysa likheter och skillnader.

Valdistrikt är en geografisk indelning som bestämmer var röstberättigade personer röstar. I regel består de av 1 000–2 000 invånare. De är skapade på förslag från kommunfullmäktige och fastställs av Länsstyrelsen. (Valmyndigheten 2022). Dessa kommer i kartläggningen enbart användas till valresultatet.

I denna kartläggning kommer resultatet presenteras på kommunnivå, RegSONivå och undantagsvis på delområdesnivå (medellivslängd) och valdistrikt (valdeltagande). Den gamla del- och detaljområdesindelningen behövs inte längre inom kommunens arbete och kommer därför inte användas i denna kartläggning. Viktigt att ha i åtanke gällande denna kartläggning är att den inte är helt jämförbar med kartläggningen som gjordes 2016 eftersom den geografiska områdesindelningen skiljer sig åt. För att tillvarata jämförelse/uppföljning, redovisar denna kartläggning statistik över tid, 2016–2021.

Tvillingkommuner

För att ytterligare kunna beskriva situationen i Ale sätts resultaten i relation till andra kommuner, Västra Götalandsregionen samt riket i stort. Det blir då tydligare att se om resultatet för Ale är allmänna trender – eller om Ales resultat sticker ut.

För att jämförelsen ska bli så rättvis som möjligt valdes kommuner som har liknande socioekonomiska och geografiska förutsättningar som Ale. I Göteborgsregionen blev dessa Stenungssund och Kungälv. För att jämföra Ale med en annan del av landet kompletteras dessa med Eslöv i Stormalmö. Dessa kommuner har liknande stor andel utpendling till storstäder, befolkningsstorlek och tillväxt, utbildningsnivå, försörjningskvot med mera. Genom att Kungälv och Stenungssund ligger i Västra Götalandsregionen är tillgången till statistik större via gemensamma statistikdatabaser, medan det inte går att jämföra alla indikatorer med Eslöv.

Så här läser du kartläggningen

Kartläggningen är uppdelad i olika ämnesområden så som exempelvis ”Socioekonomi och arbetsmarknad”. Resultatet presenteras i diagram, tabeller och i löpande text under respektive kartläggningsområde. Många områden hör dock ihop och helheten vägs därför samman i sista kapitlet.

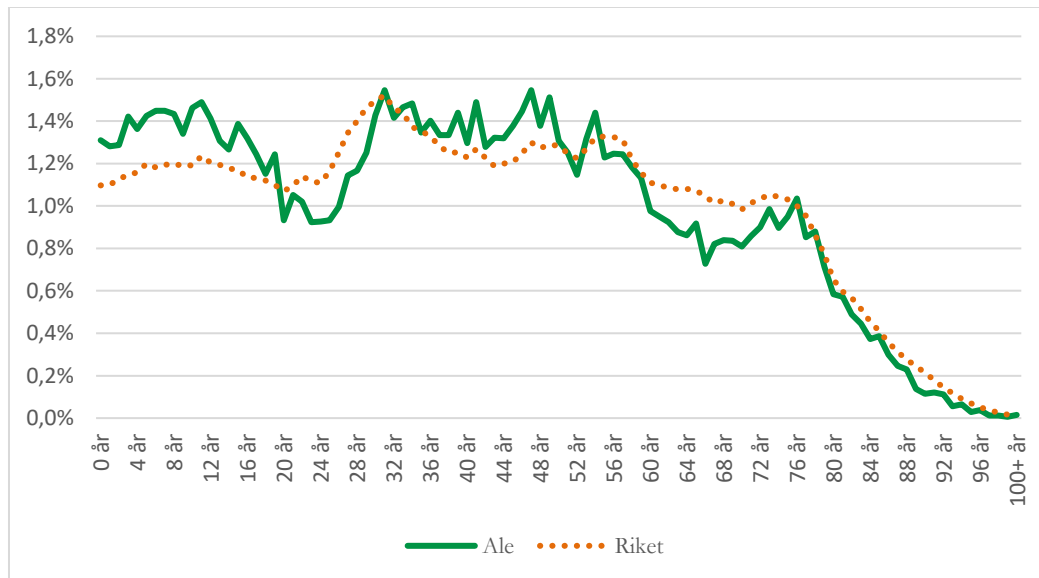
Nedan presenteras statistikresultaten under respektive kartläggningsområde.

Område I: Demografi

Avsnittet belyser statistik kring åldersfördelning, kön och utrikesfödd/svenskfödd.

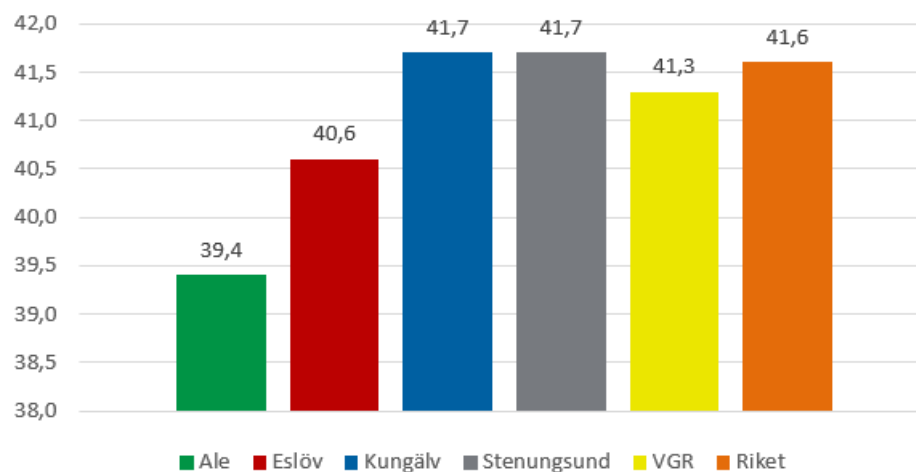
Ale har högre andel yngre och personer i familjebildande åldrar jämfört med riket (2021). Det är representativt för en pendlingskommun nära storstad, som Ale kommun är, där fler pendlar ut än in till kommunen.

Diagram 1. Åldersfördelning i Ale kommun och riket

Ale kommun har en lägre medelålder än tvillingkommunerna, VGR och riket.

Diagram 2. Medelålder 2021 i Ale, tvillingkommuner, Västra Götalandsregionen samt riket

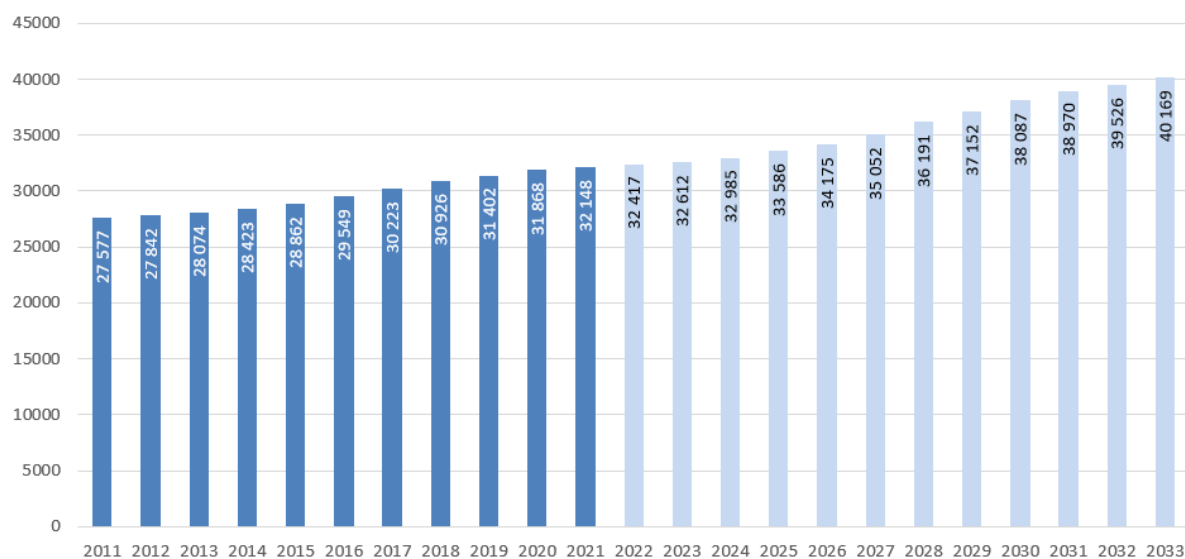
Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Befolkningsutveckling och prognos

Diagram 3 illustrerar faktisk befolkningsutveckling i Ale kommun 2011–2021 och befolkningsprognos 2022-2033 i antal invånare. Kommunen väntar sig en försiktig ökning de närmsta åren för att sedan öka mer från 2027 och framåt. Detta är relaterat till att det är då som större byggnationer är planerade och historiskt brukar befolkningsökningen höra ihop med nybyggnation av bostäder i Ale kommun. Det krävs dock alltid försiktighet kring planerad nybyggnation och folkökning då detaljplaner kan skjutas

fram/ändras eller att projektet, dvs byggnation, skjuts på framtiden på grund av vikande konjunktur eller att faktorer i omvärlden påverkar prognosen på andra sätt.

Diagram 3. Befolkningsutveckling, faktisk och enligt prognos

Källa: Ale kommun, befolkningsprognos 2022

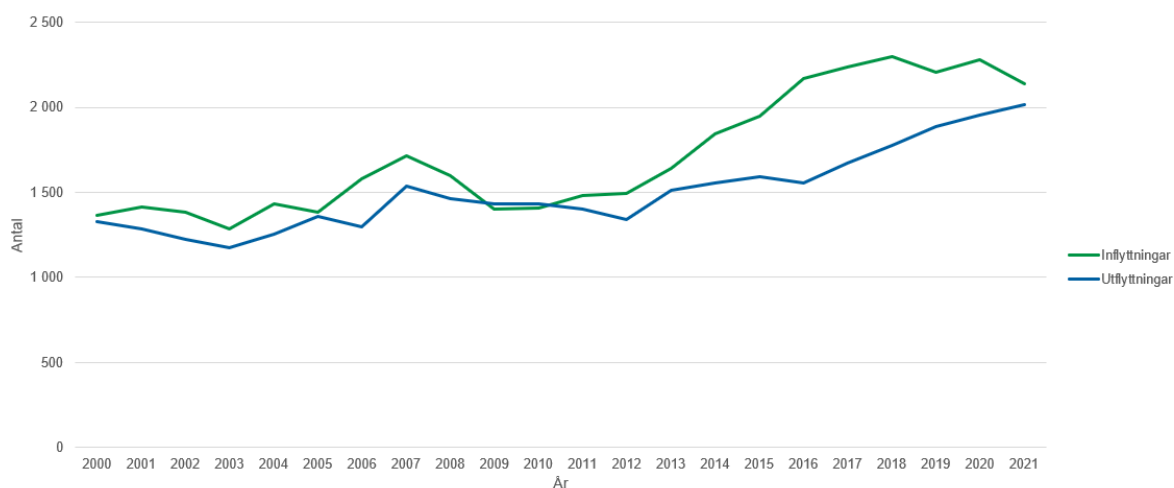
Flyttmönster

Angående flyttmönster i kommunen framgår att den kraftiga folkökningen som har skett under en längre tid har börjat avta sedan 2018, vilket framför allt är relaterat till att färre bostäder har byggts i kommunen, men även en ökad utflyttning i vissa åldersgrupper. Barnfamiljer flyttar in till kommunen, där åldrarna 0–12 år och 30–39 år har ett positivt flyttnetto. Det är också så det ser ut framgent i befolkningsprognosen, främst framåt 2026 när större nybyggnationer är planerade. Negativt flyttnetto står åldrarna 19–29 år och 40–59 åringar för.

Det är vanligast att flytta in till Ale från andra kommuner inom Västra Götalandsregionen. Att flytta inom kommunen och inom länsgräns är också vanligaste trenden även i riket. De flesta kommer från Göteborg, därefter kommer Partille/Mölndal. Kungälv är den vanligaste kommunen som Alebor flyttar till, därefter Stenungsund.

Hur in- och utflyttning till kommunen och omflyttningen inom kommunen ser ut kommer att fördjupas framåt inför befolkningsprognos 2023.

Diagram 4. Relationen mellan inflytt och utflytt 2000–2021

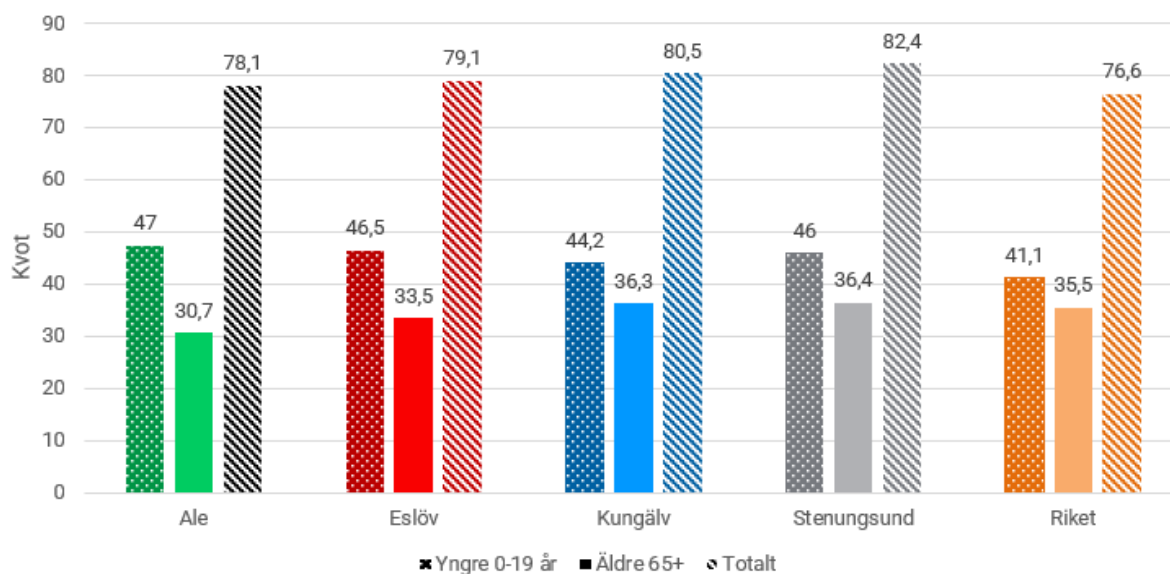
Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Försörjningskvot

Försörjningskvot är ett mått på hur stor andelen yrkesverksamma är i förhållande till barn och äldre. Ju större försörjningskvoten är desto färre yrkesverksamma finns i relation till de som behöver omsorg - desto färre ska försörja fler.

Ales försörjningskvot (78,1) är jämförbar med riket i stort (76,6). I förhållande till tvillingkommunerna är Eslöv (79,1) närmast Ale medan Stenungsund (82,4) har högst. Ale (30,7) har en lägre försörjningskvot för äldre än både riket (35,5) och tvillingkommunerna, där den största skillnaden finns gentemot Stenungsund (36,6). Delen yngre i Ale (47) ligger högre än rikets nivåer (41,1), samtidigt som den liknar tvillingkommunerna, speciellt Eslöv (46,5) och Stenungsund (46). På grund av en åldrande befolkning spås försörjningskvoten öka över tid, men försörjningskvoten kan påverkas lokalt av inflyttning av till exempel barnfamiljer eller förändrat födelsetal.

Diagram 5. Försörjningskvot för yngre (0-19 år), äldre (65+) och totala försörjningskvot år 2020.

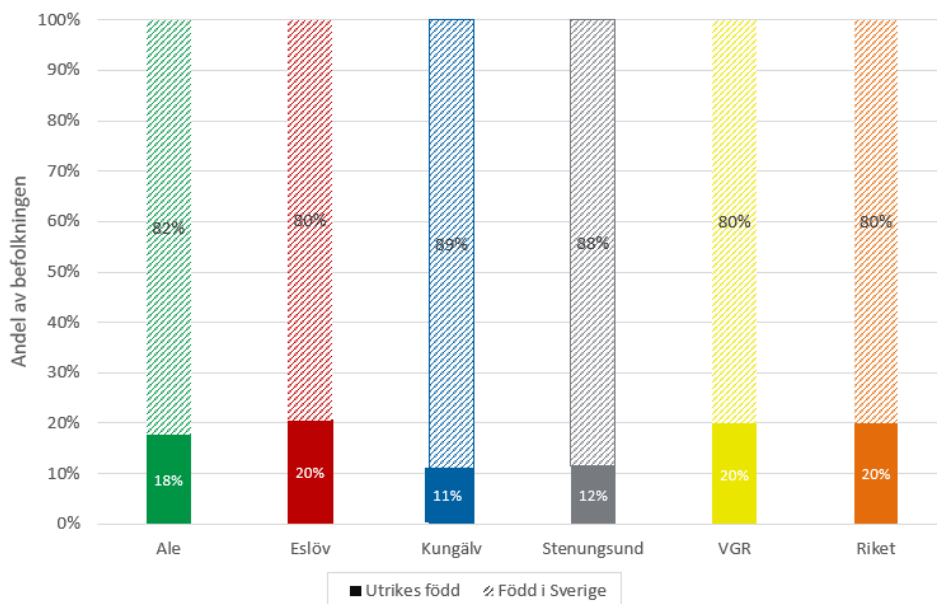

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Utrikesfödd/inrikesfödd

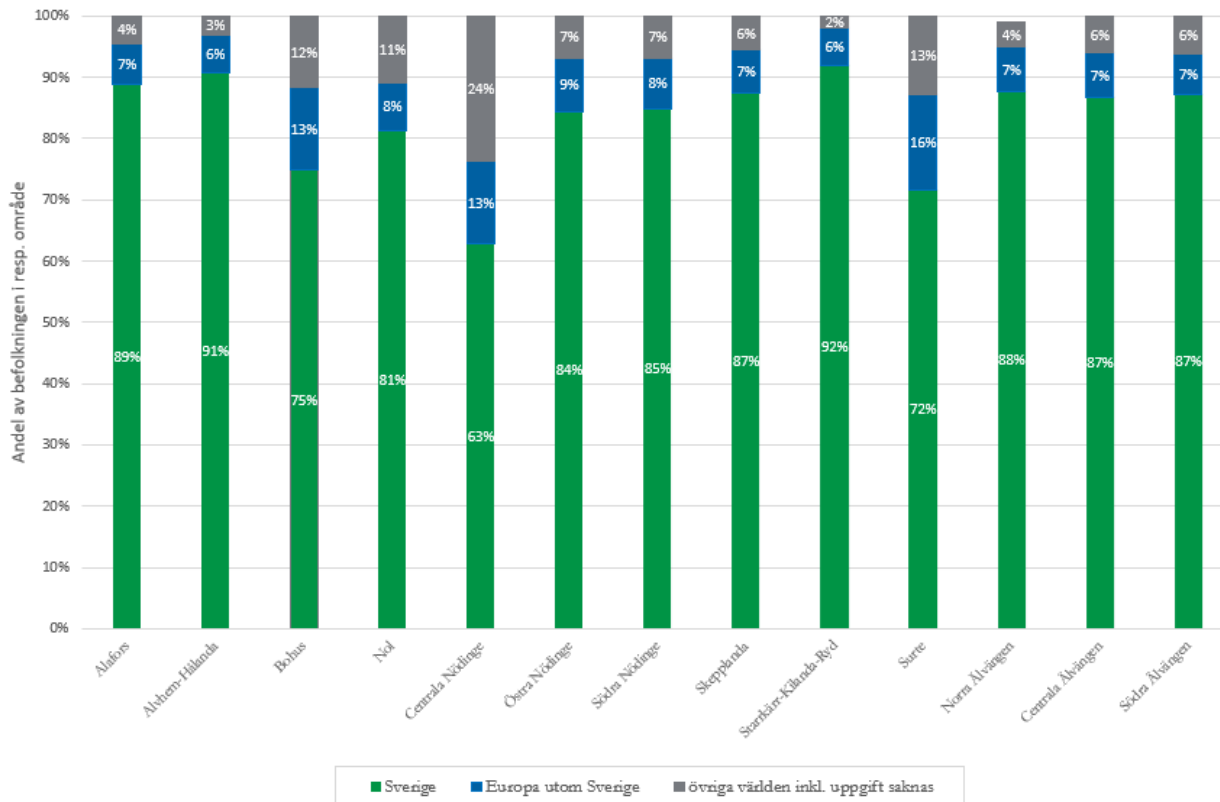
Ale kommuner har högre andel utrikesfödda än Kungälv och Stenungsund, men lägre andel än Eslöv, VGR och riket.

Diagram 6. Andel inrikes- och utrikesfödda 2021

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Diagram 7. Befolkningens födelseregion per RegSO

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Område 2: Boende och närmiljö

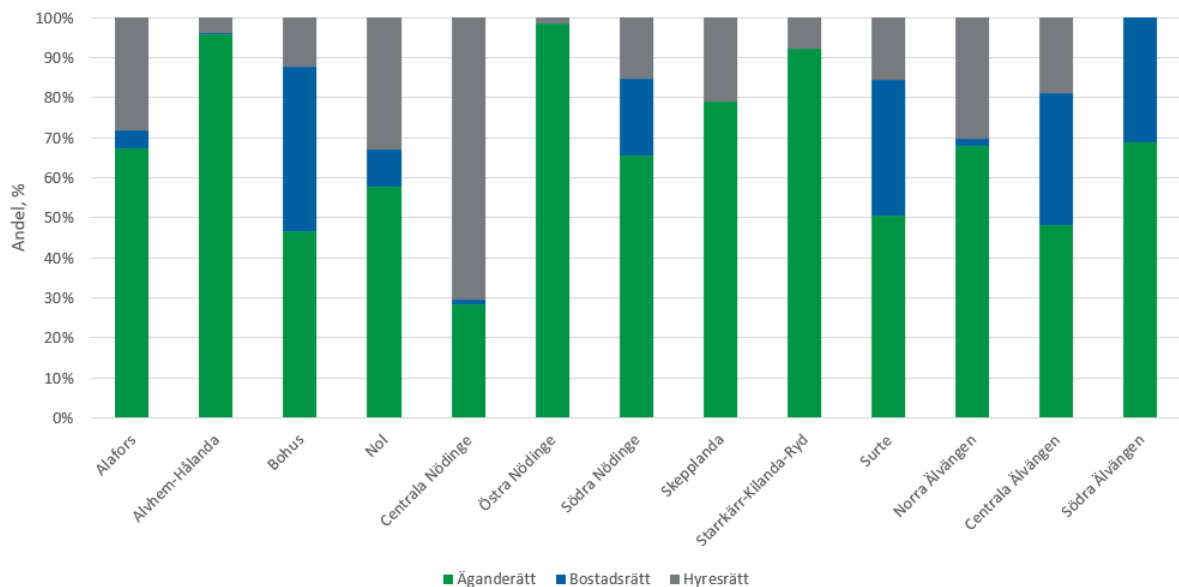
Hur befolkningen bor och lever är en viktig del av en mer socialt hållbar utveckling. Det handlar både om boendet i sig och den direkta omgivningen. Det sociala hållbarhetsperspektivet av dessa frågor handlar om förutsättningarna för allas tillgång till en boendesituation som främjar trygghet och gemenskap, deltagande i samhället och sunda levnadsvanor. En aspekt av boendet som också påverkar hur man mår är vad som händer när man kliver ut genom ytterdörren. (Region Skåne 2016).

Ett bra boende är en av människors mest grundläggande behov. Det är därifrån vardagen utgår ifrån och möjliggör vila samt en meningsfull fritid. Ur ett folkhälsoperspektiv är ett fullgott boende till överkomlig ekonomisk kostnad en viktig aspekt. För att se till boendesituationen i Ale undersöks tillgång på bostäder, trångboddhet och akut hemlöshet. Vidare är det intressant att undersöka hur fördelningen ser ut gällande upplåtelseform.

Upplåtelseform

Det finns paralleller mellan vilken upplåtelseform personer bor i och socioekonomisk position. Ägda boenden kräver högre köpkraft. Generellt sett är hyresrätter därför en vanligare boendeform bland personer med sämre socioekonomiska förutsättningar. Då inkomstnivå hänger ihop med utbildningsnivå och arbetsmarknadsställning, blir kopplingen mellan socioekonomi och hur människor bor betydande. Koncentrationen av upplåtelseformer i olika bostadsområden kan vara en bidragande faktor till hur den socioekonomiska fördelningen i en kommun ser ut och utvecklas över tid (Delmos 2021).

Diagram 8. Fördelningen av upplåtelseformer per RegSO.

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

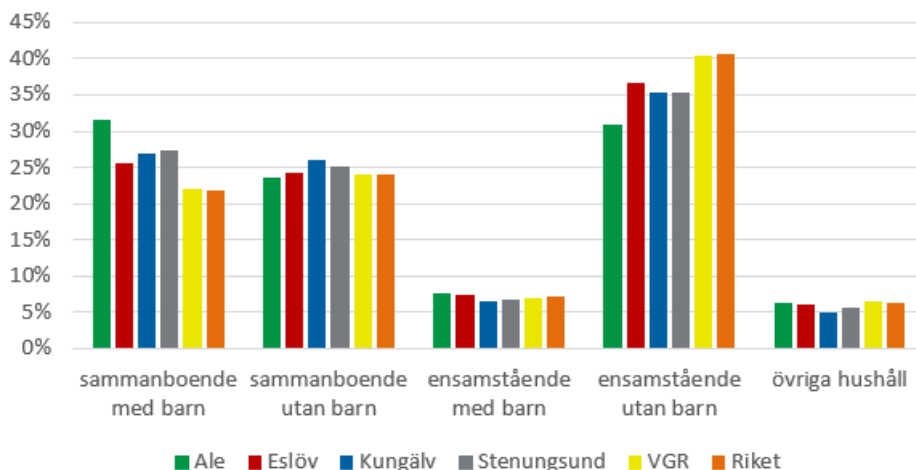
Det finns en stor spridning mellan Ales områden rörande andel personer i olika upplåtelseformer. Till viss del kan detta förklaras med karaktären på de olika områdena. I ett mer landsbygdspräglat område är det naturligt att den huvudsakliga bebyggelsen utgörs av äganderätter (småhus och radhus). Starrkärr-Kilanda-Ryd och Alvhem-Hålanda är bra exempel på detta, där äganderätter utgör över 90%. Flerfamiljshus är vanligare förekommande i tätortsbebyggelse men det är inom och mellan tätorterna det finns påtagliga skillnader. Bohus, Nol, Centrala Nödinge, Surte och Centrala Älvängen har en betydande andel hushåll som bor i flerfamiljshus. Upplåtelseformerna på bostäderna skiljer sig dock åt, där Bohus, Surte och Centrala Älvängen har en större andel bostadsrätter än hyresrätter. I Centrala Nödinge utgörs i stället majoriteten av boendeformerna av hyresrätter, där de andra upplåtelseformerna utgör strax under 30%. I Södra Älvängen förekommer inte hyresrätter alls.

Inom Nödinge finns skillnader mellan områden. Östra Nödinge består till 99% av äganderätter, medan äganderätter endast utgör 28% i Centrala Nödinge. I Älvängen finns också skillnader i upplåtelseformer, om än inte lika stor. I Centrala Älvängen bor strax över hälften av hushållen i hyresrätter och bostadsrätter, med en betoning på bostadsrätter. I Norra Älvängen är hyresrätter den vanligare upplåtelseformen bland flerfamiljshus, men äganderätt utgör majoriteten. I Södra Älvängen finns i stället inga hyresrätter, och ca 30% bor i bostadsrätter.

Hushållstyper

Utöver upplåtelseform så kan boendesammansättningen se olika ut, det vill säga ensamstående, samboende, med eller utan barn. Antalet boende per hushåll i Sverige sjönk successivt under större delen av 1900-talet, delvis beroende på en ändrad åldersfördelning, med allt fler äldre i befolkningen. Vid 1945 års bostadsräkning uppgick antalet boende per hushåll till 3,2 personer. År 1990 var siffran nere i 2,1 personer per hushåll. Men därefter har utvecklingen mot allt mindre hushåll upphört och nu är det i genomsnitt 2,2 personer per hushåll i Sverige. Hushållsbildningen beror på en mängd faktorer, varav befolkningens ålderssammansättning är en viktig faktor (Boverket). Ale har flest sammanboende med barn vilket är rimligt då många barnfamiljer har flyttat in till kommunen under en tioårsperiod. Detta går även ihop med den totalt sett låga försörjningskvoten som finns i Ale tillsammans med låg medelålder.

Diagram 9. Hushållstyper i Ale, tvillingkommuner, Västra Götalandsregionen samt riket år 2021.

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Bostadsbyggande

Det råder en obalans på bostadsmarknaden i en majoritet av Sveriges kommuner (Boverket 2022). Bostadsbristen har olika effekter, bland annat att unga inte kommer in på bostadsmarknaden, att det är svårt för samboende par att gå skilda vägar och att människor inte kan flytta till ett nytt jobb eller utbildning. Flera bor också kvar i en bostad som inte längre är ändamålsenlig för familjesituationen, vilket leder till trångboddhet. Att ha ett adekvat boende är en faktor som har stor påverkan på hälsan. Vissa grupper har enligt Boverket (2022) generellt svårare att kunna tillgodose sitt bostadsbehov. Dessa är unga, studenter, nyanlända, men även personer med funktionsvariationer och äldre som önskar byta bostad.

Ale är inget undantag när det kommer till bostadsbrist och detsamma gäller tvillingkommunerna. Samtliga kommuner rapporterar en bostadsmarknad i obalans, där efterfrågan överstiger utbudet (Boverket 2022).

Kommunen har som mål att öka sin befolkning med minst 1,5% per år. För att nå detta mål krävs det en regelbunden byggnation av nya bostäder. Under 2021 ökade Ale kommun med 0,88 procent och väntas enligt prognos bli lägre 2022. Planerat bostadsbyggande redovisar en möjlig utbyggnadsvolym om totalt 920 bostäder under planeringsperioden 2022-2026. Detta innebär en möjlig utbyggnad om cirka 180

bostäder per år i snitt om inflyttning sker i utsatt tid. Byggnadstakten planeras att öka från 2027 och framåt.

Det är framför allt Nödinge och Älvängen som har större detaljplaner. För närvarande pågår arbete med att ta fram en fördjupad översiktsplan för Älvängen. Fördjupningen kommer framför allt att undersöka var det är lämpligt att förtäta respektive komplettera bebyggelsen, vilken typ av bebyggelse som bedöms vara lämplig (flerbostadshus, småhus/radhus) i vilka lägen.

I Nödinge pågår arbete med två större detaljplaner. I Nödinge Centrum medger detaljplanen uppförande av centrumverksamhet, kontor, bostäder och parkering, fördelat på nio kvarter, centralt i Nödinge. Totalt möjliggörs ca 600 - 700 nya bostäder och ca 1300 p-platser inom två parkeringshus.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade i juni 2022 att godkänna planförslaget och överlämna det till kommunfullmäktige för beslut om antagande. I Backa-Stenkil möjliggör förslaget utbyggnad av Nödinge tätort söderut och bedöms kunna innefatta ca 600 nya bostäder, både friliggande och sammanbyggda småhus och flerbostadshus. Även förskola med plats för 180 förskoleelever. Förslaget har varit ute på granskning och ärendet ska sedan vidare till antagande.

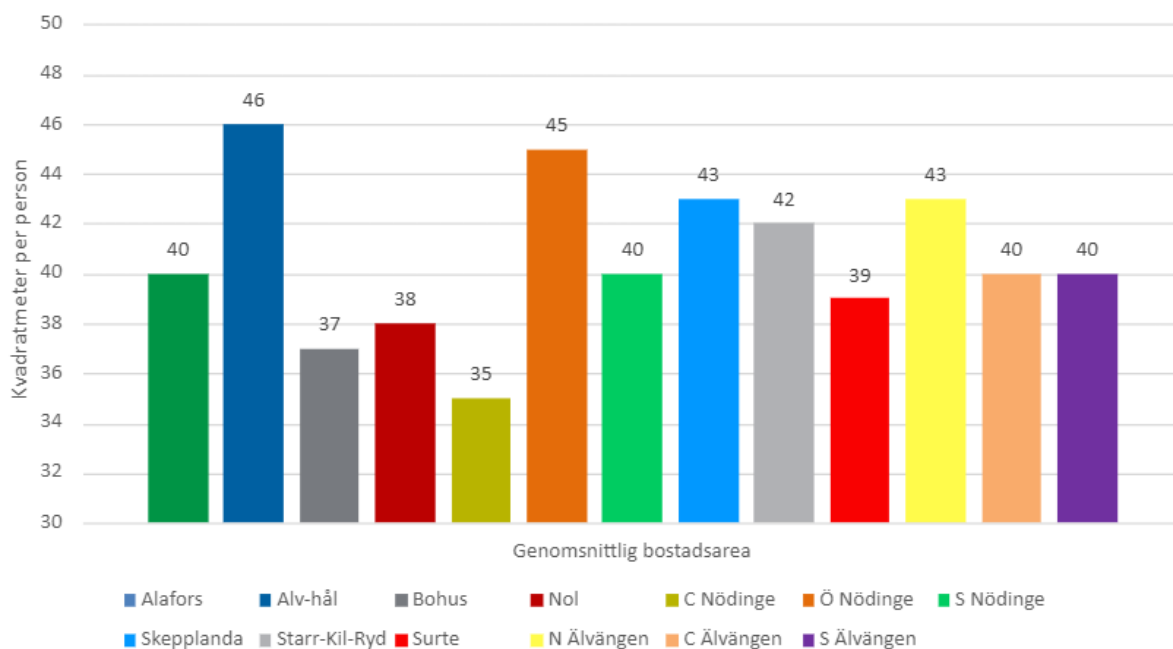
I förslag till ny socialtjänstlagen finns ett avsnitt som benämns ”Övergripande planering”. Det innefattar både planering av insatser inom socialtjänsten, men även att plan- och bygglagen (PBL) föreslås kompletteras med de sociala aspekterna i planläggningen och att det i PBL regleras att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön. Med sociala aspekter avses; trygghet, delaktighet, inkludering, segregation, brottslighet, missbruk, trångboddhet, hemlöshet och bostadsbrist. Med den sociala miljön avses; hur bostadsmiljöer utformas, vilka grupper som har tillgång till gemensamma ytor och träffpunkter, var offentlig service lokaliseras. Om lagförändringarna träder i kraft, är den sociala kartläggningen ett bra underlag inför kommande arbete med samhällsplaneringen.

Trångboddhet

Att leva trångbott kan vara ett hinder för människors vardag. Forskning visar att det försvårar vila, hushållsmedlemmars privatliv och barns skolgång (Grander & Sandberg 2021). Trångboddheten har ökat över tid i Sverige. Trångboddhet är generellt sett vanligare i olika grupper, där till exempel utrikesfödda och personer i en mer socioekonomiskt utsatt position i högre utsträckning är trångbodda. (Folkhälsomyndigheten 2021b, SCB 2021).

Trångboddhet kan mätas på olika sätt, men vanligast är genomsnittlig bostadsarea/person. Bostadsarea per kvadratmeter skiljer sig mellan kommunens områden. Två områden med närhet till pendlingsstation som har hög genomsnittlig bostadsarea är Östra Nödinge (45) och Norra Älvängen (43). Centrala Nödinge ligger också med närhet till pendlingsstation, men har lägst bostadsarea (35).

Diagram 10. Genomsnittlig bostadsarea, kvm/person, per RegSO 2019

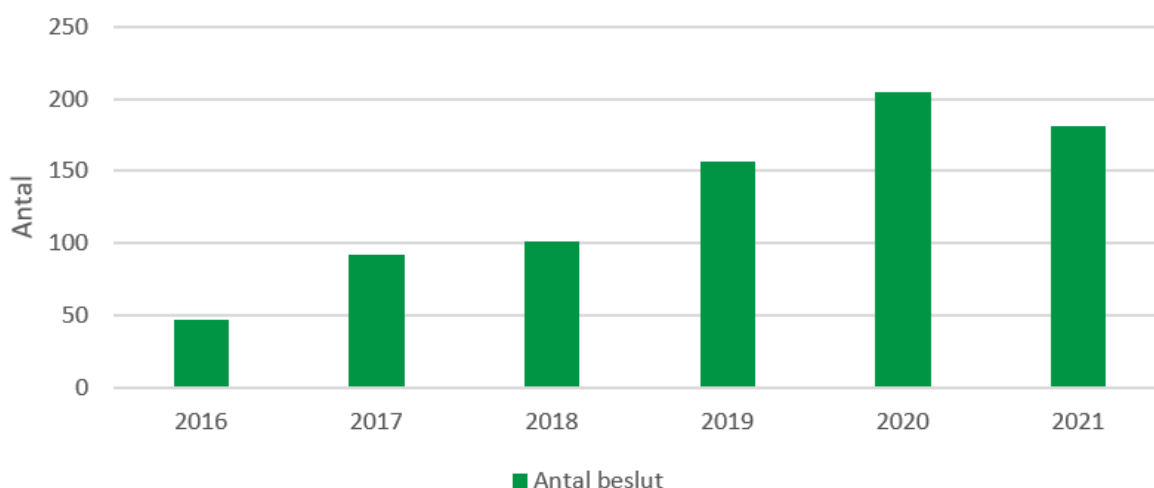
Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Akut hemlöshet

Att säkerställa att man har någonstans att bo är i de flesta fall upp till individen. Det kan dock hända att individer inte lyckas skaffa ett boende på egen hand. Det kan handla om sociala problem som försvårar situationen, till exempel missbruk och psykisk ohälsa, men även att man behöver fly våld i hemmet. Som en sista utväg kan socialtjänsten bistå personer och familjer med akut tak över huvudet för kortare perioder (Ale kommun 2020). Att inte ha ett adekvat boende är negativt för hälsan och påverkar alla aspekter av livet. Saknas grundtryggheten som ett stabilt hem erbjuder kan det till exempel försvåra skolgången.

Antalet beslut om insatser vid akut hemlöshet har markant ökat 2016-2020. Siffrorna redovisas i form av antal beslut och inte unika fall. Det innebär att enskilda personer/familjer kan återaktualiseras för insatser under samma år, vilket gör det svårt att avgöra om ökningen beror på fler beslut/individ eller om det är en faktisk ökning av hemlöshet. Antalet beslut var lägre under 2021, men det är för tidigt att säga om det är ett trendbrott.

Diagram 11. Antal beslut om insatser vid akut hemlöshet mellan 2016-2021

Källa: Verksamhetsdata.

Bredbandstillgång

Samhället är i hög grad digitaliserat och tillgången till internet är en viktig del för att kunna delta socialt, demokratiskt, arbeta på distans och ha tillgång till samhällsfunktioner. Distansundervisningen under covid-19-pandemin har också visat hur tillgången till internet är viktigt för att kunna få en bra utbildning.

I kommunen som helhet har drygt 97% av invånarna tillgång till en snabbare uppkoppling (1 Gbit/s) år 2021. Sett till skillnaderna mellan tätort och landsbygd är tillgången i det närmaste absolut i tätorterna (99,1%), medan den, samma år, är lägre på landsbygden (86,4%). Utbyggnaden av snabba uppkopplingar på landsbygden har dock ökat snabbt, där den 2019 endast var 65,7%. (Kolada 2021). I Ales senaste översiktsplan har uppkopplingens blinda fläckar berörts och det konstateras att läget behöver analyseras vidare (Ale kommun 2021).

Buller, luftföroreningar och grönytor

Luft- och bullerföroreningar från transportsektorn orsakar olika hälsoproblem, där vägtransporter och dieselfordon står bakom en särskilt stor del. I Ale kommun är orterna Surte, Bohus, Nödinge, Nol, Alafors, Älvängen och Alvhem särskilt påverkade av luft- och bullerföroreningar från framför allt E45an samt Norge/Vänerbanan (tåg). I kommunen finns även lokala föroreningar bundna till specifika verksamheter. Luft- och bullerföroreningar är större ju närmare utsläppskällan människor befinner sig. Utbyggnaden av bullerskärmar skiljer sig åt mellan orter och även inom samma ort. Områden som befinner sig långt ifrån källan avseende luft- och bullerstörning bedöms inte påverkas i någon större utsträckning.

Naturen är viktig för rekreation, folkhälsa och biologisk mångfald och är tillgänglig för alla. En välplanerad grönsstruktur är nödvändig för att exempelvis omhänderta framtida ökade regnmängder, möjliggöra spridningscentra för djur och växter, och bidra till en god folkhälsa.

Område 3: Socioekonomi och arbetsmarknad

Socioekonomi är ett sätt att dela in befolkningen i olika grupperingar för att studera samhällsförhållanden och utgår bland annat från inkomst, utbildningsnivå och levnadsstandard.

Utbildningsnivå

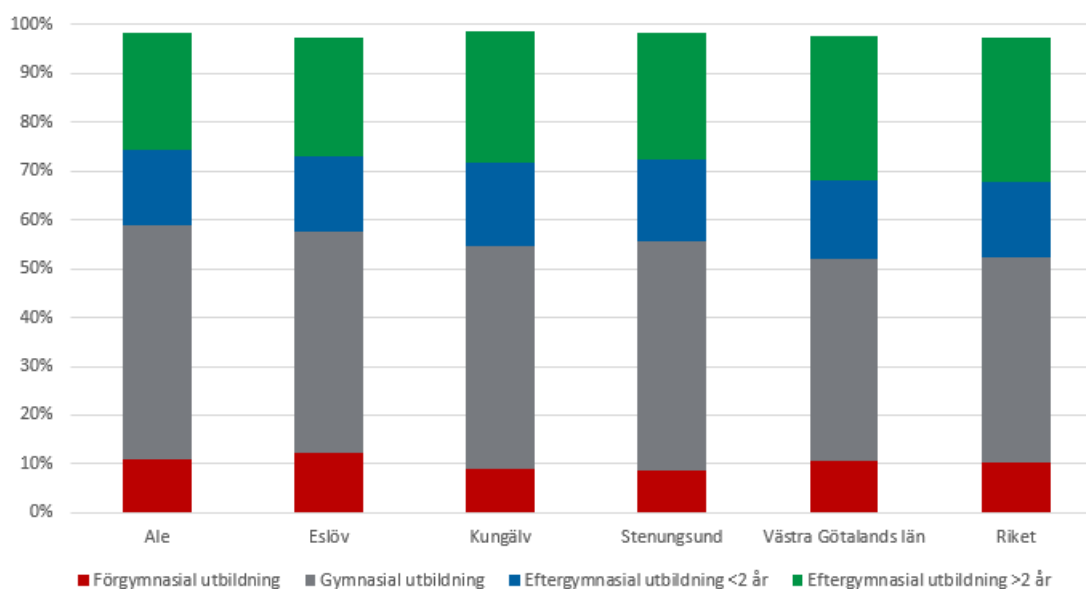
Det finns en tydlig koppling mellan uppnådd utbildningsnivå och människors livsvillkor och hälsa i befolkningen i alla åldrar. Personer med längre utbildning har generellt bättre hälsa och livsvillkor än personer med kortare utbildning. Skillnader mellan utbildningsgrupperna har i flera avseenden ökat.

Exempelvis har de relativa utbildningsmässiga skillnaderna i förtida dödlighet ökat sedan början av 1990-talet enligt Folkhälsomyndighets rapport ”Utbildningsnivå och hälsa – hur hänger de ihop?”. Av SCB:s rapport ”Efter 60. En beskrivning av äldre i Sverige” framgår att finns ett tydligt samband mellan utbildningsnivå och äldres allmänna hälsa.

Av diagrammen nedan framgår att andelen med eftergymnasial utbildning ökar generellt och den har ökat ungefär lika mycket i Ale kommun som i tvillingkommunerna, VGR och riket. Utbildningsnivån skiljer sig mellan kommunens områden där centrala Nödinge har lägst andel med eftergymnasial utbildning. Andelen med eftergymnasial utbildning är generellt högre bland inrikesfödda än bland utrikesfödda. Av diagram 14 och 15 framgår att den eftergymnasiala utbildningen ökat mer bland utrikesfödda än inrikesfödda i centrala och södra Älvängen. I Nödinge har utbildningsnivån bara ökat minimalt och i östra Nödinge har utbildningsnivån bland utrikesfödda sjunkit under perioden.

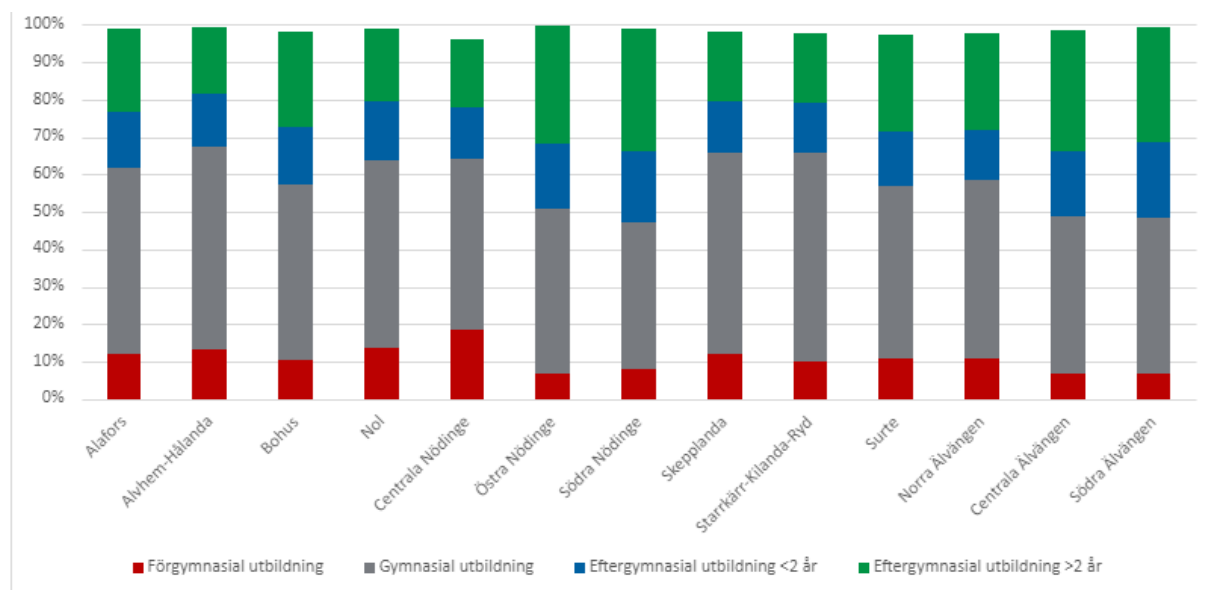
Kommunen har haft en hög inflyttning sedan 2016, främst barnfamiljer från Göteborg. Om förändringarna i utbildningsnivå är relaterade till befintlig befolkning eller till inflyttning går inte att fastslå utan djupare analys.

Diagram 12. Fördelning gällande utbildningsnivå 2021.

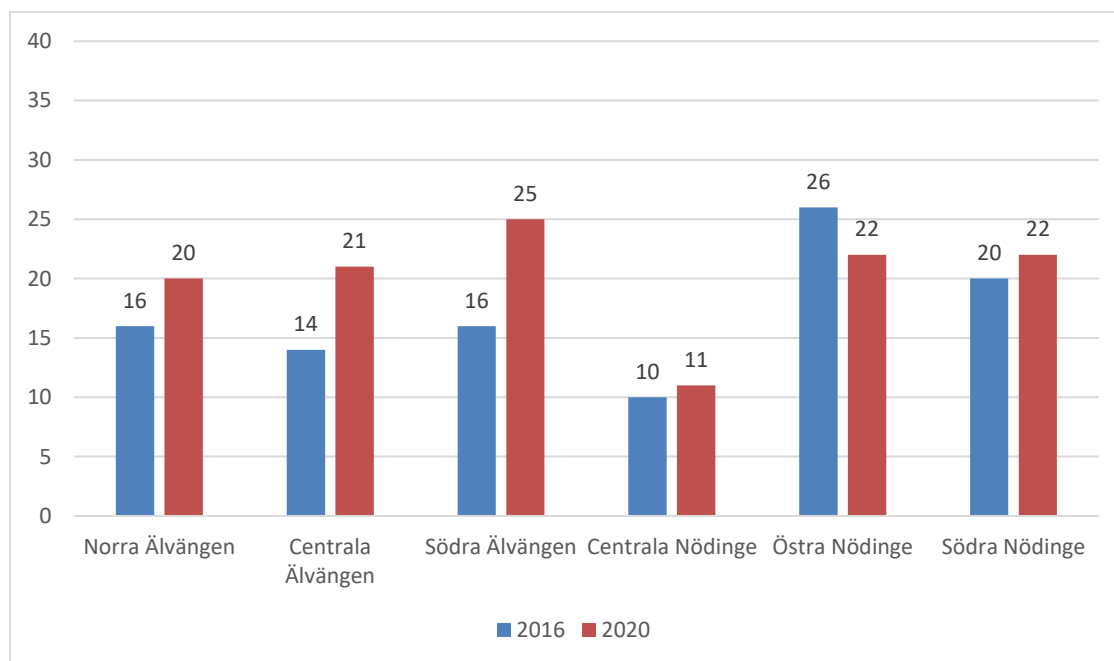
Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Diagram 13. Fördelning av utbildningsnivå per RegSO 2021

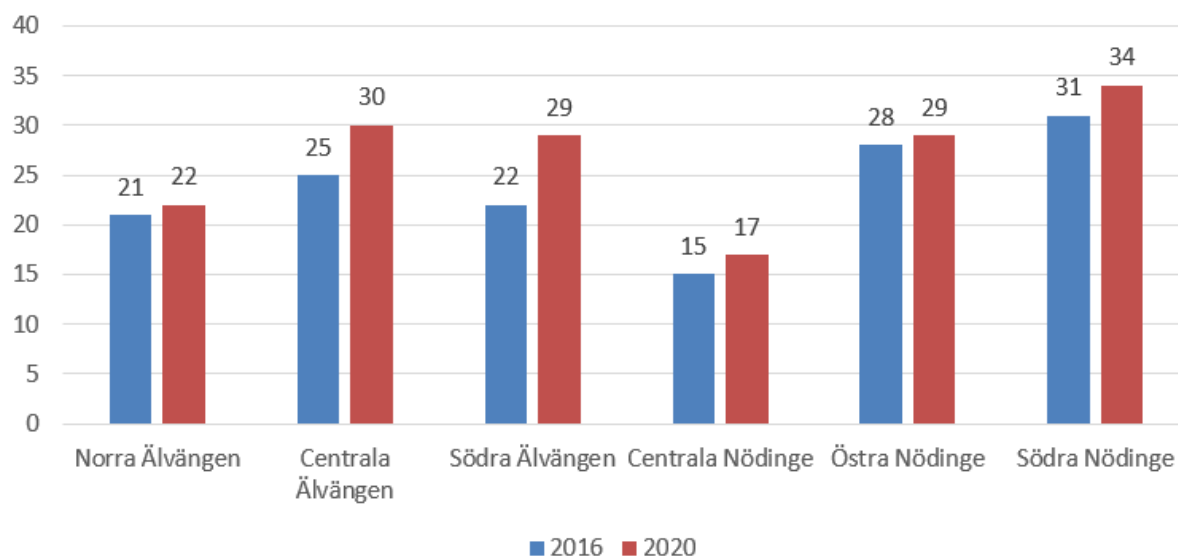
Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Diagram 14. Utveckling av eftergymnasial utbildning bland utrikesfödda

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Diagram 15. Utveckling av eftergymnasial utbildning bland inrikesfödda.

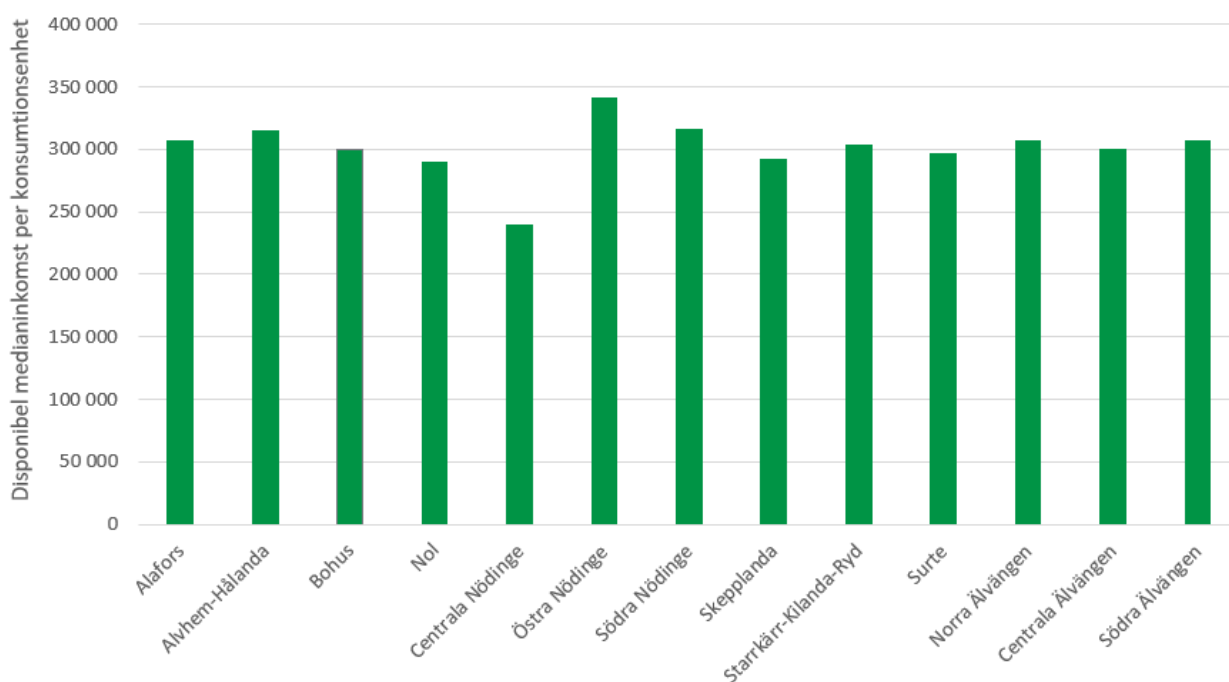
Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Ekonomiska förutsättningar

De ekonomiska förutsättningarna sätter ramarna för livet och påverkar hälsan. En lägre ekonomisk standard har visat sig hänga samman med en sämre hälsa.

Disponibel inkomst avser de pengar man har att röra sig med efter skatt och bidrag. Konsumtionsenheten tar hänsyn till hushållets sammansättning i form av sammanboende, ensamstående, med eller utan barn. Den disponibla medianinkomsten skiljer sig mellan kommunens områden, där störst skillnad återfinns i östra Nödinge där årsinkomsten är 100 000 kr mer än i centrala Nödinge (341 352 kr och 239 912)

Diagram 16. Disponibel medianinkomst i åldrarna 20-64 år i Ale 2020 (årsinkomst)

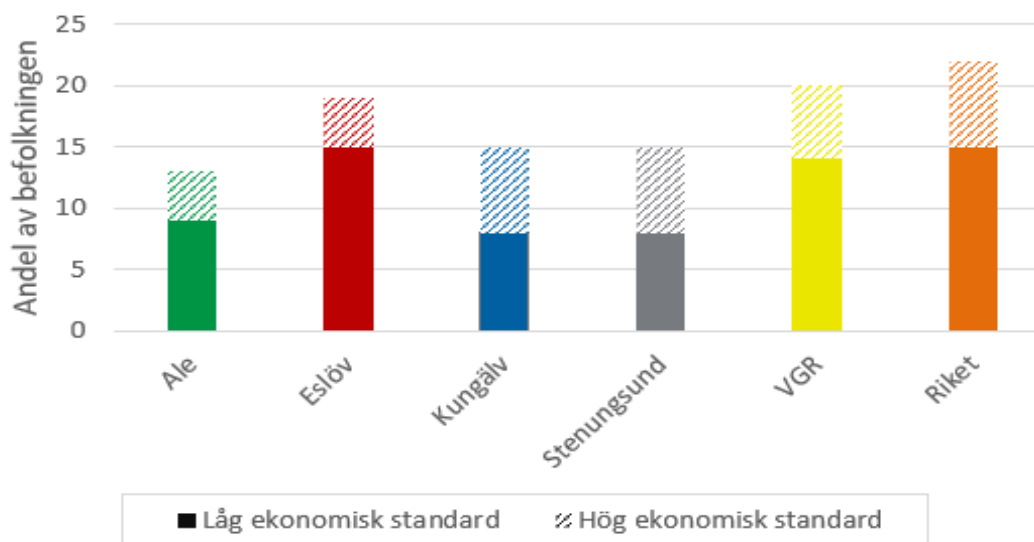
Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Låg ekonomisk standard är ett internationellt mått för att beskriva människor i risk för fattigdom. Måttet anger andelen personer som lever i hushåll vars ekonomiska standard är mindre än 60 procent av medianvärdet för riket (utgår ifrån disponibel medianinkomst per konsumtionsenhet). Låg ekonomisk standard ska inte förväxlas med låg inkomststandard, som i stället är ett absolut mått för att visa när familjens inkomster är lägre än de nödvändiga utgifterna.

Eslöv (och generellt hela Skåne-regionen) har en högre ekonomisk utsatthet och även arbetslöshet än kommunerna i Västra Götalandsregionen. Ale kommun har en högre andel med låg ekonomisk standard jämfört med Kungälv och Stenungsund, men lägre än regionen som helhet.

Det har skett en liten ökning av andelen med låg ekonomisk standard i åldersgruppen 0–19 år mellan 2016-2020 i Ale kommun, men andelen ligger fortfarande lägre än VGR och riket. Bland den äldre befolkningen i Ale (65+), har andelen med låg ekonomisk standard sjunkit under tidsperioden. Detta är även en trend i hela riket och VGR.

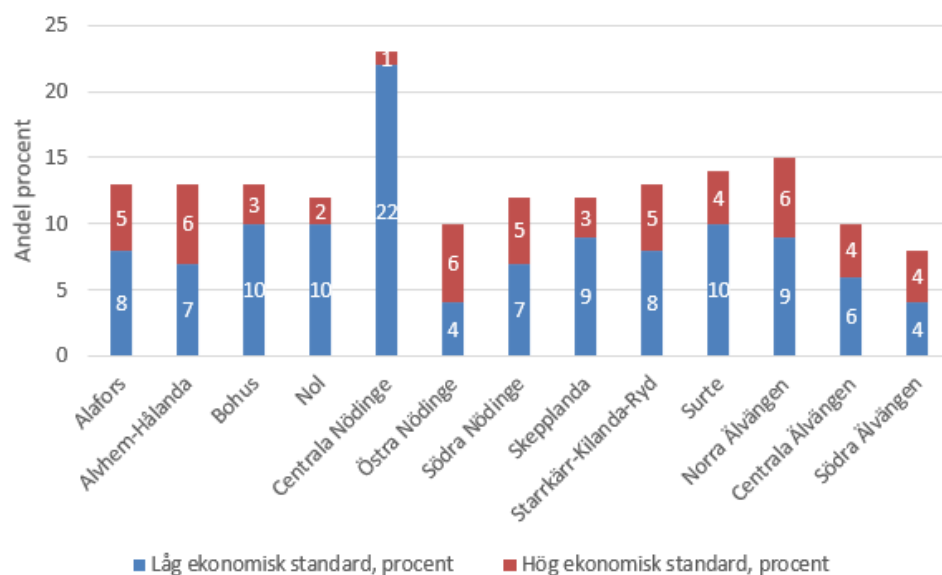
Diagram 17. Andel av befolkningen i hög respektive låg ekonomisk standard

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Av diagram 18 framgår att andelarna skiljer sig mellan kommunens områden.

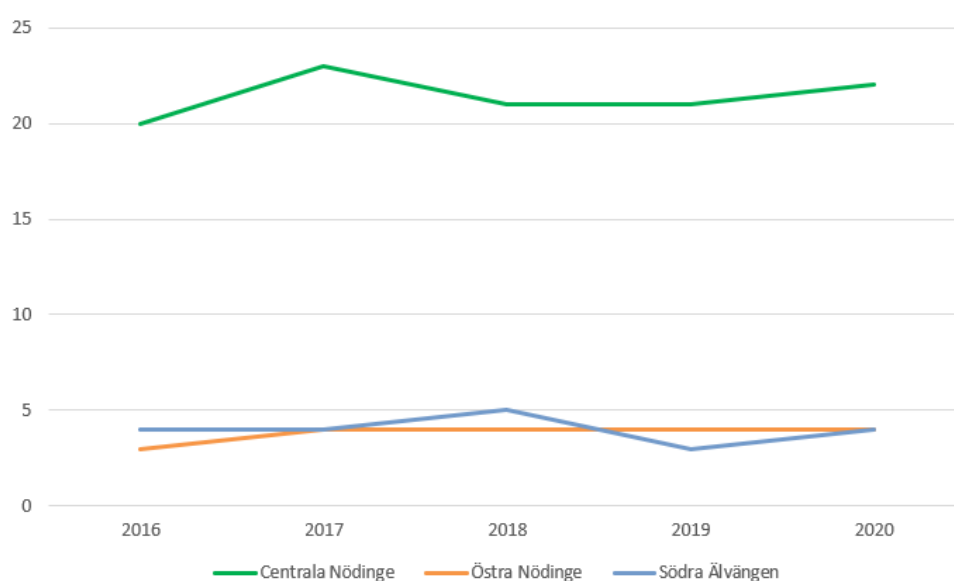
Diagram 18. Andel av befolkningen med hög respektive låg ekonomisk standard per RegSO

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Centrala Nödinge, som redan har en hög andel med låg ekonomisk standard, har dessutom haft en ökning, från 20 procent 2016 till 22 procent 2020. Östra Nödinge och Södra Älvängen som har lägst andel med låg ekonomisk standard har legat relativt stabilt mellan 2016-2020 (runt 4 procent).

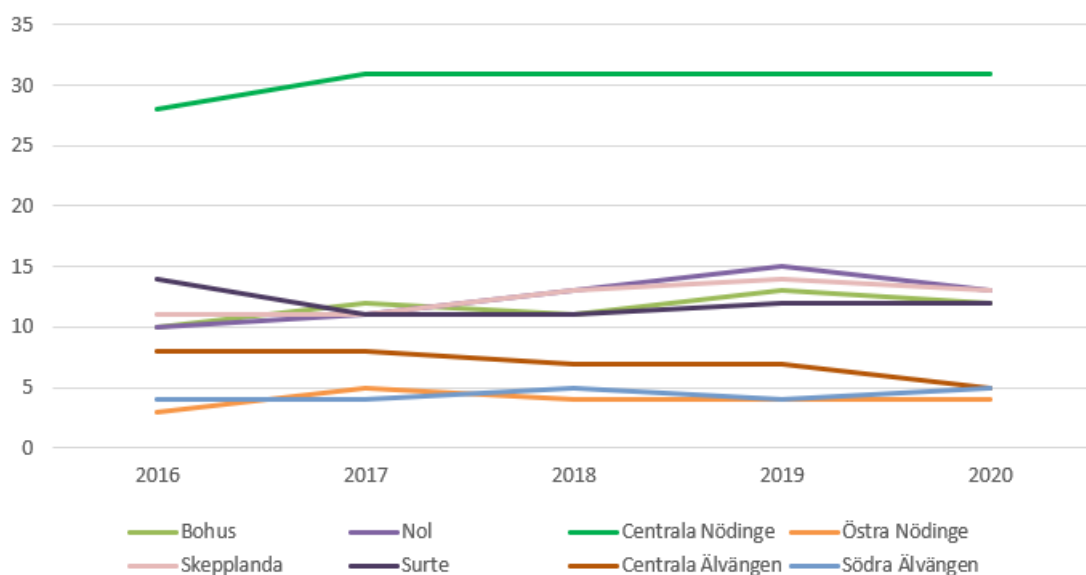
Diagram 19. Utveckling av låg ekonomisk standard över tid 2016-2020 i per högsta och lägsta RegSO

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Även andel barn 0-19 år i familjer med låg ekonomisk standard skiljer sig mellan kommunens områden. Centrala Nödinge ligger på en hög nivå och har dessutom ökat ännu mer över tid. I centrala Nödinge lever 31 % av barnen i åldern 0-19 år i familjer med låg ekonomisk standard, dvs. i risk för fattigdom. Det har skett en oroväckande ökning i Skepplanda, Bohus och Nol. Centrala Älvängen, Södra Älvängen och Östra Nödinge har de lägsta nivåerna av låg ekonomisk standard i kommunen och i centrala Älvängen har det skett en minskning över tid.

Diagram 20. Andel barn 0-19 år i familjer med låg ekonomisk standard

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

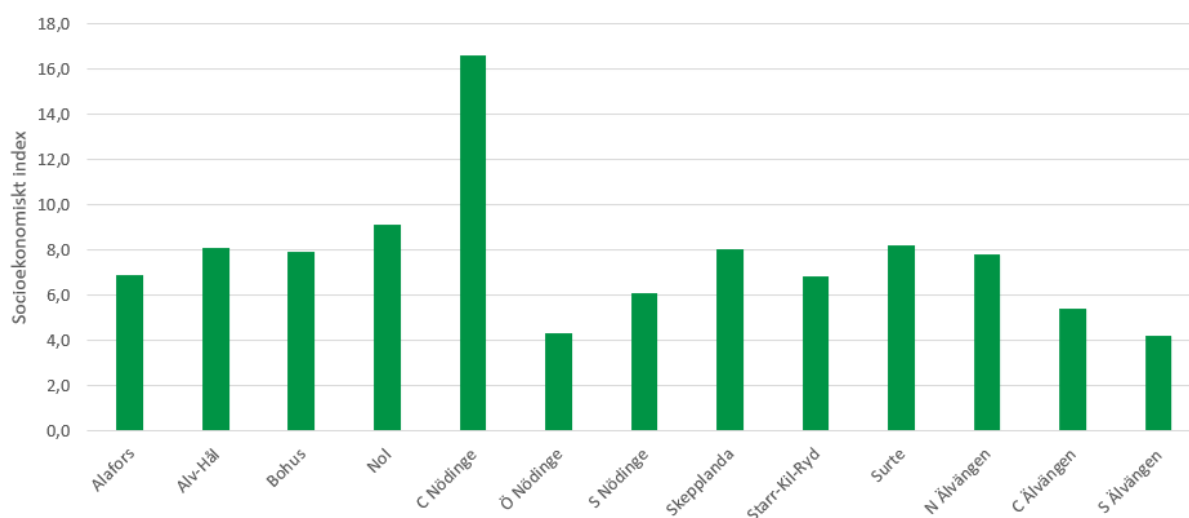
Socioekonomiskt index

Delegationen mot segregation (Delmos) har tillsammans med Statistiska centralbyrån (SCB) på regeringens uppdrag tagit fram ett rikstäckande socioekonomiskt index, som visar hur olika bostadsområden förhåller sig till varandra avseende socioekonomisk status. De två myndigheterna har, utifrån detta index, definierat fem olika typer av områden: från områden med mycket stora socioekonomiska utmaningar till områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar.

Indexet är en sammanvägning av följande tre indikatorer:

- Låg ekonomisk standard
- Andel med förgymnasial utbildning
- Långvarigt ekonomiskt bistånd (10 månader)/arbetslösa längre än sex månader

Diagram 21. Socioekonomiskt index 2020 per RegSO.

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

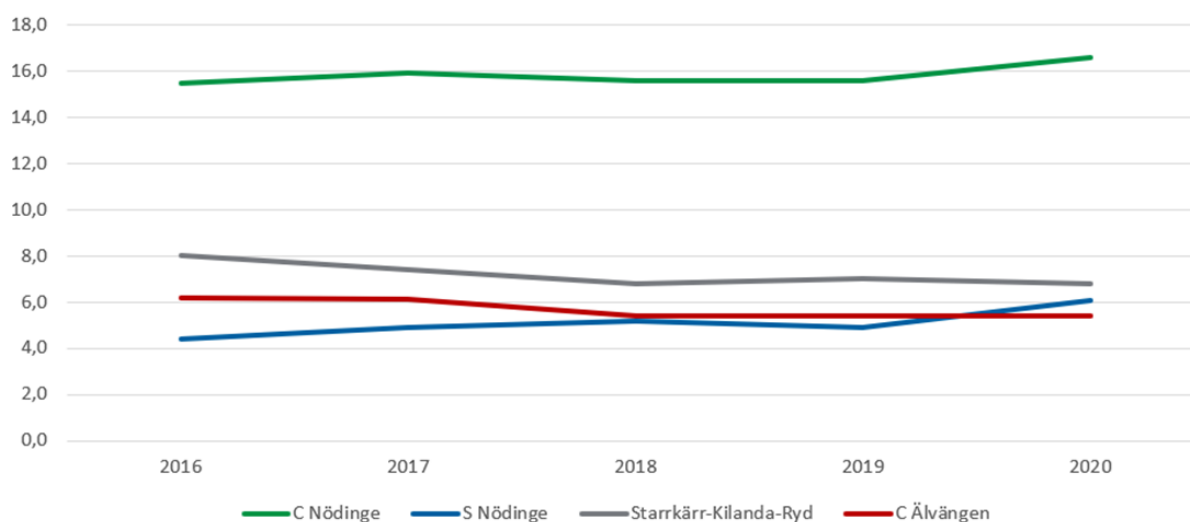
Sett till spridningen bland Ales RegSO:n så finns skillnader avseende socioekonomiska förutsättningar. Det högsta och det lägsta värdet har centrala Nödinge på 16,6 indexenheter, respektive södra Älvängens indexenheter på 4,2. Det är en skillnad på 12,4 indexenheter.

Grunden för det socioekonomiska indexet i centrala Nödinge på 16,6 utgörs av att andelen i området med låg ekonomisk standard är 22,4 %, andel personer med förgymnasial utbildning är 20,8 % och andel personer som har haft ekonomiskt bistånd längre än tio månader och eller har varit arbetslösa längre än sex månader är 6,7 %.

Sett till tätorten Nödinge, där det högsta indexet tillhör centrala Nödinge och det näst lägsta återfinns i östra Nödinge (4,3). Även södra Nödinge ligger också relativt lågt på indexet med sina 6,1. Om man jämför centrala Nödinge med det RegSO som har näst högsta index, Nol med sina 9,1, är skillnaden 7,5 indexenheter. Det finns en mindre skillnad mellan landsbygdsområdena Alvhem-Hålanda och Starrkärr-Kilanda-Ryd då de har 8,1 och 6,8 indexenheter respektive.

En majoritet av områdena har ett index på mellan 6,1 och 8,2. Det tyder på att flera av områdena har liknande socioekonomiska förutsättningar, som varken tillhör områden med höga eller låga indexenheter.

Diagram 22. Socioekonomiskt index 2016-2020 per RegSO med störst ökning alternativt minskning.

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun..

Sett över tid är indexet relativt stabilt. En majoritet, 8 av 13 RegSO, går mot lägre index. Två områden har fått ett nämnvärt lägre index: Starrkärr-Kilanda-Ryd och centrala Älvängen. Starrkärr-Kilanda-Ryd har minskat med 1,2, och centrala Älvängen med 0,8 indexenheter mellan 2016-2020. Det socioekonomiska indexet har ökat nämnvärt i endast två RegSO:n, båda i Nödinge. Centrala Nödinge har ökat med 1,1 indexenheter medan södra Nödinge ökat med 1,7 indexenheter.

Den största ökningen skedde mellan 2019-2020, där södra Nödinge ökade med 1,2 indexenheter samtidigt som centrala Nödinge ökade med 1 indexenhet. Det är två RegSO:n med skilda socioekonomiska förutsättningar i grund och botten, där centrala Nödinge ökade från en redan hög nivå medan södra Nödinge ökar från en låg nivå. En möjlig faktor är de ekonomiska påfrestningarna som covid 19 pandemin orsakade, även om den i så fall inte påverkade i lika hög grad i alla områden. Andra framtida ekonomiska kriser kan höja ett områdes socioekonomiska index. Sverige befinner sig i en lågkonjunktur, samtidigt som kriget i Ukraina påverkar samhällsekonomin, vilket framhåller vikten av att följa måttet över tid.

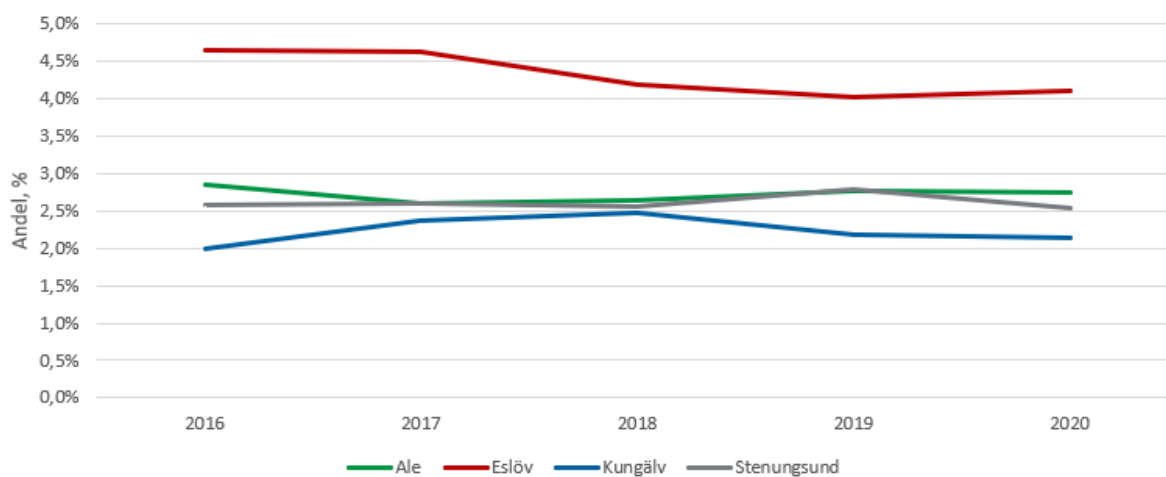
Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd är det yttersta skydds nätet som finns för att se till att alla invånare klarar sig ekonomiskt och är tänkt att vara en kortsiktig lösning på individers och hushållens försörjningsproblem. De vanligaste orsakerna till behov av försörjningsstöd är ohälsa, arbetslöshet och social problematik (Socialstyrelsen 2021).

Svåra ekonomiska situationer, speciellt långvariga, för barn har visat sig vara kopplat till en sämre hälsa i vuxen ålder (Folkhälsomyndigheten 2022a). Att växa upp under tuffa ekonomiska förhållanden har också visat sig påverka barns sociala utanförskap och stressnivåer. En bristande förmåga till självförsörjning har en tendens att ärvas (Holm & Ericsson 2020). Antalet barn i hushåll som får ekonomiskt bistånd har minskat under de senaste 30 åren i riket.

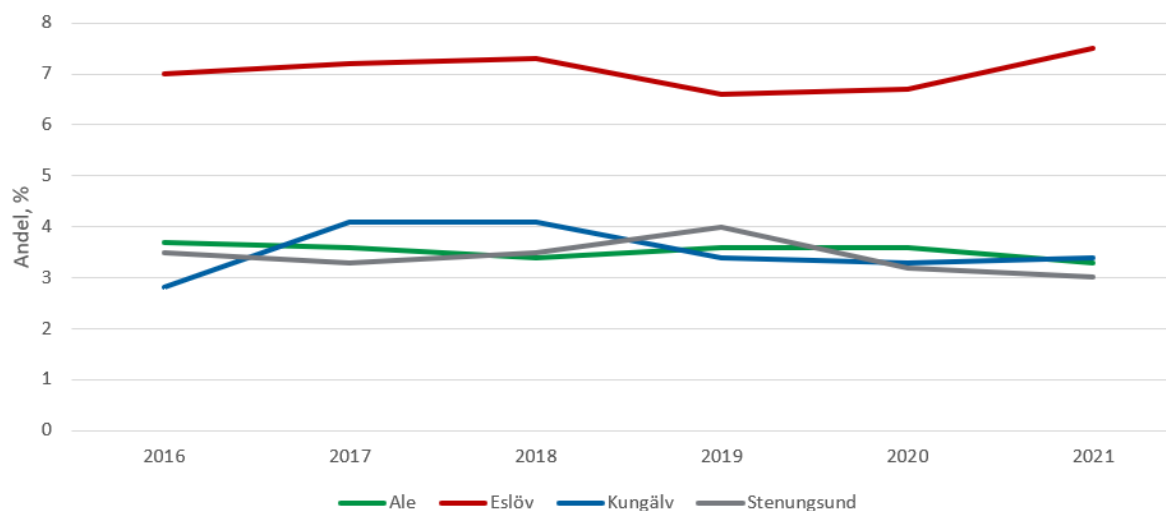
Nedan redovisas hur stor andel av kommunernas befolkning som varit aktuella för ekonomiskt bistånd någon gång under året. Det inkluderar både vuxna och barn. I ett jämförande perspektiv kan konstateras att andelen varit stabilt i alla kommuner över tid. Eslöv har en större andel än i Ale, Kungälv och Stenungsund, vilka i sin tur ligger mycket jämnt.

Diagram 23. Utveckling av andel av totalbefolkningen som någon gång under året varit aktuella för att motta ekonomiskt bistånd.

Källa: Socialstyrelsen, Kolada.

Diagram 24. Utveckling av andel av befolkningen 0-17 år som ingår i familjer som mottar ekonomiskt bistånd

Källa: Socialstyrelsen, Kolada.

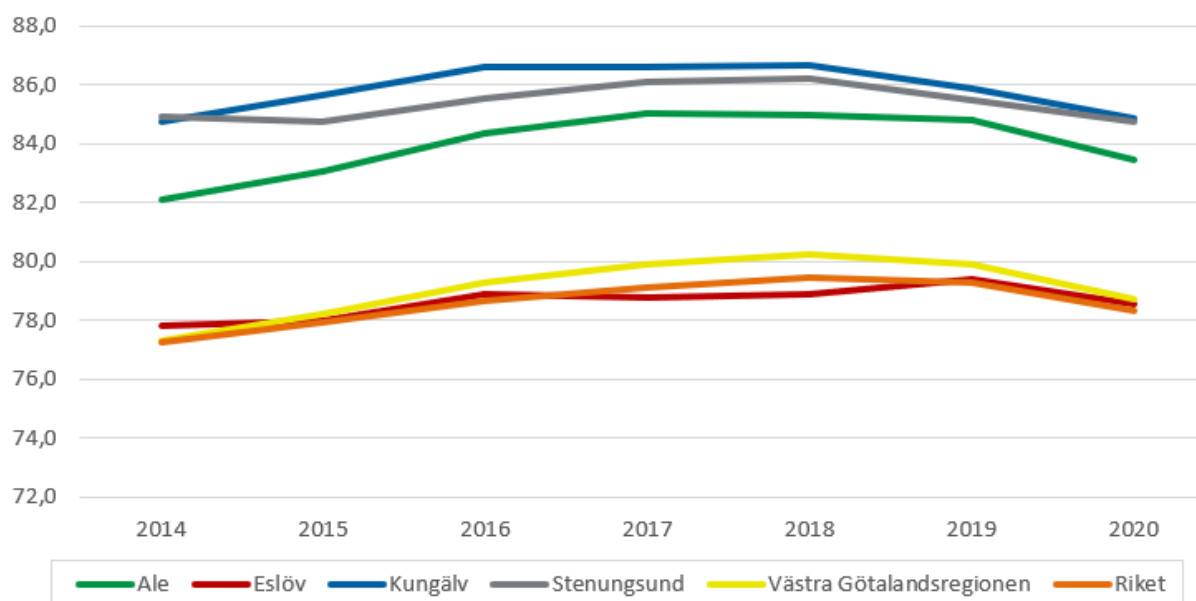
Arbetslöshet och sysselsättning

Arbetslöshet kan vara en svår sats att befinna sig i. Det innebär ofta en lägre ekonomisk standard och kan innebära ekonomisk stress. Det finns olika sätt att mäta detta område på, där sysselsättning åskådliggör hur många som är i sysselsättning. Arbetslöshet på kommunnivå finns via arbetsförmedlingens statistik och är registerdata för hur många som är inskrivna på arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens statistik skiljer sig därmed från arbetslöshetsciffrorna från SCB:s AKU. Anledningen till att AKU-siffrorna inte redovisas beror på att dessa inte är tillgängliga på kommunnivå.

Diagram 25 visar att andelen förvärvsarbetande tidigare har ökat men har sedan 2018 börjat minska, vilket är en trend i hela riket. År 2021 ökade dock andelen förvärvsarbetande igen i både riket och Ale kommun. Från 2021 används dock ett nytt mått på förvärvsarbetande som kallas "BAS". Då detta är nytt mått finns i nuläget bara preliminära siffror.

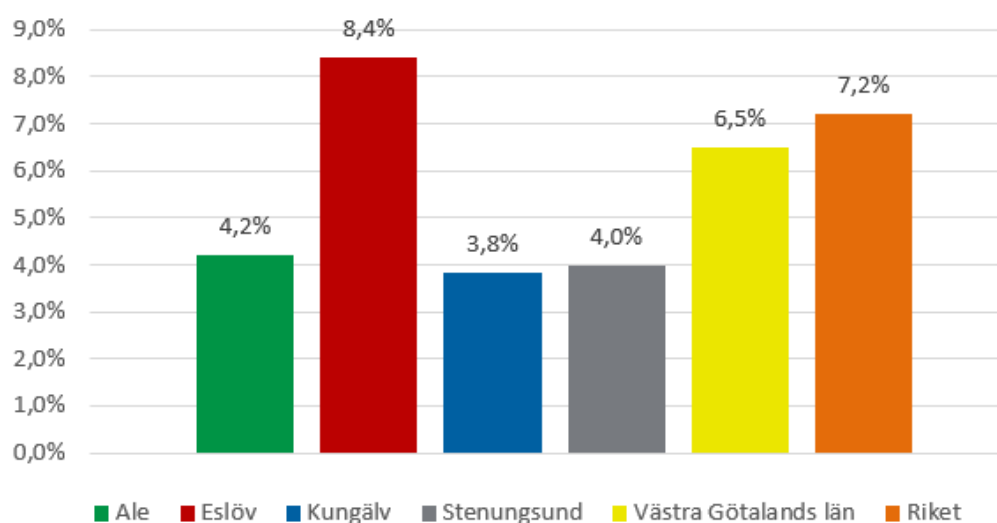
Av diagram 26 framgår att arbetslösheten fortsätter att vara låg i Ale kommun.

Diagram 25. Utveckling av andel förvärvsarbetande 20-64 år.

Källa: SCB, omarbetad av Ale kommun.

Diagram 26. Andel inskrivna arbetslösa i åldrarna 16-64 år 2021.

Källa: Arbetsförmedlingens statistikdatabas.

Område 4: Trygghet och tillit

Upplevd trygghet

Känslan av att vara trygg är en subjektiv upplevelse om rädsla för att bli utsatt för våld eller brott. Den kan bero på många olika saker, till exempel var man bor, ens kön, ålder och tidigare upplevelser. Att känna sig trygg är kopplat till en bättre hälsa och är en viktig del av den sociala sammanhållningen.

För att få en bild av den *upplevda* tryggheten hade alebornas egen bild behövts undersökas. På grund av kartläggningens statistiska upplägg samt bortfallet av Västra Götalandsregionens folkhälsoenkät *Hälsa på lika villkor*, som inkluderade frågor om upplevd trygghet, har en sådan undersökning inte utförts. Därför presenteras tillgänglig brottsstatistik samt polisens bedömning av den fysiska miljön, vilket kan ge en bild på trygghetssituationen i kommunen.

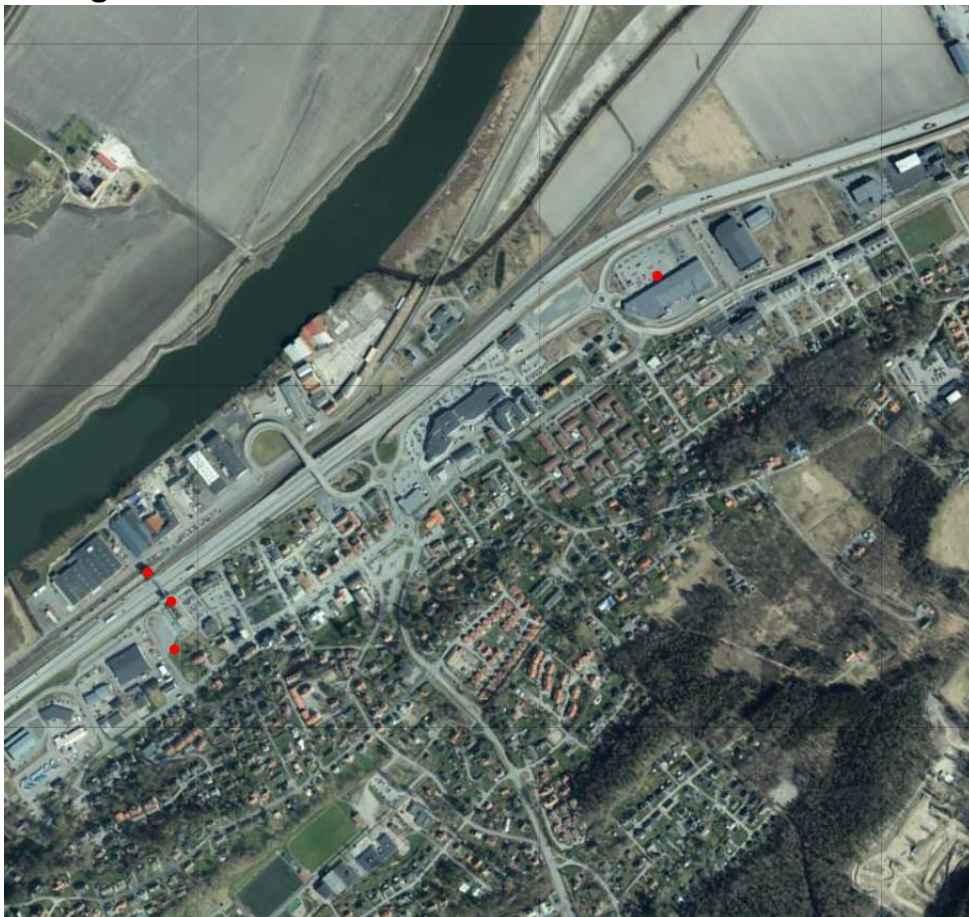
Otrygghet utomhus

Hur människor uppfattar sin närmaste miljö, sitt bostadsområde, spelar en stor roll för ens vardagsliv. Ett bostadsområde som präglas av trygghet och tillit främjar den mellanmänniska tilliten och motverkar social oro (Region Skåne 2016). Denna i sig positiva aspekten främjar i sin tur ett tryggt och välfungerande närsamhälle.

Upplevelsen av trygghet skiljer sig åt mellan grupper. Ett tydligt exempel på det är benägenheten att gå ut själv efter mörkrets intrång. Kvinnor avstår i större utsträckning från att befinna sig utomhus på kvällar och nätter än vad män gör, enligt nationella trygghetsundersökningen 2021. Det kan vara grundat i oro för överfall eller andra brott.

Följande platser sticker återkommande ut i polisens lägesbildarbete. Det är inte så stora förändringar från 2016, utan handlar fortfarande om platser där det rör sig många människor och mörka platser, exempelvis runt resecentrum i kommunens områden. När det handlar om brottslighet och otrygga platser är Ale kommuns geografiska läge nära Göteborg även viktigt att lyfta fram. Det brottsförebyggande arbetet behöver därmed ske gränsöverskridande.

Älvängen

Nödinge

Bohus

Surte

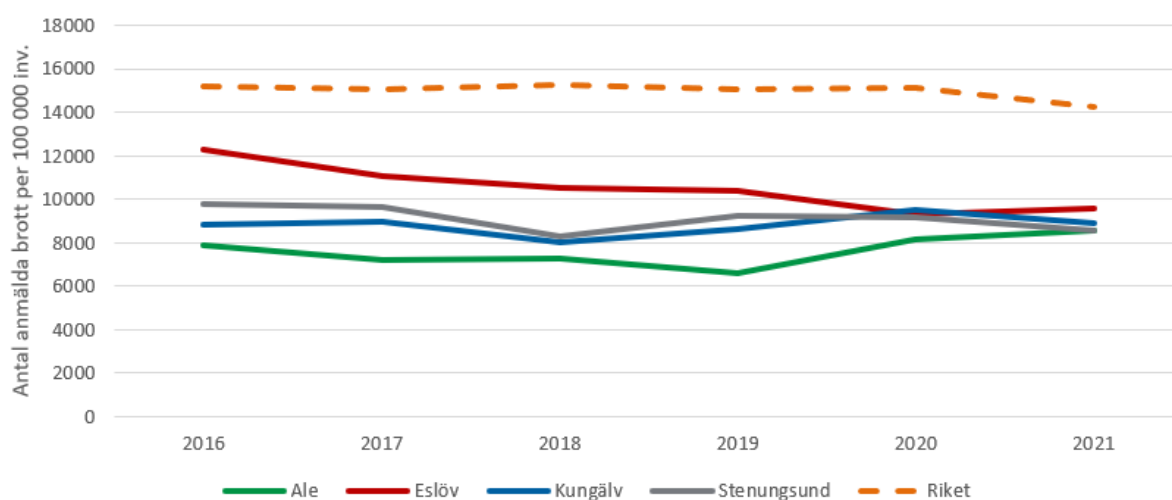
Brottsstatistik

Statistik över brottslighet indikerar hur vissa delar av tryggheten ser ut i Ale. Det som presenteras nedan är huvudsakligen anmälda brott. Det finns dock ett mörkertal eftersom långt ifrån alla brott anmäls. På grund av ett litet antal kan statistiken variera från år till år. Om antalet brott är få kan den procentuella ökningen variera stort beroende på att ett litet antal brott tillkommer eller faller bort. Hur stor del av brottsligheten som syns i statistiken beror också på det polisiära arbetet. Brottsstatistiken ska därför ses som en fingervisning – inte en direkt spegling av hur kriminaliteten ter sig i verkligheten.

Statistiken är i huvudsak redovisad i form av anmälningar per 100 000 invånare. Det betyder att antalet anmälningar har satts i relation till befolkningen. Eftersom Ale kommun har mycket lägre invånarantal, är det faktiska antalet anmälningar per år betydligt lägre. Dock är det hjälpsamt att räkna ut det på så sätt för att kunna jämföra utvecklingen mellan kommuner.

Sett till utvecklingen över tid varierar de anmälda brotten, från att minska mellan 2016-2019 för att sedan öka mellan 2020-2021. Siffrorna bör dock tolkas med försiktighet då de inte behöver spegla att den verkliga brottsligheten har ökat. Förtroendet för polis och rättsväsende påverkar också anmälningsbenägenheten, dvs. om allt fler vågar anmäla de brott de utsätts för, kan detta speglas i statistiken. I anmälda brott ingår många olika rubriceringar med skilda allvarlighetsgrader. Bedrägerier är en typ av brott som ingår, som har ökat över tid.

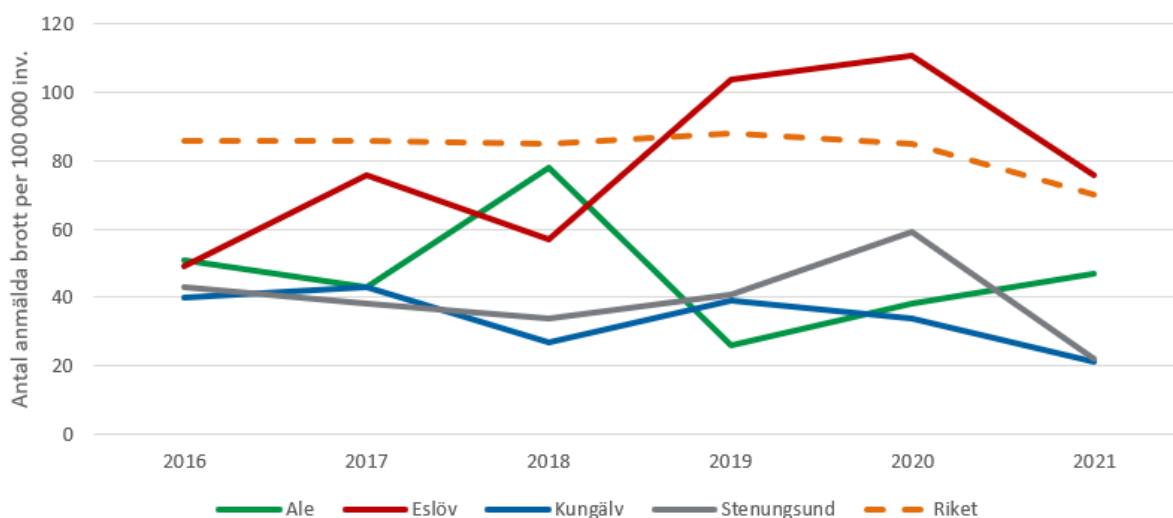
Diagram 27. Utveckling av totalt antal anmälda brott per 100 000 invånare mellan 2016-2021.

Källa: Brå, omarbetad av Ale kommun..

Antal anmälda rån i Ale har varit ojämnt över tid. 2018 sticker ut som ett år där antalet ökade för att sedan sjunka under 2019. Fåtal individer kan påverka statistiken. Jämfört med tvillingkommunerna i Västra Götaland är antal anmälda rån i Ale högre över tid, men lägre än i både Eslöv och i riket.

Diagram 28. Utveckling av antal anmälda rån per 100 000 invånare mellan 2016-2021.

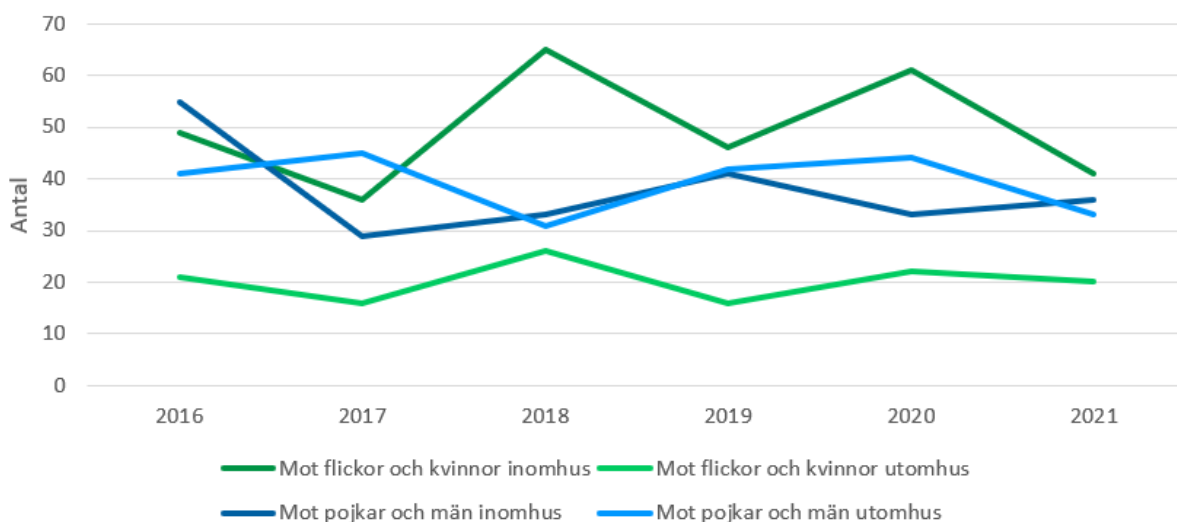
Källa: Brå, omarbetad av Ale kommun.

De flesta anmälningar av misshandel, där brottsoffret är flicka eller kvinna har skett inomhus och statistiken visar på en större variation över tid. Framför allt åren 2018 och 2020 sticker ut som år där det skett flertalet anmälningar, men som sjunkit både 2019 och 2021. Variationen över tid kan delvis förklaras med att det kan handla om större händelser där enskilda individer eller grupperingar hamnar i bråk, vilket resulterar i ett större antal anmälningar vid ett fåtal tillfällen. Fördelningen mellan våld inomhus och utomhus är mer jämnt fördelat för pojkar och män. Antal anmälningar av misshandel mot pojkar och män inomhus från 2016 sticker ut, då det ligger på en högre nivå än andra år.

Både vad gäller anmälningar av misshandel mot flickor/kvinnor och pojkar/män ligger rikets nivåer högre än Ales, sett till anmälda brott per 100 000 invånare. Jämfört med riksnivån av anmälda fall av misshandel mot flickor och kvinnor inomhus syns inte samma utveckling som i Ale. På riksnivå är den relativt stabil

över tid, medan den varierat mer i Ale. Gällande anmälda fall av misshandel inomhus och utomhus mot pojkar och män följer Ale rikets nedåtgående trend över tid.

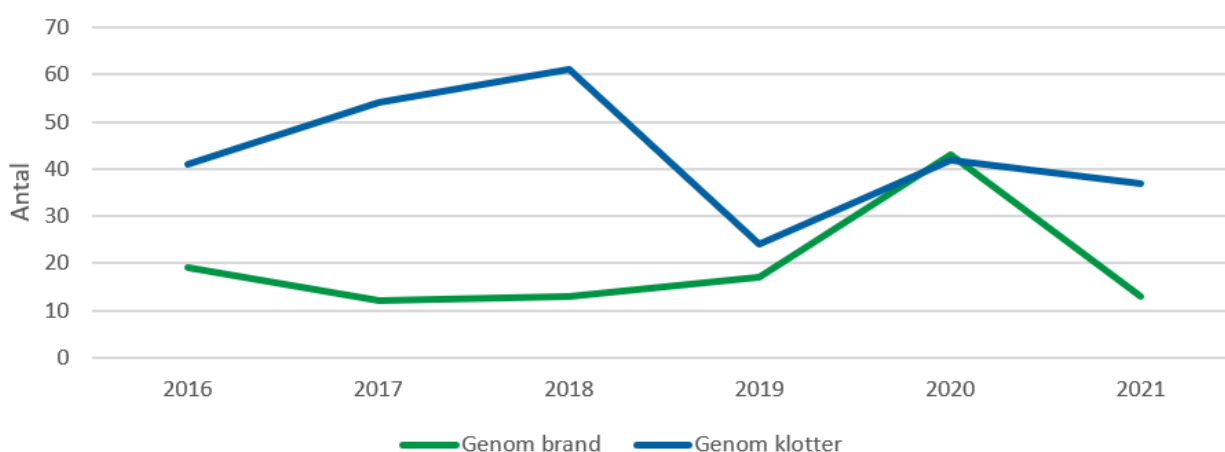
Diagram 29. Antal anmälda fall av misshandel, inklusive grov, uppdelat på kön samt brottsplats (inomhus eller utomhus) i Ale mellan 2016-2021.

Källa: Brå, omarbetad av Ale kommun.

Diagrammet nedan visar antal anmälda fall av skadegörelse. Anmälningar av klotter har minskat över tid. Det skedde en viss ökning mellan 2016 och 2018, men sjönk kraftigt 2019. Antal skadegörelsebrott genom brand har legat relativt jämnt över tid, utöver en ökning mellan 2019-2020, men under 2021 återgick antalet till tidigare nivå. Det behöver dock inte spegla en allmän trend, utan skulle kunna bero på upprepade brott utförda av enskilda individer eller grupperingar.

Diagram 30. Utveckling av antal anmälda skadegörelsebrott i Ale uppdelat på underrubriceringarna "Genom brand" samt "Genom klotter" i Ale mellan 2016-2021.

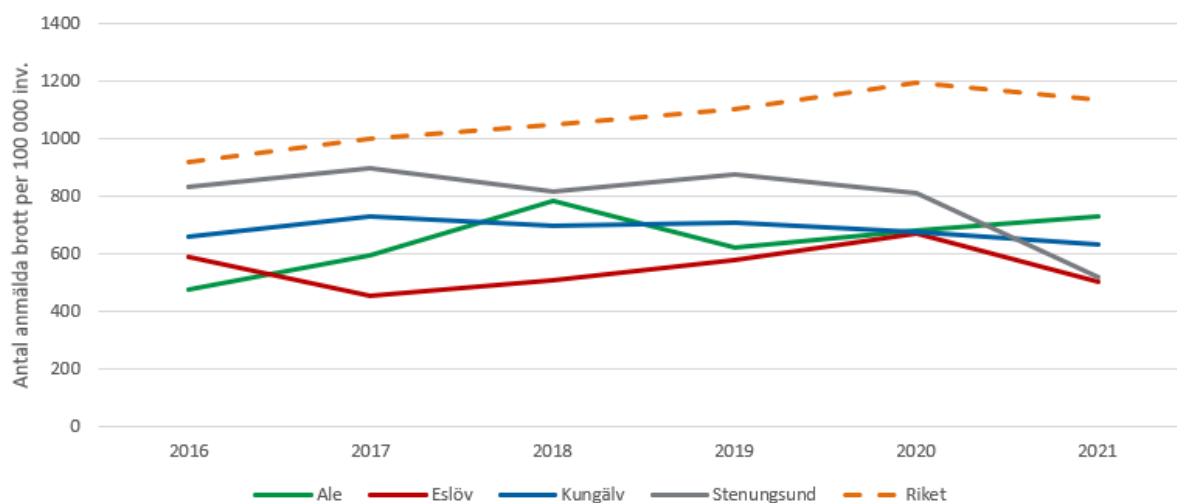

Källa: Brå, omarbetad av Ale kommun. Skadegörelse genom brand inkluderar både brand mot motorfordon och övriga bränder.

Narkotikabrott är så kallade upptäcktsbrott. Det innebär att det är brott som upptäcks i en högre grad om man letar efter dem. Antal per 100 000 invånare har varierat från år till år, men sett till 2016-2021 har det skett en ökning. Att det är ett upptäcktsbrott kan möjligtvis vara en del av förklaringen till att fler anmälningar sker. Samtidigt anmäls långt ifrån all brottslighet som rör narkotika då alla händelser inte kan knytas till en enskild misstänkt, så kallade förverkansbeslag. Det innebär att narkotikabrottsligheten inte syns i sin helhet i statistiken. Tillgänglighet till narkotika har ökat över tid, vilket delvis skulle kunna

relateras till narkotikahandel som bedrivs på sociala medier. Drogvaneundersökningen, som beskrivs i kartläggningens kapitel 6, visar en kompletterande bild avseende ungdomars inställning till narkotika.

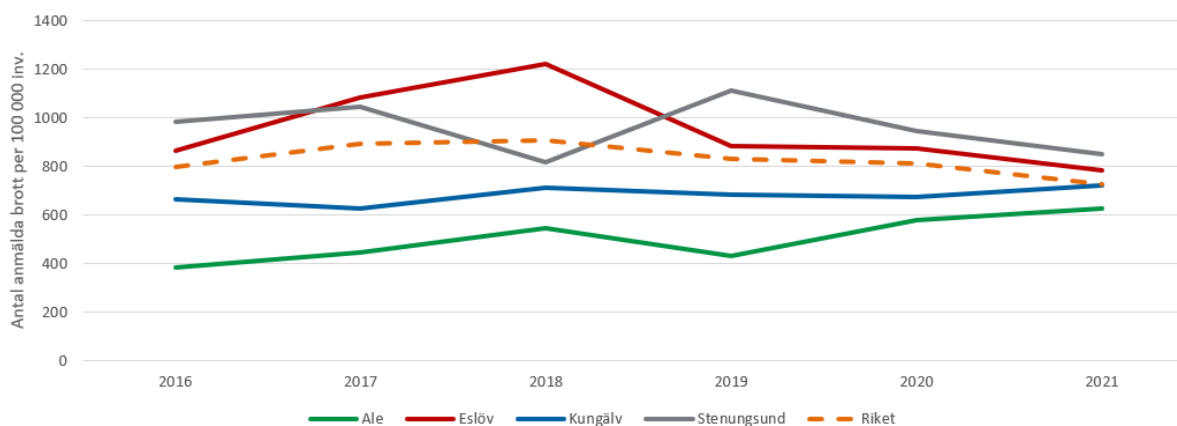
Diagram 31. Utveckling av antal anmälda narkotikabrott per 100 000 mellan 2016-2021.

Källa: Brå, omarbetad av Ale kommun.. Narkotikabrott innefattar bland annat överlåtelse, innehav och framställning av narkotika.

Trafikbrott är så kallade upptäcktsbrott, vilket innebär att det är ett brott som upptäcks i högre grad om man letar efter dem. Antalet trafikbrott tycks öka över tid med cirka 200 brott/per 100 000 invånare mellan 2016-2021. I jämförelse med tvillingkommunerna och riket ligger Ale på en lägre nivå avseende trafikbrott, trots ökningen. Det är framför allt Eslöv och Stenungsund som sticker ut med ett högre antal per 100 000 invånare.

Diagram 32. Utveckling av antal anmälda trafikbrott per 100 000 invånare mellan 2016-2021.

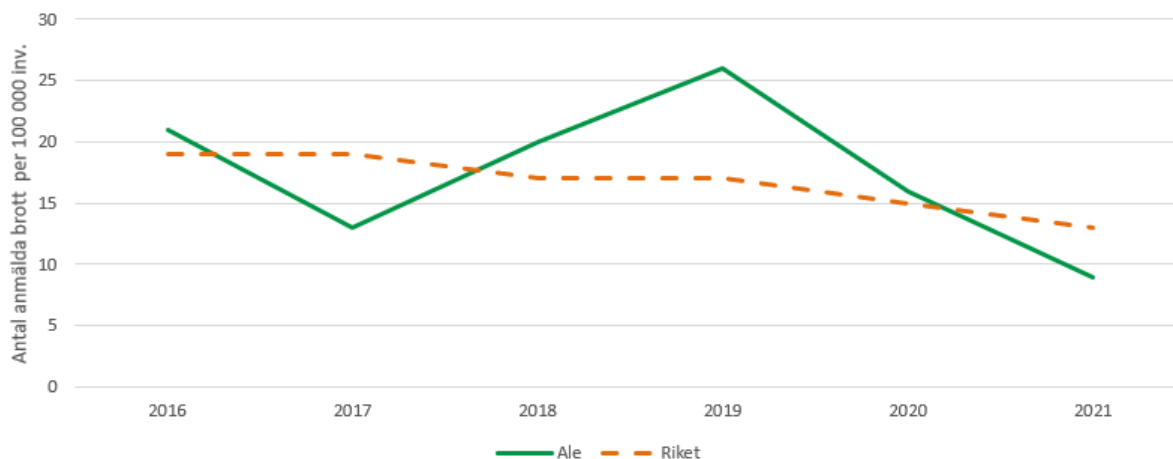

Källa: Brå, omarbetad av Ale kommun. Trafikbrott innefattar rubriceringar så som grov vårdslöshet i trafik, rattfylleri och olovlig körning.

I den förra kartläggningen lyftes en oroande ökning av förekomsten av grovt kvinnofridsbrott, men med uppdaterad statistik framgår att Ale följer rikets nedåtgående trend. På grund av det generellt sett låga antalet anmälda brott kan en ökning eller minskning på ett fåtal fall ge stora effekter procentuellt. Våld i nära relationer, som skulle kunna speglas i brottsstatistiken rörande grova kvinnofridsbrott, är komplexa fall samtidigt som mörkertalet är stort.

Våld i nära relationer

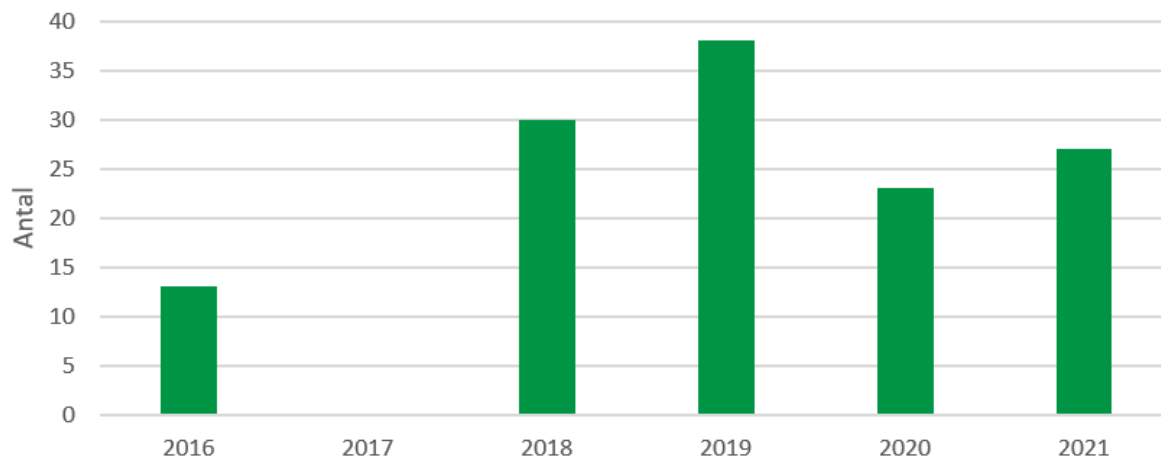
Diagram 33. Totalt antal anmälda fall av grov kvinnofridskränkning per 100 000 invånare mellan 2016-2021.

Källa: Brå, omarbetad av Ale kommun.

På grund av mörkertalet angående våld i nära relationer presenteras statistik avseende orosanmälningar till socialtjänsten som ett komplement. Hur orosanmälningar rörande våld i nära relationer har benämnts har varierat över tid, från att tidigare har kallats "kvinnofridsärende" till att övergå till den mer könsneutrala benämningen "våld i nära relationer". Statistiken redovisas inte könsuppdelat då siffrorna skulle vara för små. Under 2017 var antalet orosanmälningar för lågt för att redovisa. Antalet orosanmälningar är högre under 2018 och 2019, men lägre igen 2020 och 2021. Jämfört med 2016/2017 är antalet högre under 2018-2021, vilket skulle kunna bero på fler antal fall, att människor är mer anmälningsbenägna eller ett annat arbets sätt. Under pandemiåret 2020 syns ingen ökning i statistiken, trots farhågor att våldet i hemmen skulle öka på grund av den sociala distanseringen och hemarbete. Det behöver dock inte betyda att våldet inte ökat, utan möjligtvis att det inte anmälts.

Diagram 34. Utveckling av antal orosanmälningar rörande våld i nära relationer mellan 2016-2021.

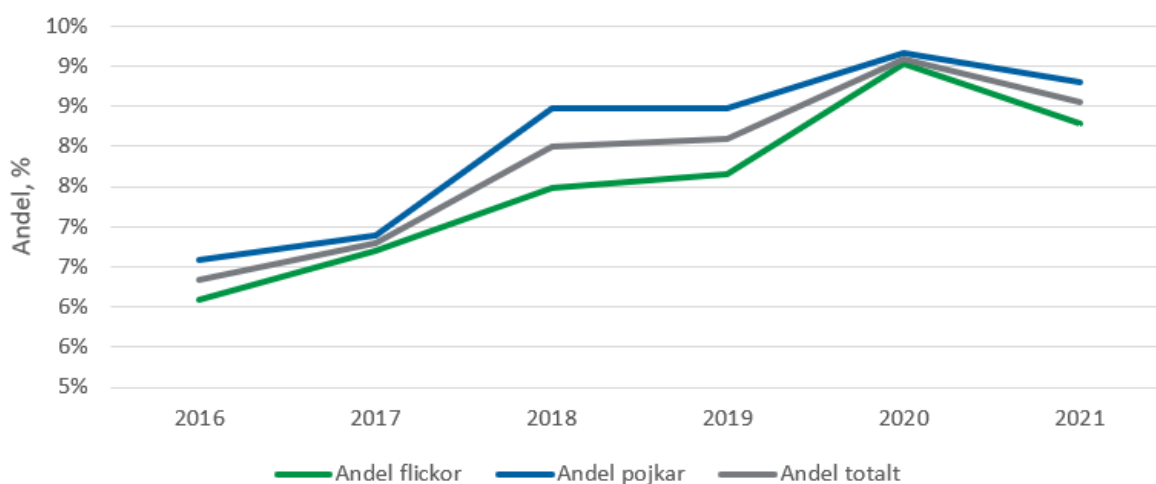
Källa: Verksamhetsdata.

Nationellt sett redovisar Socialstyrelsens att antalet orosanmälningar avseende barn har ökat med 27 procent sedan 2018. En förklaring till detta är enligt Socialstyrelsen att anmälningsbenägenheten över tid har fortsatt öka, vilket är positivt då det ökar möjligheten för socialtjänsten att tidigt hjälpa barn i behov av stöd. Samtidigt ser Socialstyrelsen att antalet anmälningar per barn ökar. Det visar att fler vuxna uppmärksammar barn i utsatthet, men det kan också tyda på att barn och familjer inte får det stöd de behöver, vilket kan leda till nya anmälningar och att barnets situation förvärras. Av Socialstyrelsens kartläggning framgår att var femte anmälan handlar om våld i nära relationer, men att även nya områden

och tendenser framträder i anmälningarna så som allt yngre barn i riskzon för kriminalitet, fler anmälningar om barn som har behov av stöd från andra aktörer än socialtjänsten, till exempel från barn och ungdomspsykiatri (BUP) eller skolan, anmälningar om brottsliga handlingar och kränkningar som sker via sociala medier, anmälningar kommer in om flickor som utövar våld eller misshandlar andra flickor eller i vissa fall befinner sig i utkanten av gängmiljöer. Några uttrycker att orosanmälningar kring flickor verkar bli mer lik den som finns kring pojkar.

Sett över tid syns en uppåtgående trend rörande andel barn som orosmälts i Ale kommun. Generellt sker fler anmälningar för pojkar än flickor. Men hur detta ser ut djupare analyseras inom ramen för kommunens kvalitetsberättelse, där orosanmälningarna följs upp.

Diagram 35. Andel av befolkningen 0-17 år som blivit föremål för orosanmälningar 2016-2021.

Källa: Verksamhetsdata. Antalet unika personer som varit föremål för orosanmälning sätts i relation till det totala antalet av befolkningen i åldrarna 0-17 år.

Område 5: Utbildning

Barn och ungas förutsättningar för att leva ett gott liv med en god psykisk och fysisk hälsa och att ha makten att påverka sitt liv, formas redan under barn- och ungdomsåren. Att bli behörig till gymnasiet är för varje individ ett avgörande steg för framtiden. I skollagen anges att utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (Skollagen 1 kap. 4 §).

Ales barn har tillgång till 26 kommunala förskolor och fem förskolor som drivs av föräldrakooperativ eller enskild huvudman. Det finns också pedagogisk omsorg (familjedaghem) i både kommunal och enskild regi där cirka 30 barn är inskrivna.

För elever i åldern 6-16 år finns 11 skolor uppdelade i 13 skolenheter, samt grundsärskola. Eleverna börjar i förskoleklass (från läsåret 2018/19 är obligatorisk för alla barn från det år de fyller sex år). Flertalet elever i åldern 6-9 år också inskrivna på fritidshem, och cirka 25 procent av eleverna i åldern 10-12 år.

De allra flesta av Ales gymnasieelever går i gymnasieskolor utanför Ale i GR-regionen. Det finns ett litet lärlingsgymnasium som drivs av en enskild huvudman där cirka 130 elever är inskrivna. De elever som inte blir behöriga till något nationellt program efter årskurs 9 får möjlighet att gå introduktionsprogram på Ale gymnasium (Ale gymnasium erbjuder endast introduktionsprogram).

För vuxna som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning finns vuxenutbildning och nyanlända vuxna kan läsa svenska för invandrare (SFI).

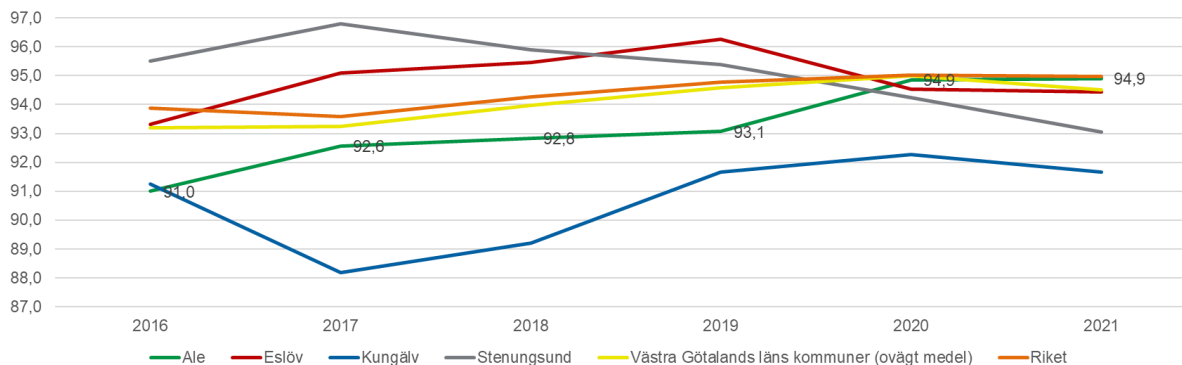
Barn i förskola

Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning. (Skollagen 8 kap. 2 §)

Den tidiga barndomen är en viktig faktor för hur människor mår resten av livet. Alla barn ska från och med höstterminen det år barnet fyller tre år erbjudas förskola under minst 525 timmar om året utan kostnad. I Betänkande av Utredningen om fler barn i förskolan för bättre språkutveckling i svenska (SOU 2020:67) framgår att bland de barn som inte är inskrivna i förskolan är barn med svag socioekonomisk bakgrund överrepresenterade. Barn med vårdnadshavare som har låg utbildning och barn från hem där ingen eller endast en av vårdnadshavarna förvärvsarbetar är i lägre utsträckning inskrivna i förskolan än barn från familjer med två förvärvsarbetande vårdnadshavare. Även barn med utländsk bakgrund, i synnerhet utrikes födda barn, är överrepresenterade bland de barn som inte är inskrivna i förskolan. Det innebär att de barn som skulle gynnas mest av att delta i förskolan i lägre utsträckning är inskrivna i verksamheten. I juni 2022 beslutade riksdagen om en ändring i skollagen som innebär att kommunernas ansvar, för att fler barn från och med tre år ska gå i förskolan, stärks. Barn som ska fylla tre år ska ha en reserverad plats på förskolan, även om inte vårdnadshavarna har ansökt om det. Lagändringarna ska börja tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2023.

I Ale är inskrivningsgraden relativt hög. Av alla barn i åldern 1-5 var 86 procent inskrivna i förskola oktober 2021, vilket är på ungefär samma nivå som riket, 85,5 procent. Inskrivningsgraden har varierat över tid mellan 82-86 procent och haft en något lägre andel än riket. Av barn i åldern 3-5 år är 95 procent inskrivna i Ale och vid jämförelse med tvillingkommunerna är skillnaden marginell, Eslöv är på samma nivå medan Kungälv och Stenungsund har något lägre inskrivningsgrad.

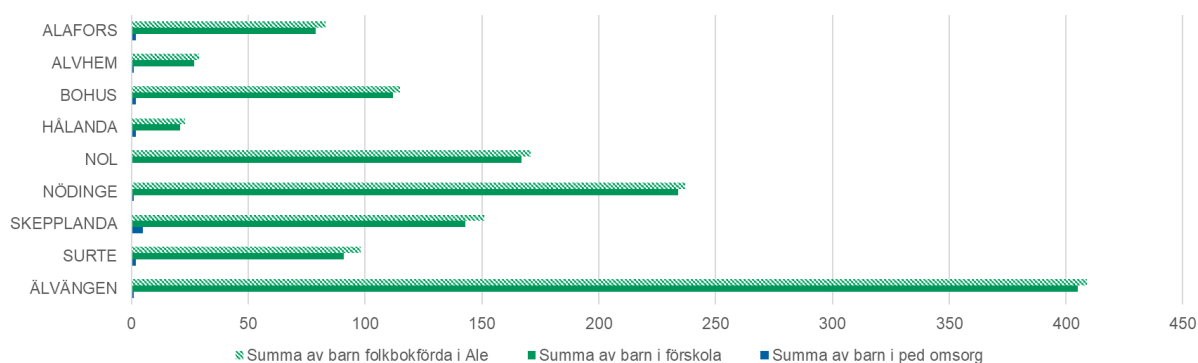
Diagram 36. Andel inskrivna barn (3-5 år) i förskola, både kommunal och enskild huvudman.

Källa: Skolverket och SCB.

1 september 2022 var 98 procent av alla barn som är födda 2017-2019 inskrivna i förskoleverksamhet eller pedagogisk omsorg. Det finns ingen avgörande skillnad mellan orterna i kommunen, och det är alltför få barn för att dra några slutsatser utifrån socioekonomisk bakgrund. Diagrammet nedan visar antal inskrivna barn i Ale födda 2017-2019 per ort i september 2022.

Diagram 37. Antal inskrivna barn (1-5 år) i förskola i Ale per ort, födda 2017-2019 (september 2022).

Källa: Ale kommuns egen verksamhetsstatistik.

Utbildningsnivå och personaltätthet i förskolan

Att klara skolan och få fortsatt utbildning grundläggs redan i förskolan och det är därför viktigt att barnen där möter en förskola med god kvalitet och utbildad personal.

I Ale är andelen personal med förskollärlärolegitimation låg och väsentligt lägre än tvillingkommunerna och riket. Även i Ale är andelen med legitimation lägre i de fristående förskolorna än i de kommunala. I Ale har 30 procent förskollärlärolegitimation i de fristående förskolorna och 38 procent i de kommunala. Diagrammet nedan visar andel av personal som har förskollärlärolegitimation i Ale jämfört med tvillingkommuner, VGR och riket. Diagrammet nedan avser både fristående och kommunala förskolor.

Variationen mellan förskolorna i kommunen är stor. Det finns förskolor där andel personal med förskollärlärolegitimation är under 30 procent och de som har en andel som överstiger 50 procent. Skillnaden mellan förskolorna har minskat något, en viss utjämning jämfört med föregående år syns. Antal barn per legitimerad förskollärare är 13,3 i Ales kommunala förskolor. I riket är det 12,5 barn per legitimerad förskollärare. I Ale syns en förbättring över tid, men variationen är stor mellan kommunens förskolor. Det finns enheter som har mindre än 10 barn per förskollärare medan andra har upp emot 20 barn. Förskolor som har många barn från en mindre gynnsam socioekonomisk bakgrund har ofta en lägre andel förskollärare på grund av att personaltättheten ofta är högre.

Personal­tätheten i förskolan har under de senaste åren förbättrats. Det finns en ganska stor variation i personal­täthet mellan Ales kommunala förskolor, skillnaden kan bero på behoven hos barnen på den specifika förskolan, men också hur många timmar barnen är på förskolan.

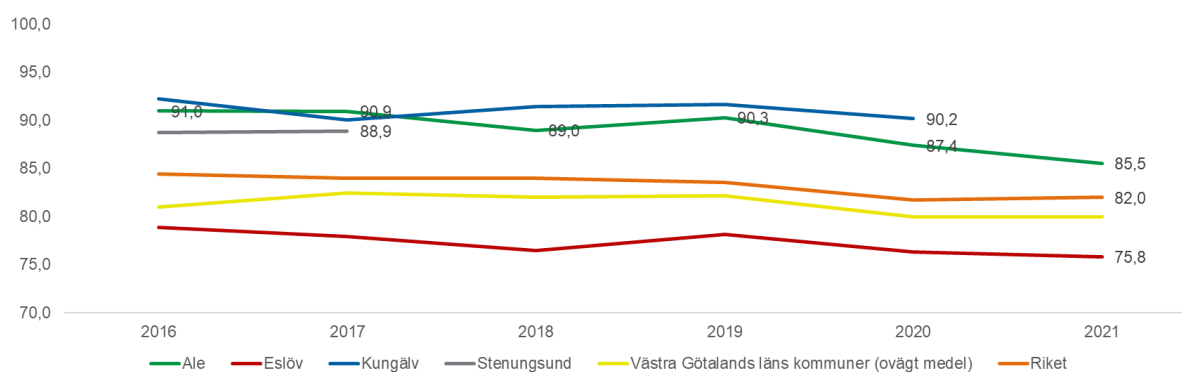
Barn i fritidshem

Fritidshemmet är en frivillig kostnadsbelagd verksamhet som kompletterar utbildningen i de obligatoriska skolformerna. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Fritidshem ska erbjudas eleverna den del av dagen då de inte går i skolan, samt under lov, till och med vårterminen då eleven fyller 13 år. En utredning om en utökad rätt till fritidshem (U 2021:05) blev klar i november 2022. I betänkandet *Allmänt fritidshem och fler barns tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid* (SOU 2022:61) framgår att eftersom rätten till utbildning i fritidshem fortfarande, genom nuvarande lagstiftning, är villkorad av föräldrars sysselsättning, är det framför allt barn vars föräldrar arbetar eller studerar som i dag går i fritidshemmet. Det innebär att de barn som kanske mest skulle gynnas av fritidshemmets utbildning deltar i mindre utsträckning. Den nuvarande regleringen innebär att barn med exempelvis arbetslösa eller långtidssjukskrivna föräldrar, och barn som i övrigt växer upp i familjer med sämre socioekonomiska förutsättningar kan hamna utanför den undervisning och sociala sfär som fritidshemmet erbjuder, under hela eller stora delar av sin skolgång. Liksom de barn som på grund av geografiska avstånd inte kan delta i fritidshemmets utbildning, till exempel genom att vara beroende av skolskjuts vid skoldagens slut. Utredningen föreslår bland annat att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla 6–9-åringar. Dessutom ska 6–12-

åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor.

I Ale var 60 procent av alla barn i åldern 6-12 år inskrivna på fritidshem i oktober 2021. Av barnen i ålder 6-9 år var 85,5 procent inskrivna, en liten minskning jämfört med förra året. Det är en större andel än i riket med 54 procent inskrivna. I Ale syns en minskning över tid, nästan fyra procentenheter jämfört med 2019. Även riket och jämförbara kommuner har minskat något. Kommunen bedömer att den minskade andelen inskrivna i Ale kommun kan bero på pandemin, till följd av permitteringar, ökad arbetslöshet och möjlighet för föräldrar att distansarbeta.

Diagram 38. Utveckling av andel inskrivna barn (6-9 år) i fritidshem.

Källa: SCB och Skolverket.

Av barnen i åldern 10-12 år var 23 procent inskrivna på fritidshem jämfört med 19 procent för riket som helhet. I Ale har andelen inskrivna minskat från 2018 då 34 procent var inskrivna.

Personalens utbildningsnivå och personaltäthet i fritidshem

Läsåret 2021/22 hade 36,4 procent av personalen i fritidshem i riket en pedagogisk högskoleexamen. I Ale hade endast 25 procent av personalen pedagogisk högskoleutbildning, motsvarande för Eslöv var 46 procent, medan Kungälv och Stenungsund hade 34 respektive 35 procent. Nivån har varit på ungefär på samma nivå över tid.

Från och med 1 juli 2019 infördes legitimationskrav för att få bedriva och ansvara för undervisningen i fritidshemmet. I undervisningen i fritidshemmet får det även finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas utveckling och lärande främjas. Sådan annan personal kan till exempel vara fritidsledare och barnskötare. I Ales kommunala fritidshem finns det 79 elever per legitimerad lärare i fritidshem, en liten förbättring jämfört med 2020 då det var 84 elever per legitimerad lärare. I riket är motsvarande 62 elever per legitimerad lärare.

Personaltätheten i Ales fritidshem ökade markant hösten 2021 och närmar sig nu riket. Ökningen beror delvis på en satsning efter en kartläggning av kommunens fritidshem som bland annat belyste den låga personaltätheten

Elever i grundskola

Undervisningen i grundskolan ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. (ur grundskolans läroplan, Lgr 22)

Elevernas socioekonomiska bakgrund

Av alla elever i Ales skolor läsåret 2021/22 hade 62 procent av föräldrarna eftergymnasial utbildning. Elever som väljer fristående skolor har i högre utsträckning föräldrar med eftergymnasial utbildning än i de kommunala skolorna. Av de elever som gick i den fristående skolan i Ale läsåret 2021/22 hade 67 procent föräldrar med eftergymnasial utbildning. Motsvarande andel för dem som väljer kommunala skolor

i Ale är 62 procent. Totalt i riket har 71 procent av eleverna i fristående skola föräldrar med eftergymnasial utbildning och 60 procent av eleverna i kommunala skolor. I Kungälv och Stenungsund är skillnaderna större då 74 respektive 84 procent av eleverna i friskola har förälder med eftergymnasial utbildning och 64 procent av de som går i kommunal skola. I Eslöv är det ett fåtal elever som går i fristående skola, men av dessa har 84 procent förälder med eftergymnasial utbildning jämfört med 55 procent i de kommunala skolorna.

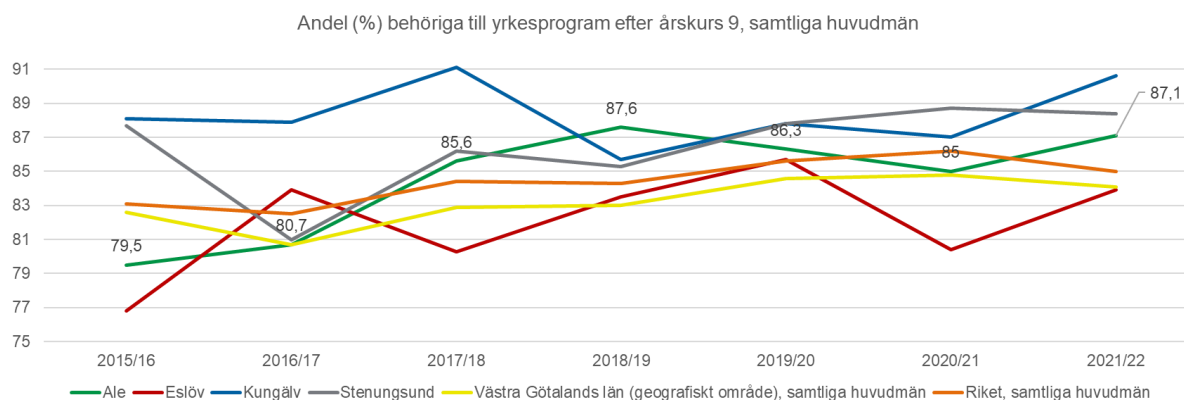
Lärarnas utbildningsnivå och personaltäthet i grundskola

Att lärarna har utbildning och legitimation är en viktig förutsättning för kvalitet i skolan och att alla elever får lika möjligheter. Andelen lärare med legitimation och behörighet i minst ett ämne är i Ale ungefär som genomsnittet för riket, men lägre än Kungälv och Stenungsund. Lärartätheten i Ales skolor ligger lägre än både riket och jämförelsekommuner

Elevernas betygsresultat

Eleverna i Ales skolor har förbättrat betygsresultaten över tid och visar en långsam positiv utveckling. Det senaste läsåret 2021/22 var 87 procent av eleverna var behöriga till ett nationellt program på gymnasiet, meritvärdet var 225 och 74 procent av eleverna klarade kunskapskraven i samtliga ämnen. Det är samma nivå som genomsnittet för riket, men gymnasiebehörigheten är något högre i Ale och meritvärdet något lägre. Jämfört med tvillingkommunerna är resultaten för Ales elever högre än Eslöv, men lägre än Kungälv och Stenungsund. Diagrammet nedan visar andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet efter årskurs 9 över tid.

Diagram 39. Utveckling av andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet efter årskurs 9.

Källa: Skolverket

Såväl nationellt som i Ale har elever högre skolresultat i de skolor som bedrivs av enskild huvudman. I Ale syns skillnaden främst i högre meritvärde (250) och gymnasiebehörighet, då i stort sett samtliga elever var behöriga till gymnasiet i friskolan i Ale läsåret 2021/22. I Kungälv och Stenungsund syns den största skillnaden förutom gymnasiebehörigheten i hur stor andel elever som klarat kunskapskraven i alla ämnen, medan meritvärdet inte skiljer sig lika mycket. I Eslöv finns ingen skola för årskurs 7-9 som bedrivs av enskild huvudman.

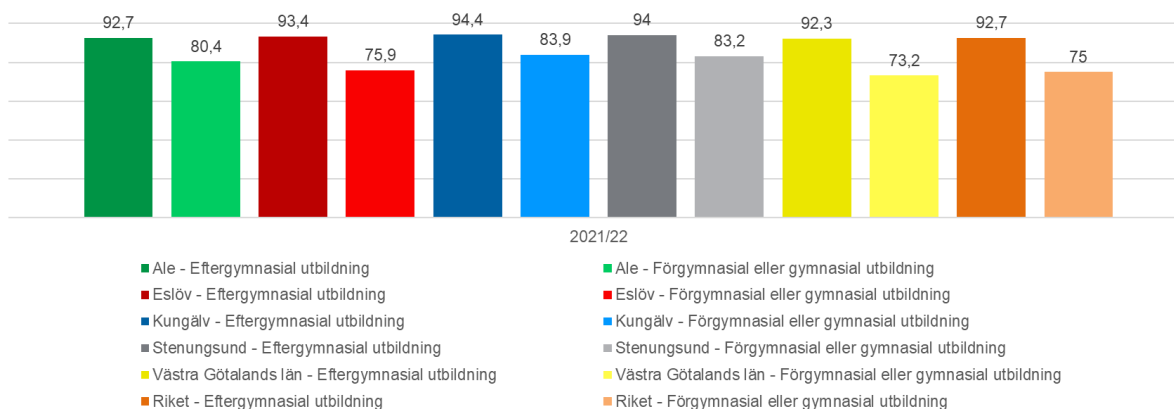
Ett mått för att se om utbildningen i Ale lyckas med att skapa lika möjligheter till framgångsrikt lärande är att minska betygsskillnaden mellan elevgrupper med olika bakgrund. Föräldrars utbildningsnivå spelar stor roll för elevernas betygsresultat. Problematiken med bristande likvärdighet är ett nationellt problem och de insatser som görs är långsiktiga vilket innebär att det tar tid innan resultat syns.

I Ales kommunala skolor har skillnaden mellan grupper tidigare varit mindre än i riket. Ale har under de senaste åren haft stort fokus på att förbättra likvärdigheten i både förskola och skola, men betygsskillnaden mellan grupper avseende föräldrars utbildningsnivå ökade under några år även i Ale. Efter läsåret 2021/22 syns dock en förändring och skillnaderna mellan grupper i de kommunala skolorna har minskat igen. Av elever som har föräldrar med högst gymnasieutbildning är 81 procent behöriga till

gymnasiet jämfört med 77 procent föregående år, i riket som helhet är 75 procent i den gruppen behöriga. I gruppen elever som har föräldrar med högskoleutbildning har 92 procent gymnasiebehörighet, det är ungefär samma nivå som i riket och har också varit på ungefär samma nivå över tid. Men vid en jämförelse av alla skolor i Ale blir skillnaden större, i Ales enda friskola har nästan alla elever föräldrar med eftergymnasial utbildning. Vid en jämförelse med tvillingkommunernas samtliga skolor har Kungälv och Stenungsund mindre skillnad mellan grupperna, medan Eslöv har större skillnad.

Diagrammet nedan visar andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet efter årskurs 9 läsåret 2021/22.

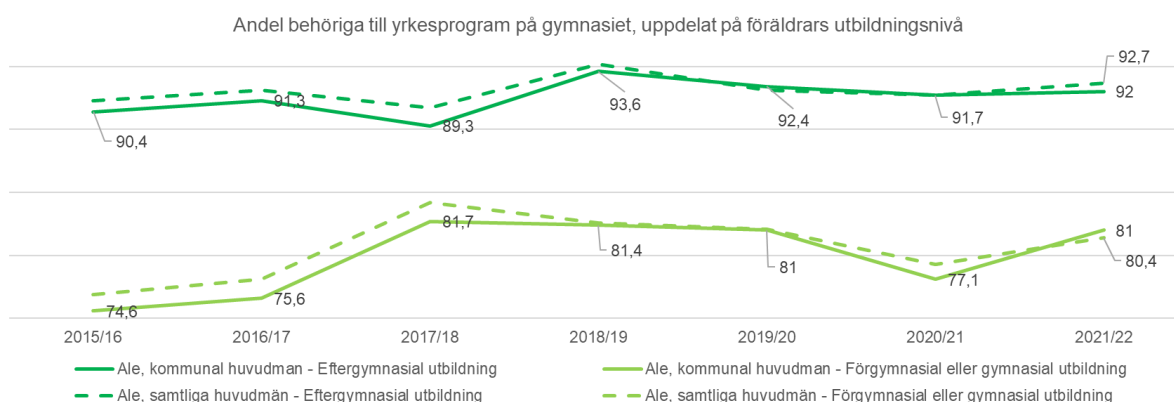
Diagram 40. Andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet, uppdelat efter föräldrars utbildningsnivå, samtliga huvudmän, 2021/22.

Källa: Skolverket och SCB

Avseende andel elever som klarat kunskapskraven i alla ämnen har skillnaden i Ales kommunala skolor också minskat med nästan tre procentenheter och även skillnaden i meritvärde har minskat i år. Skillnaden i meritvärde är cirka 40 meritpoäng i Ale och tvillingkommunerna, och över 50 meritpoäng i riket.

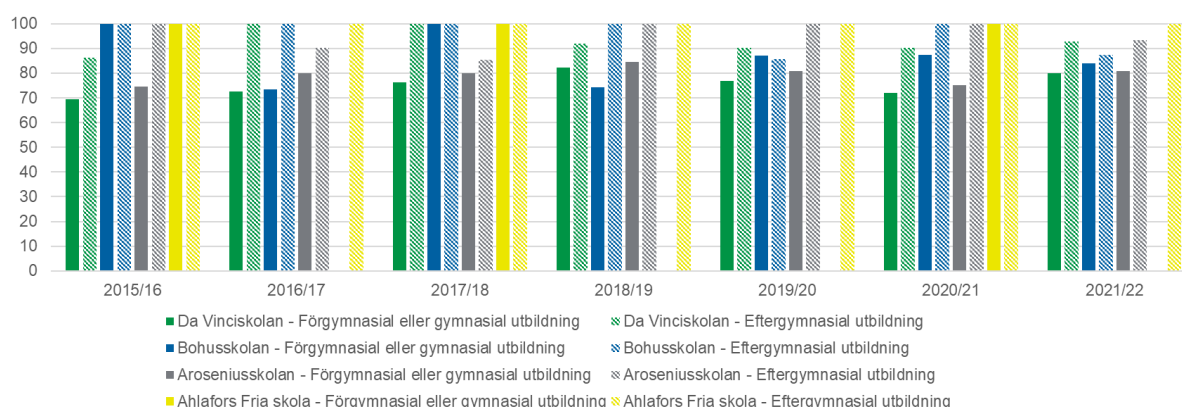
Diagram 41. Utveckling av andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet i Ale, uppdelat efter föräldrars utbildningsnivå, kommunala och samtliga huvudmän, 2016-2022.

Källa: Skolverket och SCB

Det finns en skillnad mellan skolorna i Ale. Men även om statistiken visar att skillnaderna har minskat det senaste läsåret går det inte att säga om det är en ny trend eller en tillfällig förändring. Bohusskolan är en liten skola med få elever, vilket innebär att det på grund av det kan finnas variationer mellan åren. Diagrammet nedan visar andel elever som är behöriga till gymnasiet uppdelat efter föräldrars utbildningsnivå.

Diagram 42. Utveckling av andel elever som behöriga till nationellt program på gymnasiet i Ale, uppdelat efter föräldrars utbildningsnivå, 2016-2022.

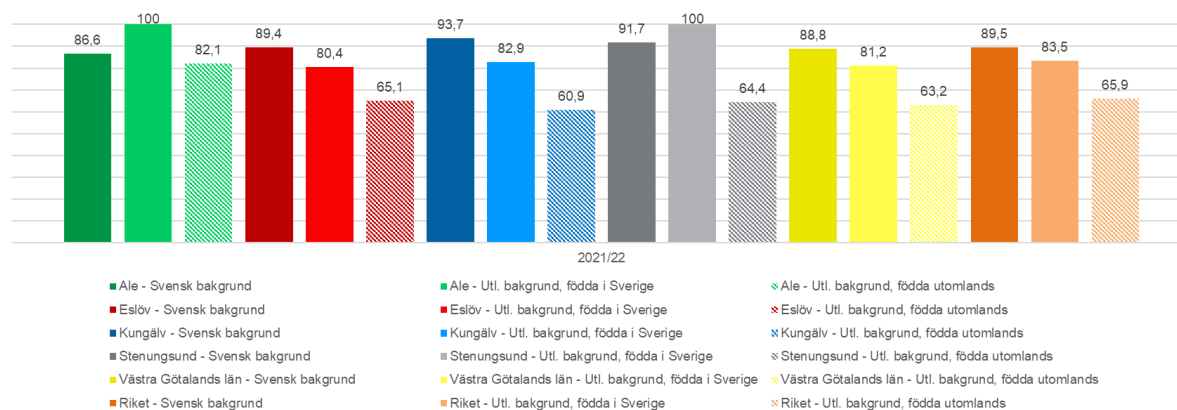

Källa: Skolverket och SCB. När andelen är 100% kan siffran vara ungefärlig.

Även om skillnaden har minskat mellan skolorna är den större avseende meritvärde och andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen. Det senaste läsåret har Da Vinciskolan minst skillnad mellan grupper avseende meritvärde, men störst skillnad avseende andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, 52 procent av eleverna i gruppen som har föräldrar med som mest gymnasieutbildning har uppnått alla kunskapskrav jämfört med 77 procent av eleverna som har föräldrar med eftergymnasial utbildning.

Det finns också skillnader mellan elevgrupper utifrån språklig bakgrund. Elever som är födda i Sverige med svenskfödda föräldrar har generellt högre betyg än elever som är födda utomlands eller har föräldrar som är födda utomlands. Föräldrarnas utbildningsnivå slår också igenom, elever som har utländsk bakgrund och föräldrar med eftergymnasial bakgrund lyckas ofta bättre i skolan än elever med svensk bakgrund och föräldrar som har gymnasial utbildning. I Ale fick i stort sett alla elever med utländsk bakgrund och födda i Sverige gymnasiebehörighet läsåret 2021/22. Diagrammet nedan visar gymnasiebehörigheten i Ale och jämförelsekommunerna förra läsåret. Övriga kommuner och även riket hade större skillnaderna mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund.

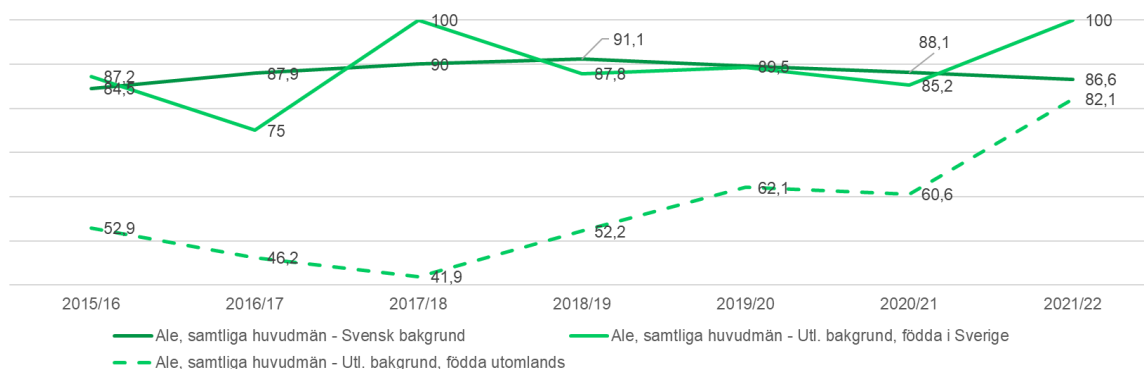
Diagram 43. Andel behöriga till yrkesprogram på gymnasiet, uppdelat på svensk/utländsk bakgrund, samtliga huvudmän.

Källa: Skolverket och SCB

Elevgruppen med utländsk bakgrund är i både Ale och jämförelsekommunerna relativt få elever i antal och elevsammansättningen varierar över tid. I Ale syns en positiv utveckling över en längre tidsperiod för elevgruppen som har utländsk bakgrund och är födda utomlands. Inom gruppen finns variationer beroende på hur länge eleverna har gått i svensk skola. Elever som invandrat till Sverige sent under sin skolgång har kortare tid på sig och därmed svårare att klara gymnasiebehörigheten efter årskurs 9.

Diagram 44. Utveckling av andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet i Ale uppdelat efter svensk/ utländsk bakgrund, samtliga huvudmän, 2016-2022.

Källa: Skolverket och SCB

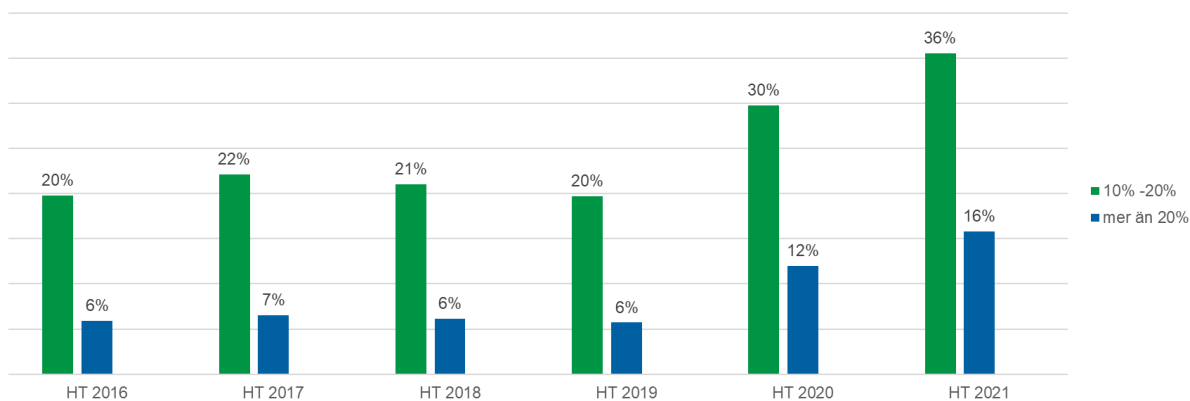
Andel elever med problematisk frånvaro

En hög grad av frånvaro ökar risken att inte klara av kunskapskraven och gå ut med ett slutbetyg. Det finns också en samvariation mellan psykisk ohälsa, arbetslöshet och missbruk senare i livet (SOU 2016:94).

Eleverna i Ales kommunala skolor har en hög frånvaro. På grund av avsaknad av nationell frånvarostatistik går det inte att göra statistiska jämförelser. Dock pekar erfarenheten från rektorer och pedagoger på att frånvaron i Ale är väsentligt högre än vad som är vanligt i de flesta andra kommuner. De senaste två läsåren har frånvaron ökat på grund av pandemin.

Diagrammet nedan visar andel elever som har mer än 10 procent frånvaro under höstterminerna 2016-2021.

Diagram 45. Andelen elever i årskurs F-9 med mer än 10 % frånvaro hösttermin över tid 2016-2021. Elever i förskoleklass finns med från och med 2018.

Källa: Ales verksamhetsstatistik Skola24

Det finns en skillnad i frånvaro mellan kommunens skolor, men skillnaden syns främst mellan olika årskurser. Frånvaron är generellt hög bland elever i förskoleklass och årskurs 1 samt de äldre eleverna på högstadiet.

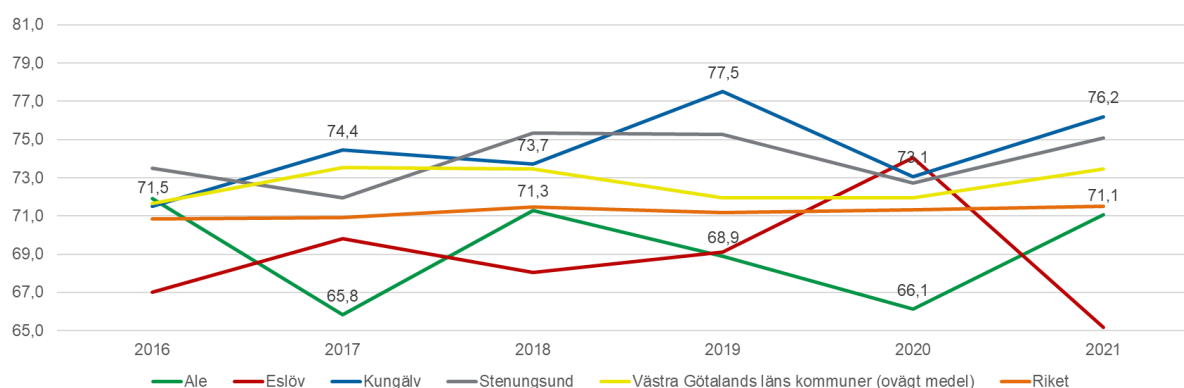
Gymnasieelever

Vikten av att bli behörig till gymnasiet har tidigare nämnts som en viktig faktor för att komma vidare i livet. Ales elever har för de allra flesta ingen möjlighet att fortsätta sin gymnasieutbildning i Ale utan är utspridda i GR-kommunernas gymnasieskolor. Det finns ett litet lärlingsgymnasium som drivs av en enskild huvudman där cirka 130 elever är inskrivna. De elever som inte blir behöriga till något nationellt

program efter årskurs 9 får möjlighet att gå introduktionsprogram på Ale gymnasium. Genomströmningen har under många varit låg och elever har kunnat fastna där i flera år utan att komma vidare till andra gymnasieprogram eller arbete, men de senaste åren har fler elever kommit vidare. Fler möjligheter att komma vidare har också skapats, till exempel nya yrkesutgångar så att fler elever kommer vidare snabbare. En viktig aspekt av människors arbetsmarknadsposition hänger samman med deras utbildningsnivå. Det är inte obligatoriskt att gå på gymnasiet. Dock är gymnasieexamen ett vanligt krav hos arbetsgivare, varpå det kan vara svårare att få ett jobb för den som saknar en. (Arbetsförmedlingen 2022).

Av elever som är folkbokförda i Ale hade 71 procent av eleverna gymnasieexamen efter fyra år 2021, det är en förbättring jämfört med åren innan. Det är ungefär samma nivå som riket, men lägre än Kungälv och Stenungsund. Eslövs elever har en stor variation över tid precis som i Ale.

Diagram 46. Utveckling av andel gymnasieelever, folkbokförda i kommunen, med examen inom 4 år, 2016-2022.

Källa: Skolverket och SCB

Det finns samband mellan en starkare position på arbetsmarknaden och en gymnasieexamen. Det är ofta ett grundkrav för flera yrken, vilket kan göra det betydligt svårare att få ett jobb för de som saknar en gymnasieexamen. På en nationell nivå syns samband mellan föräldrars utbildningsnivå, kön, bakgrund, socioekonomi och uppnådd gymnasiebehörighet (Folkhälsomyndigheten 2022b).

Av de elever som gick högskoleförberedande program hade 82 procent examen inom tre år och av de som gick yrkesprogram hade 76 procent examen inom tre år, en ökning jämfört med de senaste åren.

Vuxna i behov av utbildning

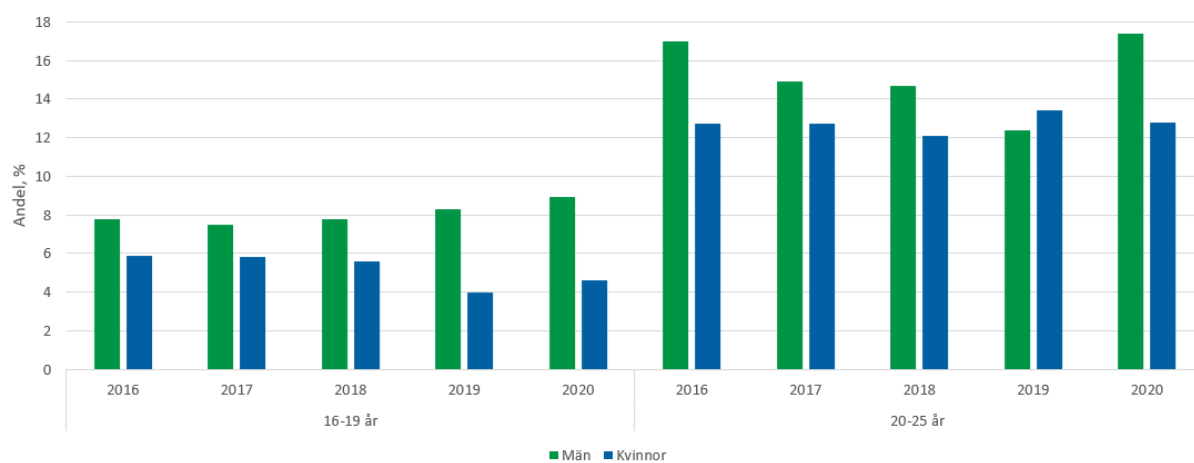
Ett sätt att kompensera för avsaknad av gymnasieexamen är att komplettera sin utbildning genom att studera på Komvux. Komvux är också ett sätt att stärka sin arbetsmarknadsposition genom att läsa nya utbildningar på gymnasienivå, till exempel undersköterska.

Att mäta behovet av utbildning utifrån de som söker sig till vuxenutbildningen är svårt då det säkert finns många som är berättigade till utbildning som inte ansöker. Eftersom all vuxenutbildning inte genomförs av den egna kommunen är det inte möjligt att dra alldeles säkra slutsatser om jämförelsekommuner, men utifrån den utbildning som kommunerna anordnar verkar Ale ha en lägre andel av befolkningen inskriven jämfört med både Eslöv och Stenungsund. En jämförelse av kommunernas kostnad för vuxenutbildning bekräftar den bilden. Ales kostnad för den totala vuxenutbildningen per invånare är lägre än referenskostnaden och standardkostnaden för Ale (framräknad utifrån utbildningsnivån hos befolkningen 2020).

Unga som varken arbetar eller studerar

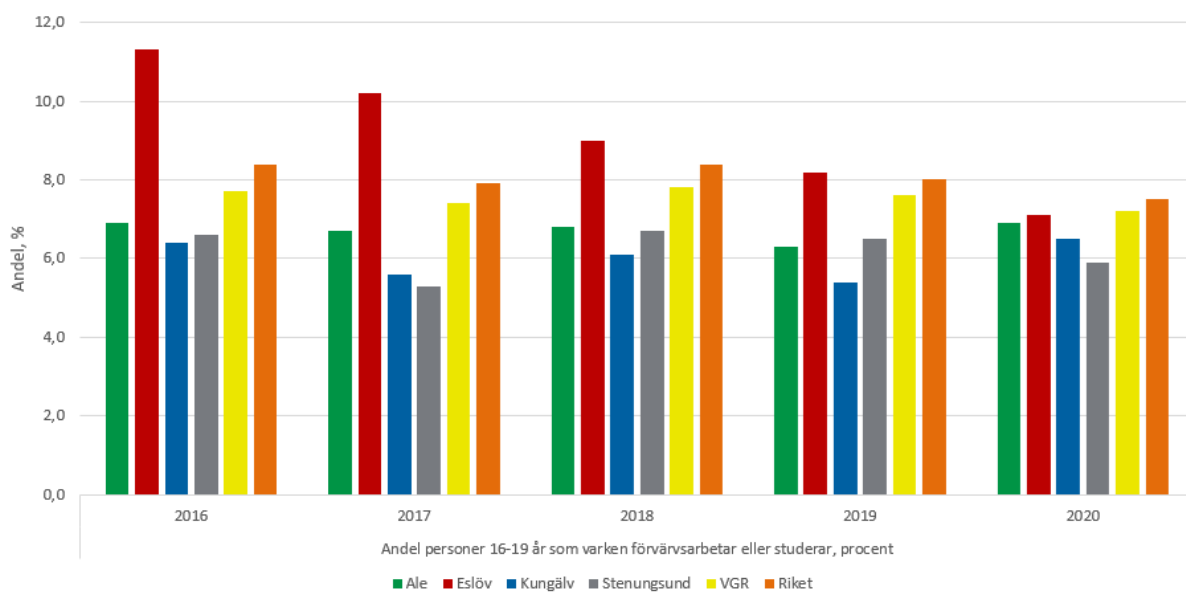
En grupp som har vuxit på senare år är unga som varken arbetar eller studerar (UVAS). Unga som varken arbetar eller studerar definieras som en person mellan antingen 16-19 år eller 20-25 år som varken förvärvsarbetar eller är registrerade i någon skolform under höstterminen. Det är personer 16-25 år som saknar sysselsättning, antingen i form av studier eller arbete. Ökningen syns hos män.

Diagram 47. Utveckling av andel unga som varken arbetar eller studerar i Ale, uppdelat på kön, mellan 2016-2020.

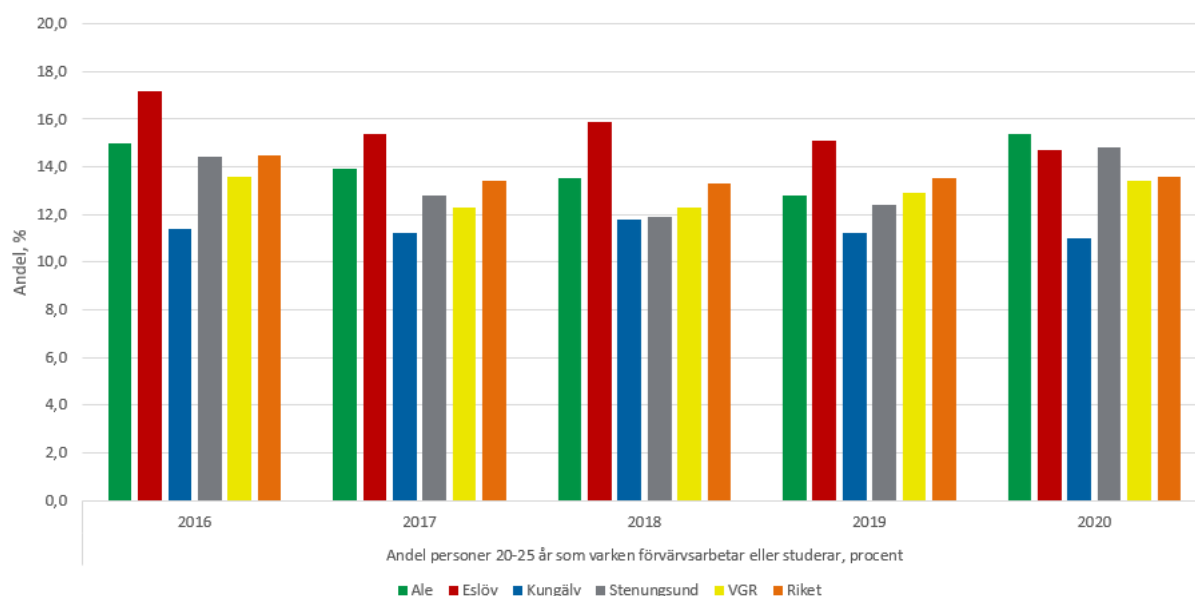
Källa: SCB.

Diagram 48. Utveckling av andel unga som varken arbetar eller studerar 16-19 år, båda könen, 2016-2020.

Källa: SCB - Statistikdatabasen.

Diagram 49. Utveckling av andel unga som varken arbetar eller studerar 20-25 år, båda könen, 2016-2020.

Källa: SCB - Statistikdatabasen.

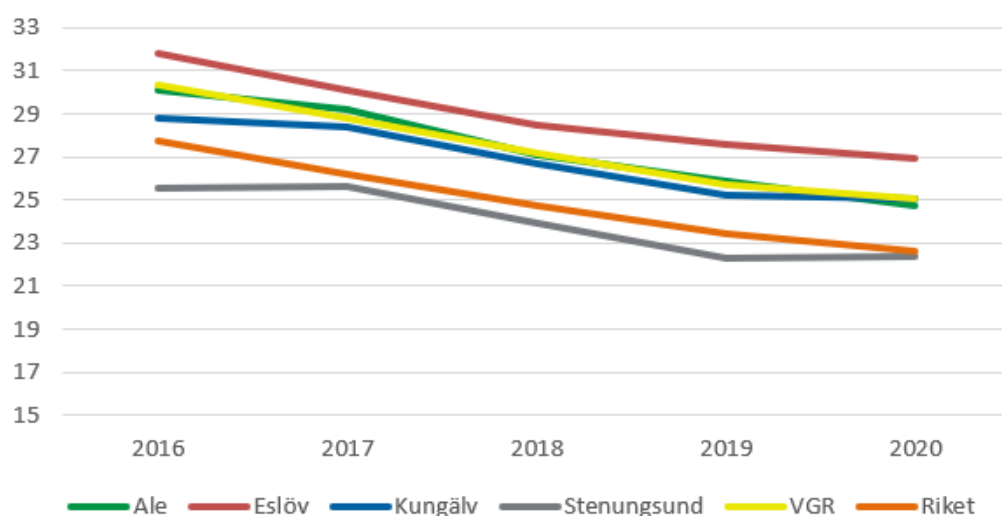
Område 6: Hälsa och välbefinnande

I detta avsnitt presenteras resultat rörande Alebornas hälsa och välbefinnande så som exempelvis fysisk och psykisk hälsa, levnadsvanor samt människors sociala relationer. Dessa aspekter är en självklar del av att kartlägga folkhälsoläget och förutsättningarna för en socialt hållbar utveckling. Många av dessa indikatorer mäts i en undersökning som genomförs i hela Västra Götalandsregionen och som presenteras i början av 2023, vilket gör att de delarna inte ingår i denna rapport.

Ohälsotal

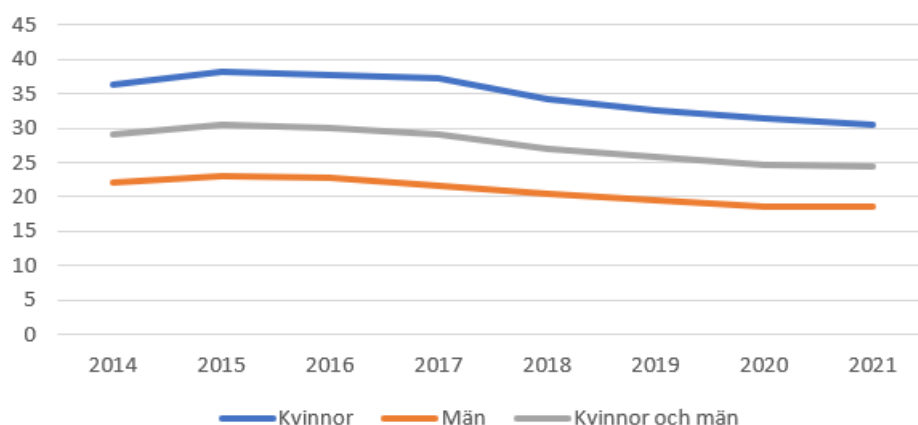
Ohälsotal är det genomsnittliga antalet dagar med ersättning från Försäkringskassan för befolkningen i åldrarna 16-64, vilket i sig är ett av flera mått på ohälsa. I ohälsotalet ingår sjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning och aktivitetsersättning (SCB 2022b). Ersättningarna i fråga är de man kan få vid nedsatt arbetsförmåga, till exempel sjukskrivning, vilket i sig är ett mått på ohälsa. Ohälsotalet har gått ner över tid, vilket är en trend även i tvillingkommunerna, VGR och riket. Kvinnors ohälsotal är högre än männens, dock går det ner för båda könen över tid.

Diagram 50. Utveckling av obälsotal 2016-2020.

Källa: Försäkringskassan

Diagram 51. Utveckling av obälsotal bland män och kvinnor i Ale, 2014-2021.

Källa: Försäkringskassan.

Narkotika- och alkoholvanor

Var tredje år genomför Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen (CAN) en drogvaneundersökning för att undersöka elevers drogvvanor i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet. Nedan presenteras statistik från Ale, tvillingkommunerna (Kungälv och Stenungsund) samt Västra Götaland. I Ale medverkade 322 elever i årskurs 9 och 265 studerande år 2 på gymnasiet.

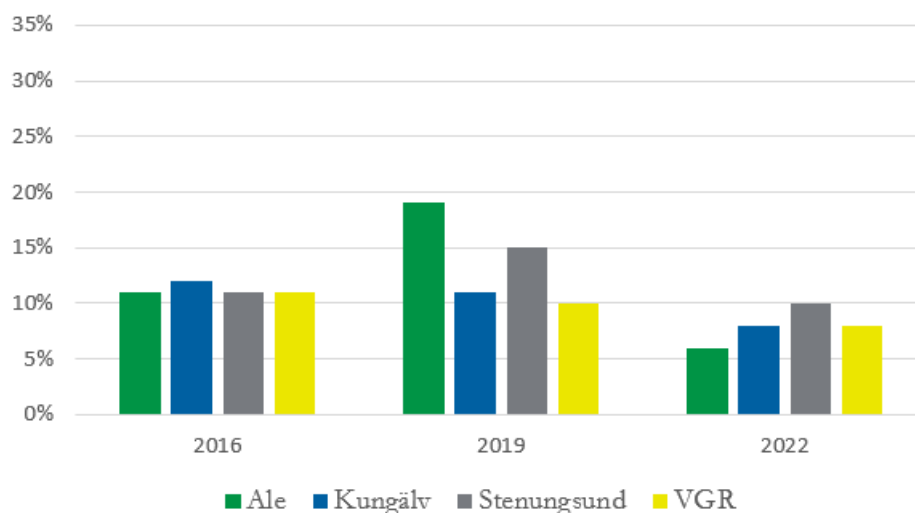
Narkotika

Den vanligaste illegala drogen bland ungdomar i Sverige är cannabis (marijuana eller hasch). Cannabisanvändning är vanligare hos rökare än hos dem som aldrig har rökt. Ofta får ungdomar tag på cannabis i samband med privata fester eller genom kompisar. Cannabisanvändare är mer benägna att vara risktagande samt använda alkohol, tobak och andra illegala droger som heroin (CAN 2016).

Av diagrammet nedan framgår att andelen som har testat narkotika har minskat över tid i hela regionen och Ale kommun är en av de kommuner i regionen där narkotikaerfarenheten har sjunkit mest. Narkotikaerfarenheten har sjunkit för båda könen. Siffran för Ale var dock utmärkande hög 2019, vilket beror på att urvalet var lågt och att många svarande var gymnasieelever, vilket ger en högre totalsiffra då

narkotikaerfarenhet är högre bland gymnasieungdomar. Resultatet 2019 kan även påverkas av litet antal individer.

Diagram 52. Utveckling över andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som uppgett narkotikaerfarenhet.

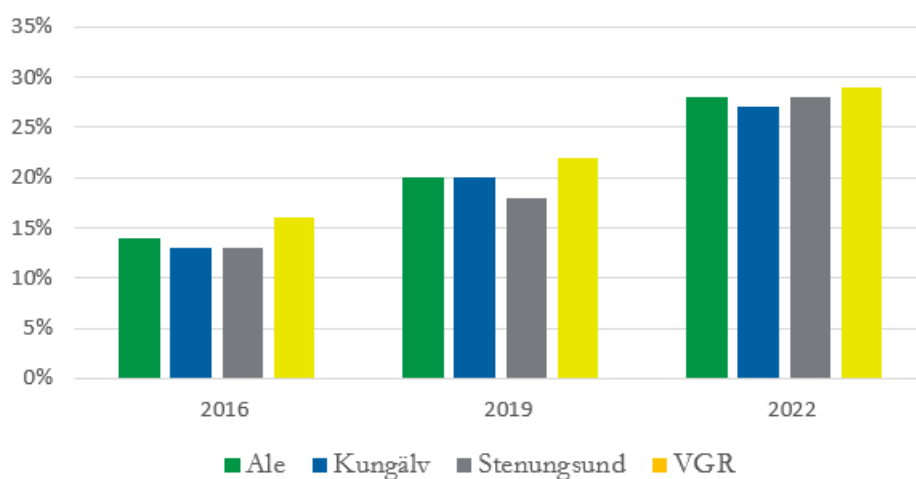

Källa: CAN, omarbetat av Ale kommun.

Under de senaste åren har attityden till narkotika hos ungdomar förändrats, där det är fler än tidigare som inte tror att det medför någon risk att skada sig vid användning av något narkotikapreparat (CAN 2020a).

Diagrammet nedan visar att nästan en tredjedel av ungdomarna som svarat på enkäten ser liten eller ingen risk med att prova heroin.

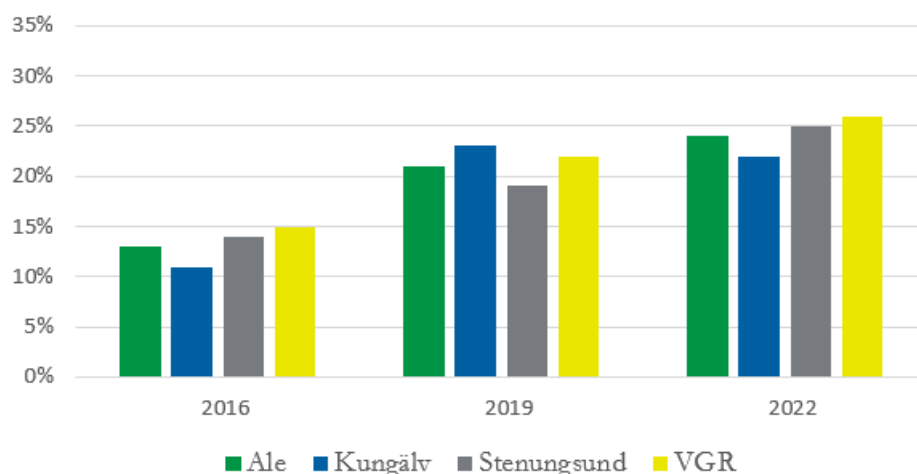
Diagram 53. Utveckling över andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som ser liten eller ingen risk med att prova heroin.

Källa: CAN, omarbetat av Ale kommun.

Attityden har förskjutits även när det gäller cannabis, där fler än tidigare inte ser någon risk med att använda cannabis varje helg. Ale kommun ligger dock lite lägre än genomsnittet i Västra Götaland.

Diagram 54. Utveckling över andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som ser liten eller ingen risk med att använda cannabis varje vecka

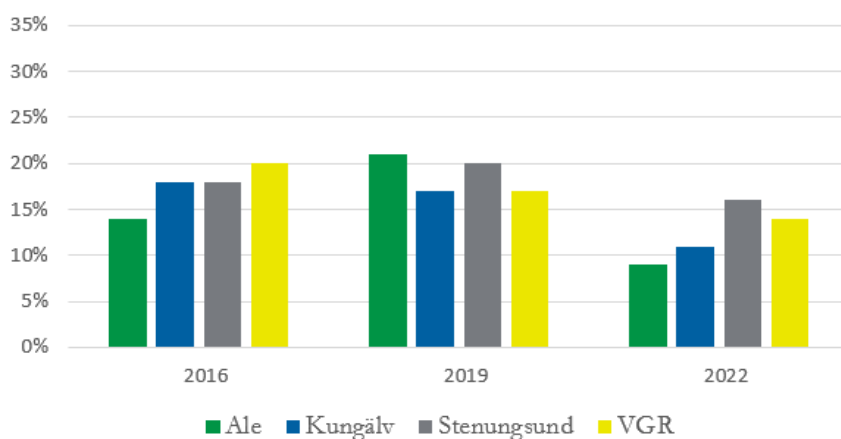
Källa: CAN, omarbetad av Ale kommun.

Tobaksvanor

Tobaksanvändningen består främst av cigaretter och snus i Sverige. Ju tidigare en ungdom börjar röka desto snabbare uppstår ett beroende som ofta kan bli livslångt. Användning av tobak orsakar hälsoproblem och är en av de främsta möjligheterna till att påverka hälsoriskerna i Europa. Ur ett samhällsperspektiv medför också tobaksanvändning omfattande samhällsekonomiska kostnader (CAN 2020b). Det finns samband mellan användning av tobak, alkohol och narkotika. Daglig rökning är vanligare hos personer med förgymnasial utbildning än hos personer med längre utbildning. Forskning har också identifierat andra gemensamma riskfaktorer för tobaksanvändning, där rökning är vanligare i områden med en lägre socioekonomisk position och där människor oftare lever under otrygga förhållanden (Folkhälsomyndigheten 2022e).

Rökning har minskat i Sverige sedan början av 2000-talet. Andel rökare i Sverige är också mindre än andel rökare i andra EU-länder. Till skillnad från dessa länder tillåter Sverige snusförsäljning (CAN 2020b). I diagrammet nedan visas andel elever som har uppgett att de har rökt de senaste 12 månaderna. Andelen rökare har minskat i Ale samtidigt som det även är en mindre andel rökare i jämförelse med tvillingkommunerna och Västra Götaland. Siffran för Ale var dock utmärkande hög 2019, vilket beror på att urvalet var lågt och att många svarande var gymnasieelever, vilket ger en högre totalsiffra då rökning är vanligare bland gymnasieungdomar. Rökning är vanligare bland tjejer än killar, men har minskat även bland tjejer i Ale enligt den senaste undersökningen.

Diagram 55. Utveckling av andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som röker 2016-2022.

Källa: CAN, omarbetad av Ale kommun.

Alkohol

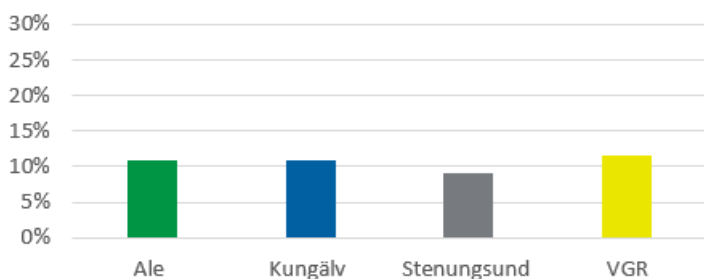
Nationellt har tidigare drogvanundersökningar visat att alkoholkonsumtionen bland ungdomar stadigt har minskat sedan början av år 2000. Samma utveckling framgår i Ale kommun. Det är färre ungdomar i Ale kommun som dricker alkohol i jämförelse med Kungälv, Stenungsund och Västra Götaland.

Intensivkonsumtion av alkohol minskar generellt i alla grupper i regionen, förutom för tjejer som har haft en uppgång 2022.

Lustgas

I årets CAN drogvanundersökning ställdes en ny fråga om användning av lustgas. Lustgas är inte en narkotikaklassad drog och används exempelvis inom vården utblandad med syrgas. Det finns även lustgas till försäljning, men den är icke medicinsk och inte utblandad med syrgas. Höga doser av icke-medicinsk lustgas kan leda till syrebrist och orsaka skador på hjärnan och hjärtat. Långvarigt missbruk ökar även risk för neurologiska skador. Ale kommun ligger ungefär på regiongenomsnittet avseende användning av lustgas. Årets CAN undersökning visade att lustgas är ett storstadsfenomen och att användningen är högst ju närmare Göteborg en befinner sig, med högst andel i Göteborgs Stad.

Diagram 56. Andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som använt lustgas 2022.

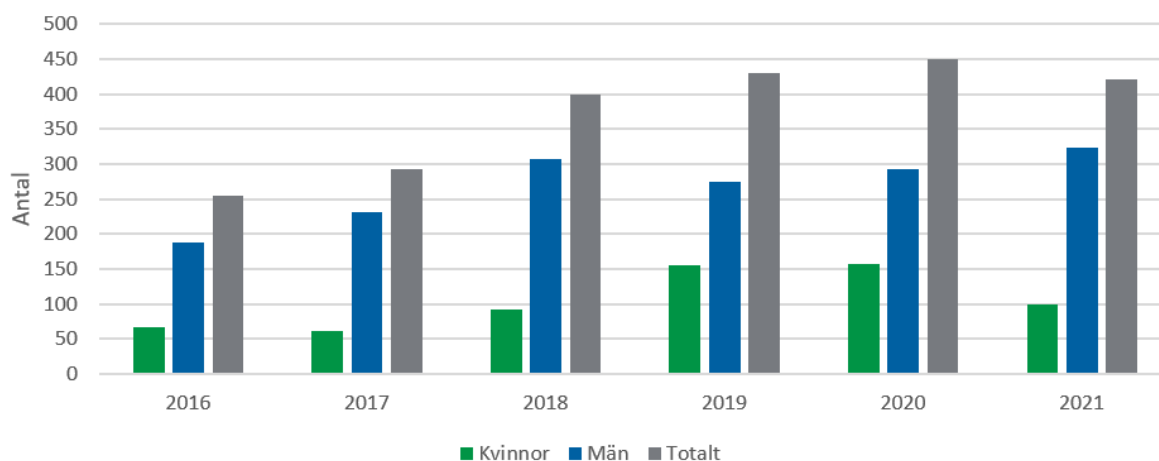

Källa: CAN, omarbetad av Ale kommun.

Orosanmälningar

Orosanmälningar gällande missbruk har ökat i Ale kommun för både män och kvinnor. Antalet orosanmälningar är högre bland män än kvinnor.

Diagram 57. Antal orosanmälningar rörande missbruksproblematik, uppdelat utefter kön, mellan 2016–2021.

Källa: Verksamhetsdata.

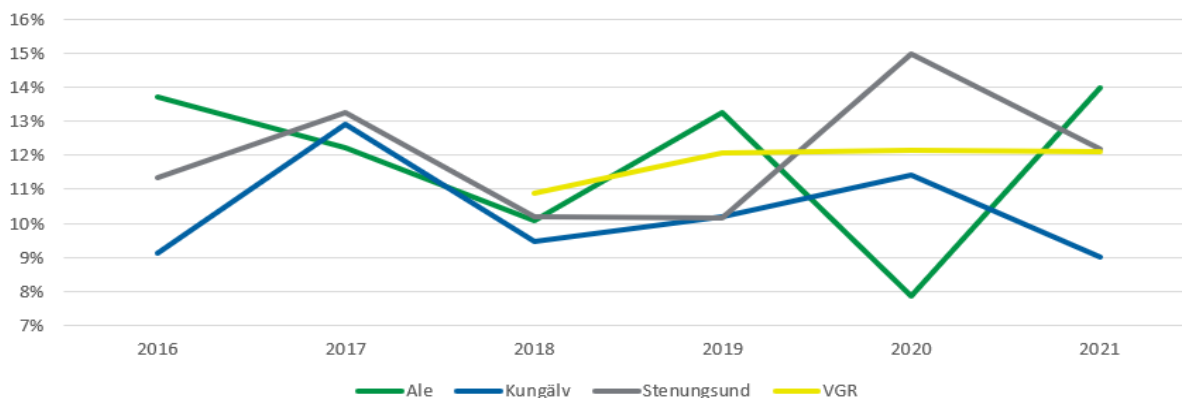
Övervikt och fetma

Det finns samband mellan övervikt/fetma och ökad risk för sjukdomar så som exempelvis typ 2-diabetes, olika former av cancer samt hjärt- och kärlsjukdomar (Folkhälsomyndigheten 2022a). I Sverige har

andelen vuxna med fetma tredubblats sedan 1980-talet (Folkhälsomyndigheten 2022a) och idag har ungefär varannan vuxen i Sverige övervikt eller fetma. I och med övervikt och fetmas potentiella negativa hälsoeffekter, i kombination med att det är ett allt vanligare fenomen, är det en viktig aspekt att undersöka. Att leva med övervikt och fetma som barn har visat sig ha en ökad risk att göra det även som vuxen.

Diagrammet nedan visar utvecklingen av andelen fyraåringar med övervikt eller fetma mellan 2016-2021. Statistiken är insamlad från kommunernas barnvårdscentraler via Västra Götalandsregionen. Som framgår varierar procentandena över åren, vilket delvis kan bero på att den undersökta gruppen är ganska liten.

Diagram 58. Utveckling av andel 4-åringar med övervikt eller fetma mellan 2016-2021.

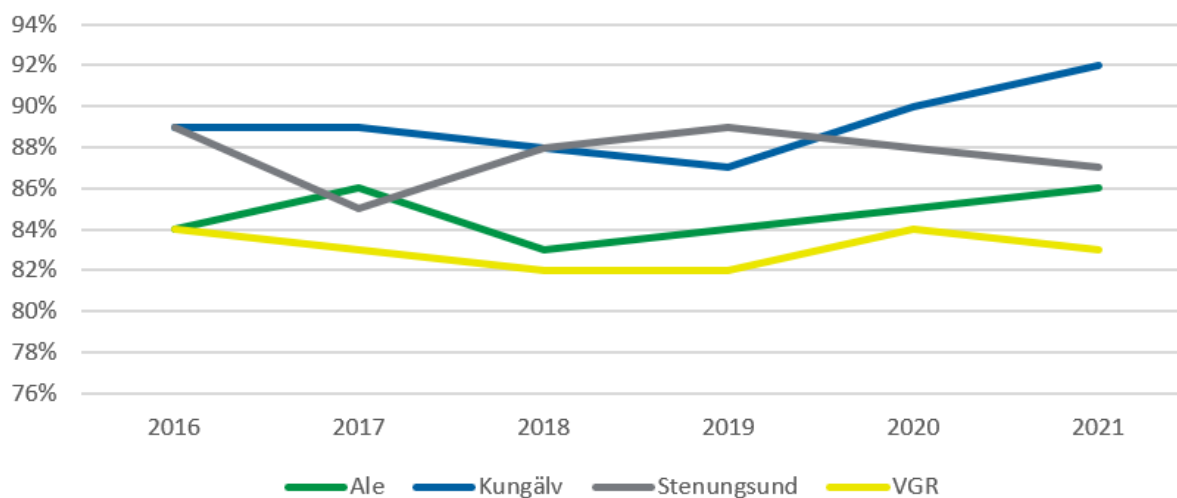

Källa: VGR, omarbetad av Ale kommun.

Kariesfria 6-åringar

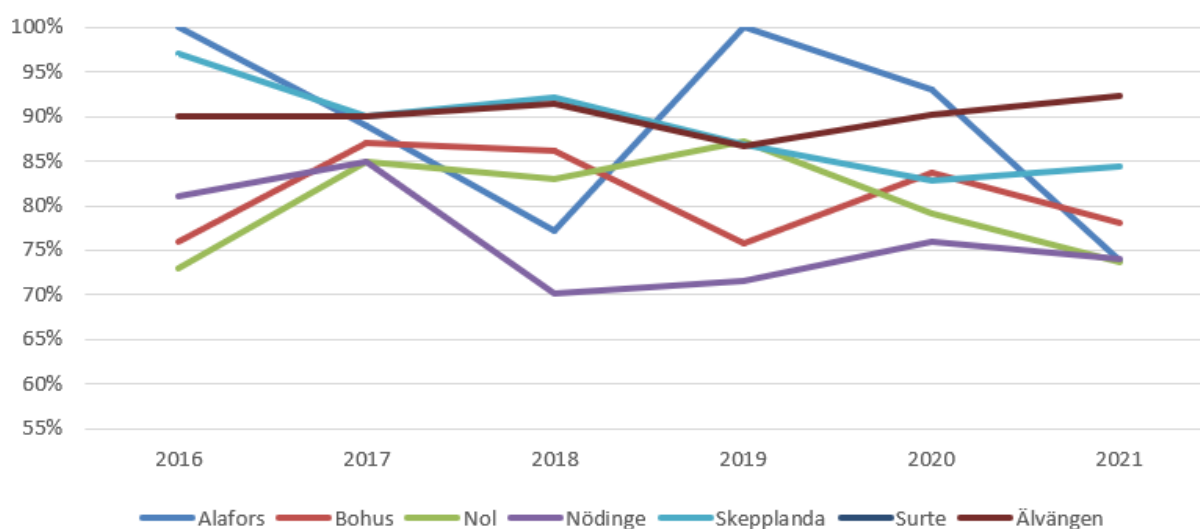
Att ha karies som barn är ett hälsoproblem i sig, men är också förknippat med sämre hälsa i vuxen ålder. Hål i tänderna drabbar personer med låg inkomst och kortare utbildning i betydligt större utsträckning än andra enligt Karolinska Institutet. Kariesfriheten har ökat något över tid i Ale kommun. Det skiljer sig mellan delområdena. De delområden som har färre individer än 10 redovisas inte. Det är positivt att se att kariesfriheten ökar i vissa områden, tex. i Älvängen. Kariesfriheten har över tid minskat i Nödinge, men har en svag ökning de senaste åren. Kariesfriheten har däremot sjunkit i till exempel Skeplanda och Nol de senaste åren.

Diagram 59. Utveckling av andel kariesfria 6-åringar, 2016-2021.

Källa: VGR, omarbetad av Ale kommun.

Diagram 60. Utveckling av andel kariesfria 6-åringar i Ale kommuns delområden 2016-2021.

Källa: VGR, omarbetad av Ale kommun.

Psykisk hälsa

Den psykiska hälsan är en viktig del av en god hälsa och livskvalitet. Det är ett paraplybegrepp som både innefattar det psykiska välbefinnandet och den psykiska ohälsan, från mildare besvär till allvarigare tillstånd. Att ha genomgått svåra händelser och uppleva sorg är en del av livet, men ibland kan måendet bli så pass svårt att det hindrar en i vardagen och att man behöver vård. I vissa fall krävs även sjukskrivning. Den senaste CAN-undersökningen (2022) visade att tjevers självupplevda hälsa har försämrats. Flera indikatorer för psykisk hälsa mäts i den regionala undersökningen Hälsa på lika villkor, som publiceras våren 2023. Nedan redogörs därmed endast för statistik avseende suicid och psykiatrisk sjuklighet.

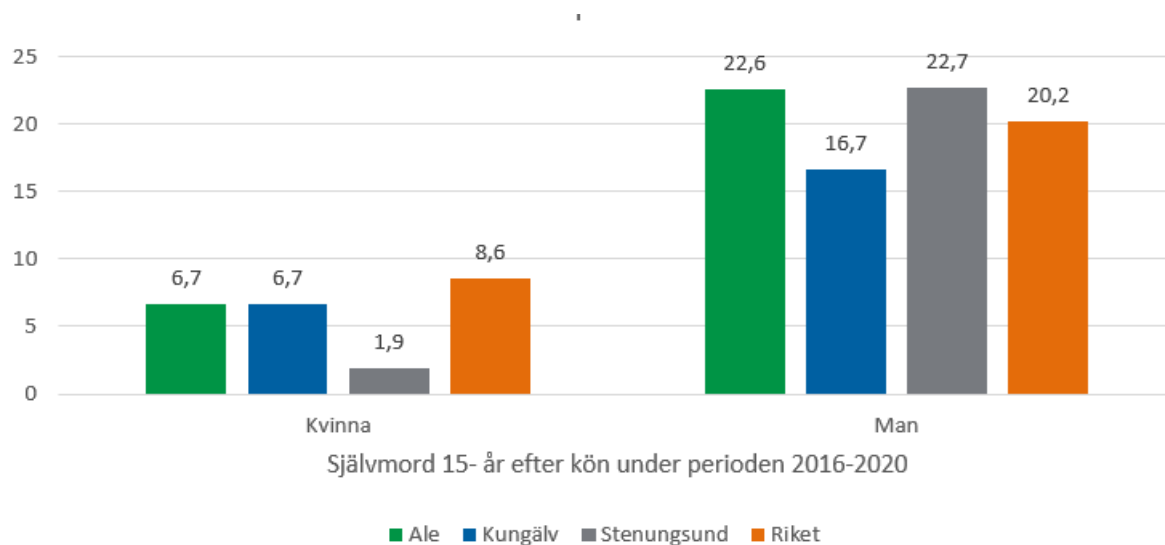
Suicid

I Sverige var suicidtalet (antal suicid per 100 000 invånare) som högst under 1970-talet och har sedan dess minskat. De senaste åren har minskningen emellertid mattats av. Under covid-19-pandemin 2020 registrerades färre antal avlidna i suicid än året innan. Suicidtalet har däremot ökat något under 2021 även om siffran fortfarande är lägre än innan pandemin. Det är överlag fler pojkar och män som avlider i suicid. Flickor och kvinnor uppges i stället lida av psykisk ohälsa och blir inlagda på sjukhus till följd av suicidförsök i större utsträckning. Under 2021 dog 1 226 personer av säkert fastställda suicid i Sverige. Av dem var två tredjedelar män (Folkhälsomyndigheten 2022c).

Även om suicidtalet har minskat på nationell nivå i de flesta åldersgrupperna, förutom hos unga vuxna, är de högsta självmordstalen hos personer i övre medelåldern, 45–64 år följt av personer över 65 år. I folkhälsomyndighetens djupanalys mellan 2006–2020 ökade suicidtalet med ca 1,8 procent bland 20–29-åringar (Folkhälsomyndigheten 2022d). Forskning visar att det finns ett samband mellan socioekonomiska förutsättningar och suicidalt beteende framförallt hos män, vilket är relaterat till individers ekonomiska situation (Folkhälsomyndigheten 2018).

I Ale var suicidtalet som högst 2012–2016. De senaste åren har suicid minskat för både män och kvinnor. Det går inte att jämföra suicidtalet mellan RegSO områdena i Ale då antalet är för litet, däremot visar diagrammet att det är något fler män i Ale som tar sitt liv i jämförelse med Kungälv och riket, 2016–2020. Stenungsund visar samtidigt högsta suicidtalet bland männen samt lägst bland kvinnorna.

Diagram 61. Antal suicid per 100 000 invånare, uppdelat mellan kön, mellan 2016-2021.

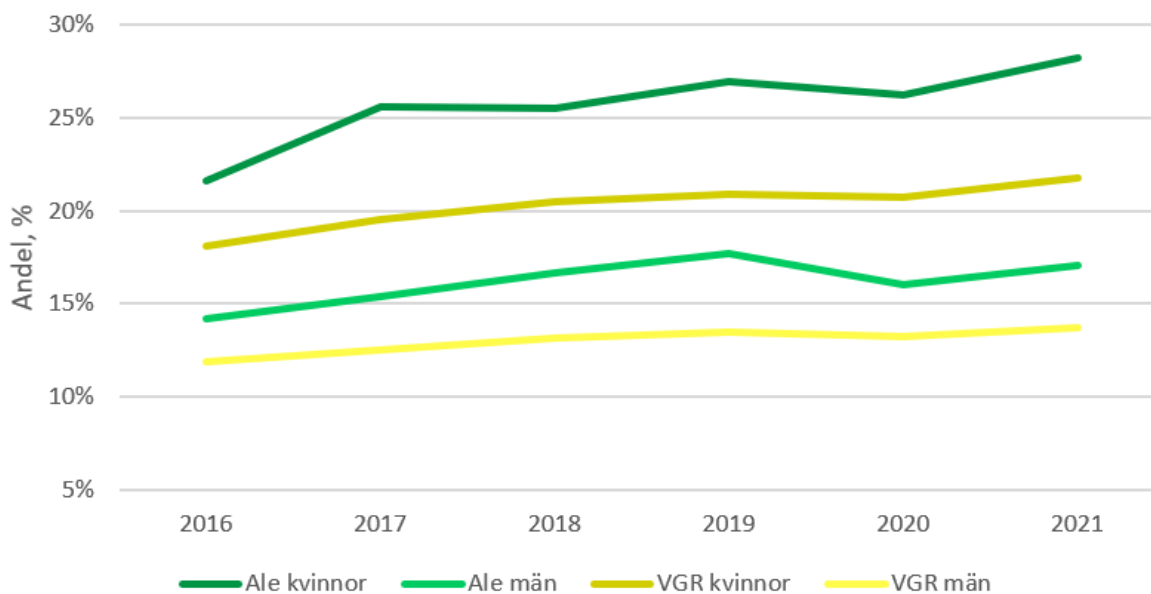
Källa: Socialstyrelsen, omarbetad av Ale kommun.

Psykiatrisk sjuklighet

För att undersöka hur den mer allvarliga psykiska hälsan ter sig i Ale undersöks de tillstånd som kan diagnostiseras inom ramen för sjukvården. De vanligaste diagnoserna kan till exempel vara ångest, depression och alkoholberoende. Demens är vanligt bland de äldre. Det kan också röra sig om allvarigare psykiatriska tillstånd, så som bipolaritet eller schizofreni. Psykiatrisk sjuklighet kan kopplas till en lägre livskvalitet och en ökad risk för suicid.

I den förra kartläggningen 2016 pekades unga kvinnors psykiska mående ut som extra oroväckande. Sett till diagrammet nedan syns att andelen med diagnostiserad psykiatrisk sjuklighet överlag ökar, och att det finns tydliga könsskillnader. Både män och kvinnor i Ale har dock en högre diagnostiseringsgrad än i Västra Götalandsregionen. En ökning över tid blir också tydlig, där andelen kvinnor ökat från ca 22% till 28% mellan 2016 och 2021. Gapet mellan kvinnor i Ale och snittet i VGR har också ökat, från en skillnad på 4 procentenheter 2016 till 6 procentenheter 2021. Kvinnor är fortsatt i högre grad diagnostiserade än män, med en skillnad om 11 procentenheter år 2021.

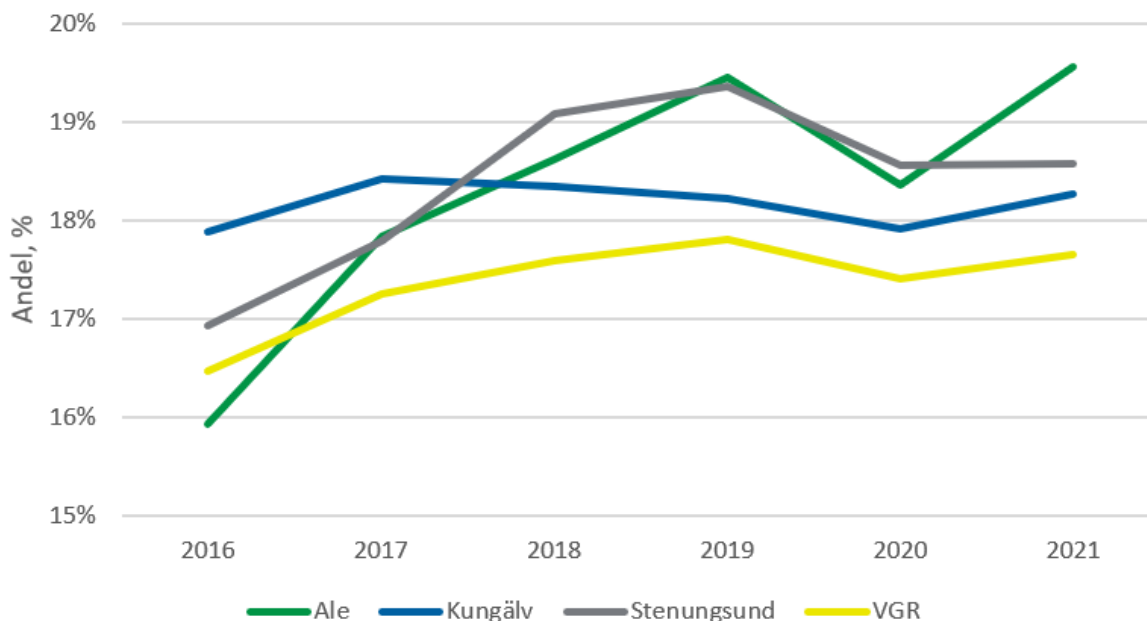
Diagram 62. Utveckling av andel (%) av befolkning 18–29 år, som har diagnostiserats med psykiatrisk sjukdom vid vårdbesök, könsuppdelat. Psykiatriska sjukdomar F00-F99.

Källa: VGR, omarbetad av Ale kommun.

När den totala andelen av befolkningen med diagnostiserad psykisk sjukdom jämförs mellan tvillingkommunerna framgår det att Ale och Stenungsund har en liknande kurva, men har samtidigt en högre andel än i Kungälv och Västra Götalandsregionen.

Diagram 63. Andel (%) av den totala befolkningen som har diagnostiserats med psykiatrisk sjukdom vid vårdbesök.

Källa: VGR, omarbetad av Ale kommun.

Allmänt hälsotillstånd och ensamhet hos äldre

Sociala sammanhang och känslan av sammanhang påverkar hälsan. Att ha ett socialt sammanhang minskar risk för depression och suicid, samtidigt som det kan länkas till flertalet fysiska åkommor. Nationellt har det konstaterats att covid 19 pandemin har påverkat människors sociala isolering och ensamhet negativt, där både äldre och yngre påverkats som mest (Folkhälsomyndigheten 2022a).

Allmänt hälsotillstånd

Nedan redogörs för resultat av SCB:s rapport "Efter 60 En beskrivning av äldre i Sverige". Nationellt upplever nästan tre av fyra sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra i åldern 60–69 år, men andelen minskar med stigande ålder, till ungefär sex av tio i åldern 70–79 år och knappt hälften i den äldsta gruppen.

I åldersgruppen 70–79 år är andelen som har bra hälsa högre bland män än bland kvinnor, men i de övriga åldersgrupperna är det ingen skillnad mellan könen. Skillnaderna i allmänt hälsotillstånd är större efter utbildningsnivå än efter kön, där en tydligt lägre andel personer med förgymnasial utbildning har bra hälsa jämfört med dem med eftergymnasial utbildningsnivå. Det gäller i samtliga tre åldersgrupper. I åldern 60–69 år och 70–79 år är andelen med bra hälsa också lägre bland dem med gymnasial än bland dem med eftergymnasial utbildning.

En lägre andel personer födda utomlands har bra hälsa jämfört med de som är födda i Sverige i åldern 60–69 år och 70–79 år. I den äldsta gruppen är det däremot ingen skillnad mellan födda i Sverige och utrikesfödda.

Det finns också skillnader efter hushållstyp. Bland 60–69-åringar och 70–79-åringar har ensamstående en lägre andel med bra allmänt hälsotillstånd jämfört med gifta eller sammanboende, 67 jämfört med 76 procent respektive 59 jämfört med 69 procent. Andelen med bra hälsa avtar med stigande ålder, vilket gäller alla grupper.

Inom Ale kommuns äldreomsorg visar resultatet av årets brukarundersökning "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen"¹ att det visserligen bland dem som bor på särskilt boende i Ale är markant fler som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som mycket gott eller ganska gott jämfört med tidigare år, men att det samtidigt är fler som bedömer det som ganska dåligt eller mycket dåligt. Med andra ord har ytterligheterna ökat (både i positiv riktning och i negativ riktning) och färre har bedömt sitt allmänna hälsotillstånd som någorlunda. Resultaten för 2022 är i paritet med resultaten från 2016.

För personer i ordinärt boende med stöd av hemtjänsten är resultaten i Ale avseende hur man bedömer sitt allmänna hälsotillstånd i år markant sämre i jämförelse med 2020, men däremot är de som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som ganska dåligt eller mycket dåligt ungefär på samma nivå som 2016.

Besvär av ångslan, oro eller ångest är på ett nationellt plan ungefär lika vanligt förekommande i alla åldersgrupper, ungefär en femtedel har sådana besvär. Förekomsten är betydligt högre bland kvinnor än bland män i alla åldersgrupperna, cirka 24 procent jämfört med cirka 14 procent.

Enligt rapporten varierar förekomsten av ångslan, oro eller ångest tydligt efter födelseregion och hushållstyp, men mindre efter utbildningsnivå. Utrikesfödda har en högre andel med besvär än de födda i Sverige i åldrarna 60–69 år och 70–79 år. Ensamstående har en högre andel med besvär än gifta eller sammanboende i åldern 60–69 år.

Huruvida äldre som bor på särskilt boende/äldreboende i Ale besväras av ångslan, oro eller ångest varierar ganska mycket under perioden 2016–2022 men nivåerna på svaren 2022 är jämförbara med hur det såg ut 2016. För personer i ordinärt boende med hemtjänst har ytterligheterna i svaren ökat under perioden, det

¹ Socialstyrelsens årliga brukarundersökning som skickas till alla som är 65 år eller äldre och har hemtjänst eller som bor på särskilt boende/äldreboende

vill säga att det är fler som har svåra besvär jämfört med 2016, men även fler som inte har besvär alls av ängslan, oro eller ångest.

Ensamhet

Vem som helst, oavsett ålder, kan uppleva ensamhet. Bland länder i Europa varierar förekomsten av upplevd ensamhet, hos personer som är 65 år eller äldre, mellan 5 och 28 procent. Samma mätningar visar att drygt 8 procent av äldre i Sverige uppger att de upplever ensamhet nästan jämt eller oftast. I svenska studier varierar förekomsten av upplevd ensamhet hos äldre (65+ år) mellan 7 och 50 procent².

Bland äldre i Ale som bor på särskilt boende visar brukarundersökningen att ytterligheterna i svaren gällande huruvida en person besväras av ensamhet har minskat under perioden, medan de som då och då besväras av ensamhet har ökat.

Särskilt boende – ensamhet

Händer det att du besväras av ensamhet?	Nej	Ja, då och då	Ja, ofta
2016	38	43	20
2017	27	53	20
2018	38	46	16
2019	41	38	21
2020	39	50	11
2022	31	52	17

Inom hemtjänsten har en ökning skett bland dem som *ofta* besväras av ensamhet jämfört med 2016 och en minskning av dem som *inte* besväras av ensamhet.

Hemtjänst – ensamhet

Händer det att du besväras av ensamhet?	Nej	Ja, då och då	Ja, ofta
2016	51	40	10
2017	52	36	12
2018	50	35	15
2019	48	38	14
2020	45	44	11
2022	46	40	13

Gällande dessa undersökningar ska dock påpekas att resultatet för 2020, enligt Socialstyrelsen, var ovanligt positivt jämfört med tidigare år. Det kan även tilläggas att yngre tenderar att vara mer kritiska i sina svar liksom att de som svarar själva har en tendens att lämna mer positiva svar jämfört med då den äldre har

² (Källa: Strategier för att förebygga ensamhet hos äldre – en kunskapssammanställning, Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin Region Stockholm)

fått hjälp med att svara eller då svaren lämnats av anhörig eller annan. Bilden är inte heller helt rättvisande av hur det ser ut bland äldre i Ale i stort då inte alla omfattas av enkätundersökningen utan endast de som har insatser från äldreomsorgen.

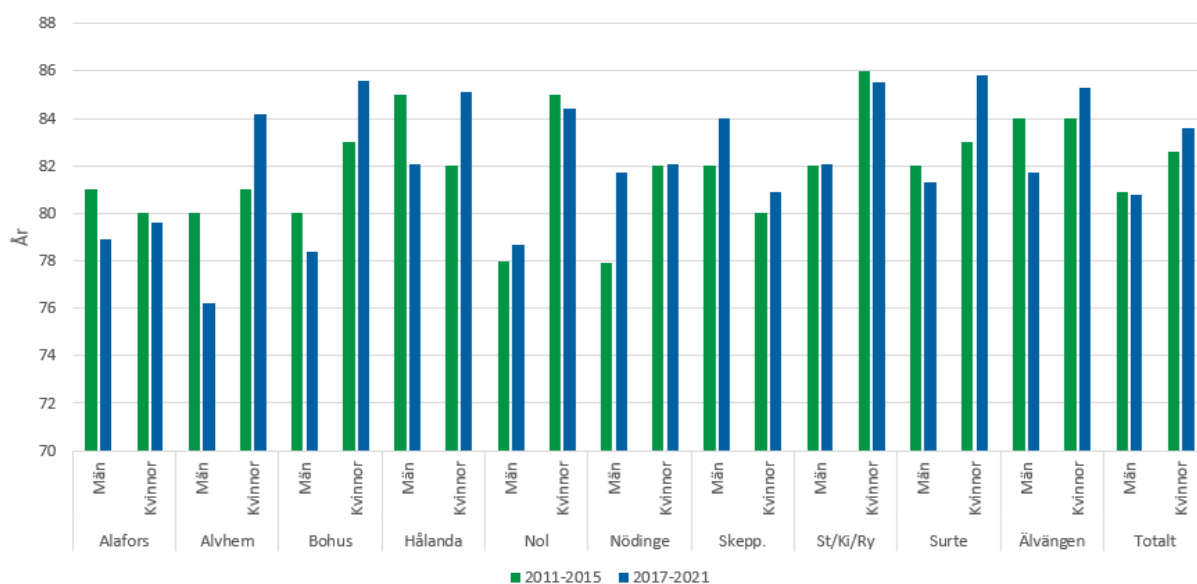
Medellivslängd

Medellivslängd är ett vanligt mått på hur folkhälsan och välbefinnandet ser ut på en övergripande nivå. Sedan 1900-talet har medellivslängden ökat stadigt, vilket kan bero på en generell förbättring i levnadsstandard, levnadsvanor, tillgång till hälso- och sjukvård samt en allmänt ökad utbildningsnivå (Folkhälsomyndigheten 2022a). Denna trend bröts under 2020 då medellivslängden sjönk på ett nationellt plan, vilket kan tillskrivas covid-19-pandemin (Folkhälsomyndigheten 2021a). Under 2021 har den dock ökat mer än vad den minskade under pandemiåret 2020 (SCB 2022a). Medellivslängden skiljer sig generellt mellan olika grupper, där personer med en längre utbildning och kvinnor i snitt lever längre (Folkhälsomyndigheten 2022a). Medellivslängd består i detta sammanhang av den förväntade återstående medellivslängden vid födseln och är en uppskattning av generell medellivslängd beräknad på tidigare dödsfall i ett område. Slutsatser rörande återstående medellivslängd ska göras med försiktighet, både mellan år och mellan orter. Relativt få antal individer kan resultera i stora procentuella förändringar.

Den Ale-specifika situationen presenteras nedan. Som framgår i diagrammet nedan finns skillnader i medellivslängd ur ett Orts- och könsperspektiv. Övergripande lever kvinnor längre än män, vilket är förväntat. Åren 2017–2021 sticker dock Skepplanda ut, där männen medellivslängd är 4 år längre än 2011–2015, 84 respektive 80 år. När medellivslängden analyseras mellan orterna framgår att männen medellivslängd är lägre i Alafors (79), Alvhem (76), Bohus (78) och Nol (79). Den högsta finns i Hålanda (84), vilket innebär en skillnad på ca 8 år mellan den högsta och lägsta. För kvinnorna är den största skillnaden mellan orterna i Alafors (80), Skepplanda (81), Starrkärr (85), Surte (86) och Älvängen (85). Det är en skillnad på 6 år mellan den högsta och lägsta.

Analyseras medellivslängden över tid finns det flera slutsatser att dra. Mäns medellivslängd har endast förändrats marginellt sett över hela kommunen, från 80,9 till 80,8. I delområdena ser det dock annorlunda ut, där den har sjunkit i vissa områden och ökat i andra. I Alafors, Alvhem och Bohus har den sjunkit mellan 2011–2015 och 2017–2021. Den största minskningen är i Alvhem med ca 4 år, men det bör också nämnas att det är ett område med en relativt sett liten befolkning. Den största ökningen återfinns i Nödinge. I den förra sociala kartläggningen jämfördes medellivslängden mellan centralorterna Nödinge och Älvängen där männen i Älvängen hade en medellivslängd som var 6 år längre än den i Nödinge. Under 2017–2021 är den dock utjämnad mellan männen, där båda medellivslängderna är 82 år. Skillnaden mellan kvinnorna är dock större mellan orterna, där kvinnor i Nödinge har en medellivslängd som är 3 år längre under 2017–2021.

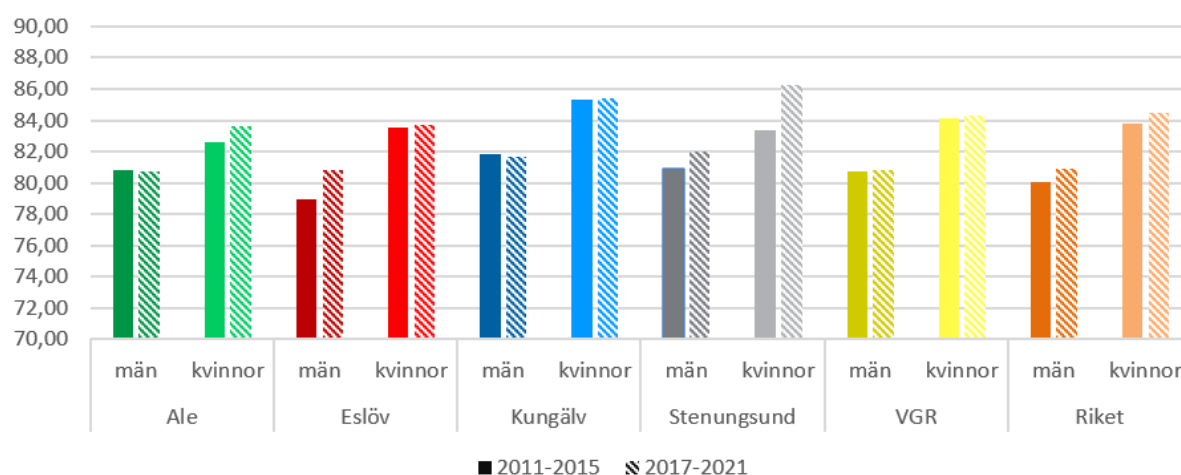
Diagram 64. Den förväntade återstående medellivslängden 2011–2015 och 2017–2021 uppdelat utefter kön och delområde.

Källa: SCB.

Medellivslängden för män i Ale är jämförbart med hur det ser ut för motsvarande grupp i tvillingkommunerna och i riket. Den största skillnaden under 2017–2021 finns i Stenungssund och Kungälv, med en skillnad på ca 1 år. Under tidsperioden 2017–2021 är kvinnors medellivslängd i Ale snarlik den i riket och i Eslöv (84 år vardera), medan medellivslängden i Stenungssund och Kungälv är 86 och 85 respektive. Sett över tid har medellivslängden i Ale utvecklats på ett liknande sett i tvillingkommunerna och i Sverige i stort. Medellivslängden för kvinnor i Stenungssund har ökat betydligt, men en sådan utveckling sticker ut sett till helheten.

Diagram 65. Den förväntade återstående medellivslängden 2011–2015 och 2017–2021, uppdelat på kön.

Källa: SCB - Statistikdatabasen.

Område 7: Inflytande, demokratiskt och kulturellt deltagande

”All makt utgår från folket” så lyder den första meningen i Regeringsformen, en av Sveriges grundlagar som reglerar hur Sverige styrs. Sverige bygger på demokratiska grundstenar och förverkligas genom fria och öppna val där röstberättigade väljer sina representanter.

Kulturen är också en viktig aspekt av människors liv. Deltagande i kulturella sammanhang kan främja känslan av tillhörighet och sammanhang. Detsamma gäller för fritidsaktiviteter. Barn och ungas rätt till fritid och rätt att fritt delta i det kulturella livet finns skrivet i § 31 Barnkonventionen.

Samtliga mått under detta avsnitt ger en indikation på grad av samhällsdeltagande, om än på olika sätt. Det demokratiska deltagandet är en viktig byggsten i en hälsosam demokrati och känslan av inflytande är en viktig del av att känna att man har makt över sitt liv och omgivning (Folkhälsomyndigheten 2022a).

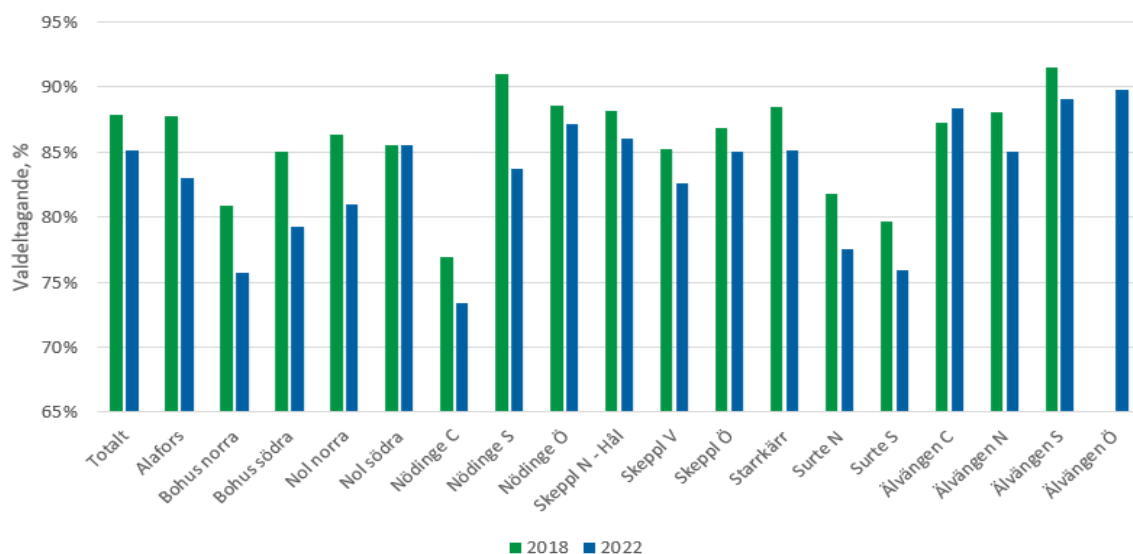
Valdeltagande

Valdeltagande är ett vanligt mått på hur stort det demokratiska deltagandet är. Hur utbrett valdeltagandet är spelar en viktig roll för ett välfungerande samhälle då det indikerar tillit till samhälleliga institutioner och demokrati i sig. Personer från varierade befolkningsgrupper röstar också i olika stor utsträckning, där faktorer som inkomst, utbildning och arbete visar på skillnader i deltagande (Oscarsson & Holmberg 2016).

Valdistrikt är geografiska indelningar av en kommun bestående av 1000-2000 invånare. I Ale finns det 17 valdistrikt. Valdeltagandet skiljer sig mellan valdistrikten. Valdeltagandet år 2022 är allra lägst i Nödinge Centrala (ca 73%), medan det är allra högst i Älvängen Södra och Centrala (båda på ca 89%). Det är en skillnad på ca 16 procentenheter.

I ett valdistrikt, Älvängen Centrum, är valdeltagandet högre 2022 än 2018, samtidigt som Nol Södra låg på samma nivåer 2018 och 2022. I samtliga andra valdistrikt gick valdeltagandet ner. Valdeltagandet sjönk framför allt i Nödinge Södra (minus ca 7 procentenheter), Bohus Södra och Nol Norra (ca 6 procentenheter vardera).

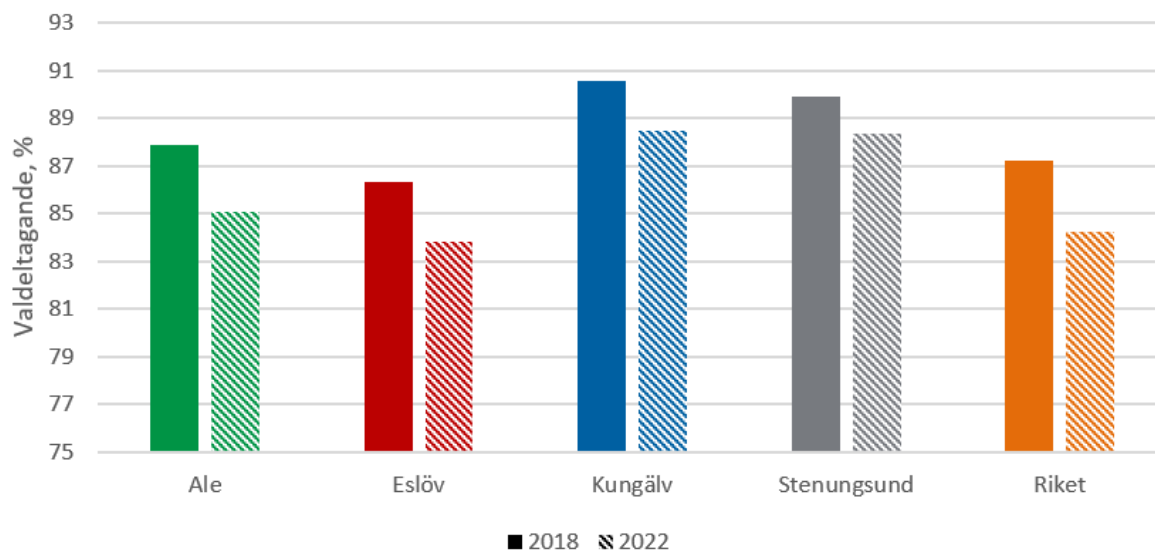
Diagram 66. Valdeltagande i kommunalvalen 2018 och 2022 uppdelat på valdistrikt.

Källa: Valmyndigheten. Valdistrikten i Älvängen förändrades mellan 2018 och 2022, varpå de inte går att jämföra rakt av. Valdistriktet Älvängen Östra tillkom 2022.

Valdeltagandet sjönk nationellt mellan valen 2018 och 2022, vilket även syns i Ale och tvillingkommunerna. Valdeltagandet är högre i Ale än i riket och i Eslöv. Samtidigt är valdeltagandet högre i Kungälv och Stenungsund.

Diagram 67. Valdeltagande i riksdagsvalen 2018 och 2022.

Källa: Valmyndigheten.

Valdeltagande går även att jämföra med utbildningsnivå och födelseregion på RegSO-nivå. Sådan data är dock i skrivande form inte tillgänglig för valen 2022. Om man ser till valet 2018 syns tydligt att den största skillnaden mellan dem med för- och eftergymnasial utbildning. De med förgymnasial utbildning röstade i lägst utsträckning 2018 i centrala Nödinge, Surte och norra Älvängen, ca 75%. Bland de med eftergymnasial utbildning var valdeltagandet högst i södra Nödinge, Starrkärr/Kilanda/Ryd samt södra Älvängen, ca 97%. Det visar på både att valdeltagandet skiljer sig åt mellan utbildningsnivåer och de geografiska områdena.

Vidare syntes i valen 2018 att svenskfödda röstar i en högre utsträckning än utrikesfödda. Valdeltagandet bland utrikesfödda ligger under 65% i Alafors, Bohus, Nol, centrala Nödinge, Surte och Skepplanda. Utrikesfödda röstade i högst uträkning i Södra Älvängen, ca 75%.

Föreningsdeltagande

Att delta i föreningsverksamhet är ett sätt att skapa sammanhang och delaktighet i sitt liv. För att ge en bild av deltagandet i kultur och fritidsaktiviteter undersöks antal föreningar och antal medlemmar i föreningar i kommunen. I Ale kommuns föreningsregister finns idag 135 föreningar registrerade varav 41 av dessa bedriver barn- och ungdomsverksamhet. Majoriteten av föreningarna med barn- och ungdomsverksamhet är idrottsföreningar. Det är föreningarna själva som väljer om de vill registreras i det digitala systemet och uppdaterar sin föreningsinformation, varför statistiken inte ger en komplett bild av alla föreningar i Ale.

Ale kommuns medlemsstatistik bygger på de uppgifter som föreningarna själva rapporterar in till Ale kommun. Då det endast är 57 av totalt 135 föreningar i föreningsregistret år 2022 som rapporterat in sin medlemsstatistik så ger siffrorna inte en heltäckande bild. Föreningarna redovisar totalt cirka 12 200 medlemmar varav 58% är 26 år och äldre. Könsfördelningen ser i princip likadan ut oavsett ålderskategori, där pojkar/män står för 55 % och flickor/kvinnor 45 % av medlemmarna.

I medlemsstatistiken för 2022 rapporterar fritidsföreningarna i Ale flest antal medlemmar, cirka 70% av det totala antalet medlemmar. Kategorin består av föreningar med barn- och ungdomsverksamhet (majoriteten idrottsföreningar) samt föreningar som sköter om kommunala anläggningar via avtal med

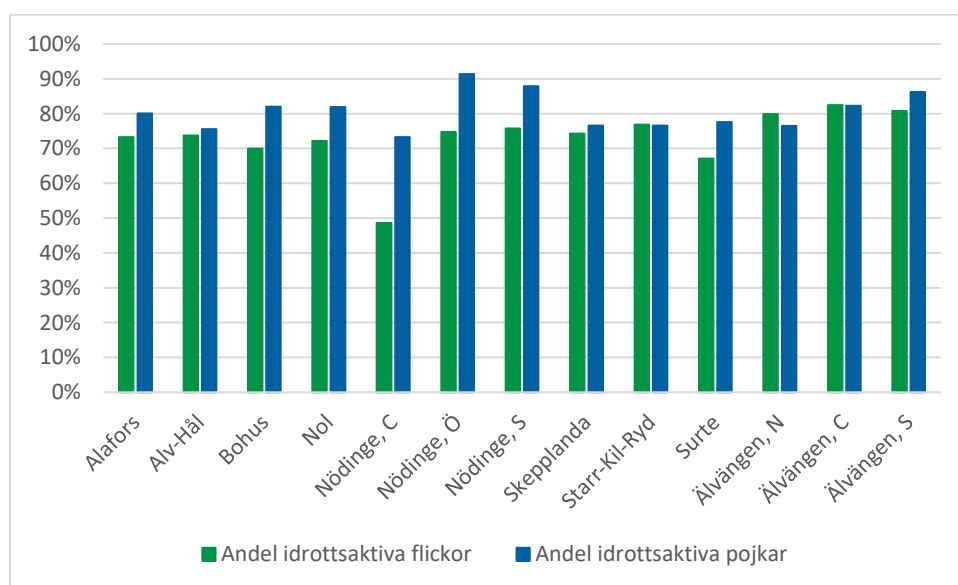
kommunen. 25% av medlemmarna är medlemmar i kulturföreningar vilket är bygdegårds-, hembygds-, musei- samt arrangerande kulturföreningar. Resterande 5 % av medlemmarna tillhör övriga föreningar där pensionärsföreningar och föreningar med social inriktning ingår.

Aktiv i idrott

En indikator som ger en bild av barn och ungas föreningsdeltagande i Ale är andel aktiva i idrott i åldrarna 7-20 år, utifrån föreningarnas redovisningar till Riksidrottsförbundets LOK-stöd år 2020.

Av diagrammet nedan framgår att flickor i lägre utsträckning är idrottsaktiva än pojkar. För kommunen som helhet är andelen idrottsaktiva i åldern 7-20 år totalt 73 % flickor och 81 % pojkar. Andelen idrottsaktiva flickor är högst i centrala Älvängen (82 %), tätt följt av södra Älvängen (81 %) samt norra Älvängen (80 %). Andelen idrottsaktiva pojkar är högst i östra Nödinge (91 %) och därefter södra Nödinge (88 %) samt södra Älvängen (86 %). Det område som sticker ut med lägst andel idrottsaktiva oavsett kön är centrala Nödinge, både vad gäller flickor (49 %) och pojkar (73 %).

Diagram 68. Andel flickor och pojkar, 7- 20 år, som är aktiva i en idrottsförening, år 2020.

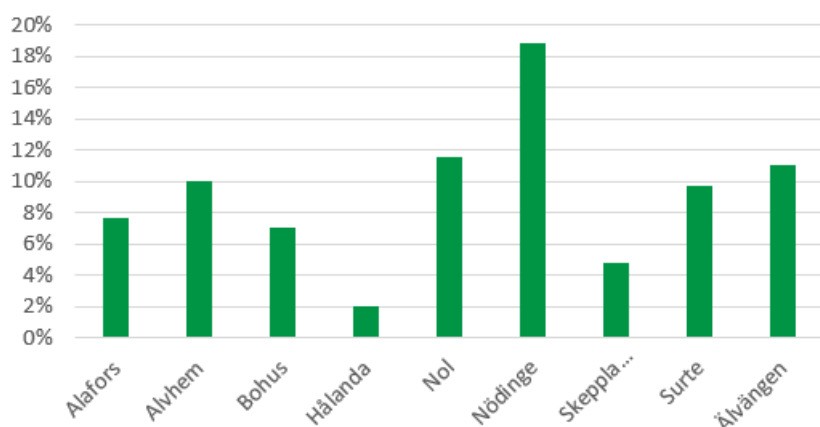

Källa: Riksidrottsförbundet

Kulturskola

Under hösten 2022 var 10,1 % av 6-19 åringarna inskrivna i kulturskolans terminsbaserade undervisning, vilket ligger i linje med statistiken för riket 2021. Andel elever skiljer sig åt mellan orterna. Nol, Nödinge och Älvängen är de orter med högst andel elever vilket speglar var verksamheten har tillgång till lokaler. Nödinge sticker ut med den högsta andelen elever på drygt 19% vilket förklaras av att en stor del av verksamheten bedrivs i centrala Nödinge, Ale Kulturrum.

Diagram 69. Andel elever i kulturskolan Ale, 6-19 år, höstterminen 2022

Källa: Verksamhetsdata

Barn till föräldrar med längre utbildning är överrepresenterade i landets kulturskolor (Kulturrådet 2021). Drygt 85% av barnen i Ales kulturskola har föräldrar med eftergymnasial utbildning. Andelen med utländsk bakgrund bland kulturskoleelever i Ale är 20%, dvs. elever födda utomlands eller i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands. Enligt SCB:s befolkningsstatistik för 2021, framgår jämförelsevis att andelen av befolkningen i Ale med utländsk bakgrund i åldersgruppen 6-19 år var 22%. Däremot är andelen utrikesfödda i kulturskolan något underrepresenterade, 6,3% av eleverna är födda utomlands, att jämföra med befolkningsciffror för Ale där andelen utrikesfödda är 8,3%.

Kulturskolan lockar generellt fler flickor än pojkar. Enligt Kulturrådet var 62% av eleverna flickor på landets kulturskolor år 2021 (Kulturrådet, 2021). I Ale kommun var 67% av deltagare i kulturskolan hösten 2022 flickor, i åldrarna 6-19år.

Statistiken ovan mäter kulturskolans terminsbaserade avgiftsbelagda verksamhet. Utöver detta finns lovverksamhet, samverkansprojekt med fritidshem och förskola samt gruppundervisning anpassad för personer med funktionsvariationer. Syftet med verksamheten är att nå målgrupper som är underrepresenterade i den terminsbaserade verksamheten. Lovverksamheten omfattade 819 barn år 2022 (perioden 220101-221130) medan samverkan fritidshem och förskola omfattade totalt 290 barn. Utöver detta deltog 22 elever i en dramagrupp för personer med funktionsvariationer.

Öppen fritidsverksamhet

Ales öppna ungdomsverksamhet och dess tre mötesplatser i Nödinge, Surte och Älvängen finns tillgängliga för ungdomar i åldern 13-20 år. Mötesplatserna har öppet kvällar och helger, är kostnadsfri och kräver ingen föransökan vilket kompletterar utbudet av fritidsaktiviteter för barn och unga som inte är föreningsaktiva eller aktiva i kulturskolan. Tjejer är dock underrepresenterade i den öppna ungdomsverksamheten och utgör 42% av besökarna enligt verksamhetsstatistik för 2022. Enligt statistik för riket så var det under perioden 2007 till 2021 en större andel bland killar än bland tjejer i åldern 16-25 år som uppgav att de besökte en fritidsgård varje månad (MUCF, 2021).

Som benämndes i inledningen till detta kapitel är en meningsfull fritid viktigt för att ungdomar ska hamna rätt. Alla fritidsaktiviteter är dock inte tillgängliga för samtliga barn och unga utan beror på familjens ekonomiska situation då det är avgiftsbelagda verksamheter. I LUPP-undersökningen 2020 fick åttondeklassare svara på frågan om de avstått från fritidsaktiviteter på grund av familjens ekonomi. Resultatet visade att för en del ungdomar sätter ekonomin gränser för aktiviteterna, men utvecklingen är positiv över tid. I Ale beskriver 3 procent av eleverna i åk 8 upprepade erfarenheter av att inte kunna göra eller köpa något ”som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd”, vilket är en relativt sett stor minskning jämfört med 9 procent 2017 och mindre än GR-snittets 5 procent. Även

andelen som oroar sig för sina föräldrars ekonomi är mindre 2020 än 2017: 4 mot 9 procent. (Nilsson & Elofsson 2020).

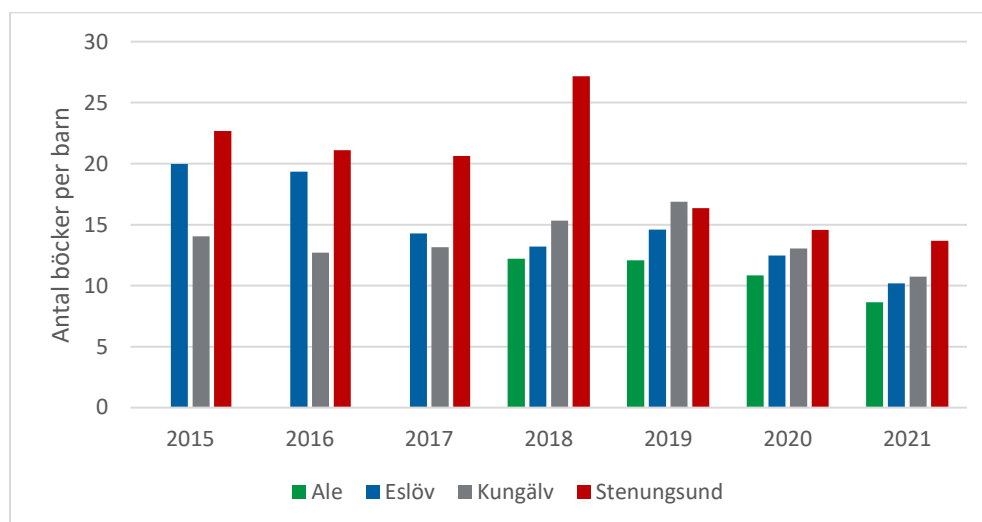
I LUPP undersökningen för Ale (Nilsson & Elofsson 2020) svarar 89 procent av Ales åk 8-elever att de är ganska eller mycket nöjda med fritiden vilket ligger på samma nivå som GR-snittet. I likhet med GR-snittet finns en tendens till något nöjdare killar. Jämförelsen med 2017 antyder dock en positiv utveckling för i första hand tjejer. Skillnaderna mellan boendeområdena är små.

Ungefär var fjärde elev i åk i Ale tycker att det finns för lite att göra på fritiden. Detta gäller tjejer i högre grad än killar, en könsskillnad som finns även i övriga GR-kommuner.

De största hindren som unga uppger för att delta i fritidsaktiviteter är tid, ekonomi och svårighet att utföra eller ta sig till aktiviteten. Unga utrikesfödda, HBTQ-personer och tjejer upplever oftare hinder i att delta. Var tredje ung med funktionsnedsättning och var fjärde ung hbtq-person har avstått från fritidsaktiviteter av rädsla för att bli dåligt bemötta. (MUCF 2021).

Barns språkutveckling genom bibliotek

Diagram 70. Utveckling av antal barnboks-lån i kommunala bibliotek

Källa: Kungliga biblioteket och SCB

Med aktiv låntagare menas alla personer som lånat minst en bok under året (fysisk eller digital). Enligt statistik är Ales siffror för utlån, barnboks-lån och aktiva låntagare lägre än jämförbara tvillingkommuner. Barnboks-lånen i Ale har minskat under perioden 2019 – 2021, trenden ser likadan ut i Eslöv, Kungälv och Stenungsund. En faktor är tillförlitligheten i statistiken då det i dialog med tvillingkommunerna framkommer att utlånen till skolan ingår i utlåningsstatistiken för de folkbibliotek som delar lokaler eller ligger i anslutning till en skola. Antal utlån och aktiva låntagare kan bidra till ökad läsning, men ger inte en fullständig bild av hur läsningen ser ut i Ale. Socioekonomi och utbildningsnivå är faktorer som nationellt påverkar andelen aktiva låntagare. Skolverket (2020) skriver i rapport *”Språk-, läs- och skrivutveckling – Förskola”* att forskning visar att barn som tidigt ingår i språkgemenskaper där högläsning och diskussion av böcker praktiseras får bättre språk-, läs- och skrivutveckling senare i livet.

Analys och slutsatser inför framtida arbete

För de flesta är Ale en bra kommun att växa upp och leva i. Kartläggningen visar att hälsan i Ale kommun på flera sätt blir allt bättre. Medellivslängden i kommunen har generellt sett ökat och skillnaden i medellivslängd bland män i Nödinge och Älvängen, som syntes förra kartläggningen 2016, är nu mer utjämnad. Däremot finns fortfarande en skillnad bland kvinnor, där medellivslängden i Älvängen är 3 år längre än i Nödinge. Ohälsotalen har en nedåtgående trend både i Ale och i riket. Skillnaderna mellan grupper i Ales kommunala skolor har minskat det senaste läsåret.

Samtidigt syns fortfarande skillnader mellan olika områden och grupper i kommunen. Skillnaderna är resultatet av ett samhälle som har vuxit fram under en lång tid. På samma sätt kommer resultaten av de insatser som görs idag att dröja, ibland en hel generation fram i tiden. Därför kan i många fall förändringen sedan förra kartläggningen verka liten.

De förändringar som skett, sedan förra kartläggningen 2016, kan bero på flera saker. Exempel på faktorer som påverkar är globala och nationella trender och förändringar, integration och migration, konjunkturläget och demografiska förändringar i befolkningen. Många av faktorerna är komplexa och kräver därmed egna fördjupningsrapporter. Ett exempel är integration och migration, där förändringar har skett under främst 2015, som syns i statistiken ungefär kring 2017. Covid 19 pandemin, kriget i Ukraina och pågående lågkonjunktur är andra omvärldsfaktorer, som påverkat människors beteendemönster, ekonomi och därmed även statistiken.

Bostad och närmiljö

Livsvillkoren börjar formas redan när samhällen byggs. Människors ekonomi påverkar hur personer bosätter sig. Kartläggningen visar att fördelningen av upplåtelseformer skiljer sig mellan kommunens områden, där centrala Nödinge har 28 % äganderätter och 71 % hyresrätter medan östra Nödinge har 99 % äganderätter och 1 % hyresrätter. Likaså skiljer sig bostadsarea per person och kvm (ett sätt att mäta trångboddhet på). Två områden med närhet till pendlingsstation som har hög genomsnittlig bostadsarea är Östra Nödinge (45) och Norra Älvängen (43). Centrala Nödinge ligger också med närhet till pendlingsstation, men har lägst bostadsarea (35). Då detta är ett genomsnitt kan dock ytterligheter variera mellan individer. Kartläggningen visar en ökning av akut hemlöshet i Ale kommun. Det är dock för få fall för att analysera per område eller åldersgrupp. Notera även att statistiken avser antal beslut och inte antal individer, vilket gör att det inte behöver betyda att hemlöshet har ökat utan kan istället vara relaterat till fler beslut per individ.

Människor i Ale uppfattar fortfarande platser där många människor rör sig så som kommunens resecentrum/pendlingsstationer och mörka platser som otrygga. Det är även dessa platser som polisen jobbar med att vara på. Narkotikabrott har över tid ökat, även om viss del av ökningen kan bero på att fler brott upptäcks. Narkotikaanvändning och rökning har minskat bland ungdomarna i Ale kommun, enligt den senaste CAN undersökningen, vilket tyder på att arbete i Ale kommun har gett resultat. Attityderna att det medför liten eller ingen risk att använda heroin och cannabis har dock ökat. Orosanmälningar vad gäller barn 0-17 år har ökat över tid och även fast även anmälningsbenägenheten ökar, går det inte att utesluta att det även finns en faktisk ökning.

Barn och ungas uppväxtvillkor

De skilda livsvillkorens konsekvenser synliggörs när hälsan mäts hos de allra yngsta. Kariesfriheten hos 6-åringar har ökat något över tid i Ale kommun, men det skiljer sig åt mellan delområdena. Det är positivt att se att kariesfriheten ökar i både Nödinge och Älvängen. Däremot har kariesfriheten sjunkit i Skepplanda och Nol. Goda förutsättningar under uppväxtåren är en av de viktigaste faktorerna för en långsiktigt god hälsa och gott välbefinnande. Kartläggningen visar en påtaglig skillnad i barns uppväxtvillkor i Ale. Barnfamiljer i Ale som lever i ekonomisk utsatthet finns i alla kommunens områden men i högre utsträckning i centrala Nödinge, Bohus, Nol, Skepplanda och Surte. I centrala Nödinge lever nästan en tredjedel av barnen 0-17 år med låg ekonomisk standard (risk of poverty). I vissa delar av kommunen är motsvarande andel 4 procent och i vissa andra områden runt 10 %. En oroande ökning

syns i Skepplanda, Bohus och Nol. Låg ekonomisk standard är det internationellt vedertagna måttet för att mäta risk för fattigdom och ska inte förväxlas med låg inkomststandard, som i stället är ett absolut mått för att visa när familjens inkomster är lägre än de nödvändiga utgifterna.

Även hos totalbefolkningen syns skillnader mellan områden så som för den disponibla medianinkomsten, låg ekonomisk standard och segregation (socioekonomiskt index), där centrala Nödinge är avsevärt mer utsatt i förhållande till övriga kommunen. Den största ökningen av socioekonomiskt index skedde mellan 2019–2020, där en möjlig faktor är de ekonomiska påfrestningarna som coronapandemin orsakade, även om den i så fall inte påverkat i lika hög grad i alla områden. Detta skulle kunna vara en indikation på hur känsligt ett område är för konjunktursvängningar i förhållande till ett annat område. Andra framtida ekonomiska kriser kan bidra till en fortsatt negativ utveckling av det socioekonomiska indexet. Sverige är inne i en lågkonjunktur samtidigt som kriget i Ukraina påverkar samhällsekonomin, vilket gör det socioekonomiska indexet till ett mått att fortsatt följa de kommande åren.

Skolan äger den största potentialen att rusta barn och ungdomar med kapacitet att överskrida sociala skillnader i uppväxtvillkor. Vilka betyg en elev får i årskurs 9 avgör inte bara möjligheterna att studera vidare, utan påverkar i förlängningen också individens välbefinnande och hälsoutveckling. Barn med föräldrar som har eftergymnasial utbildningsnivå och är födda i Sverige går i högre grad ut grundskolan med godkända betyg och blir behöriga till gymnasiet medan en lägre andel blir behöriga till gymnasiet av barn som har föräldrar med som mest gymnasieutbildning och utrikesfödd. Kommunen har sedan förra kartläggningen arbetat med likvärdighet i skolan, vilket kan ha påverkat att skillnaderna mellan grupper i Ales kommunala skolor har minskat det senaste läsåret. Ales grundskolor har en lägre lärartäthet jämfört med riket och jämförelsekommunerna, andelen behöriga lärare i Ale har varit på samma nivå länge, men ligger lägre än jämförelsekommunerna inom Göteborgsregionens kommunalförbund (GR).

Kön, föräldrars utbildningsnivå och utrikes/inrikesfödd är faktorer som påverkar deltagandet i kulturskola, föreningsliv och öppen ungdomsverksamhet i Ale. Statistiken för Ale liknar hur det ser ut i hela landet. I undersökningen Ung idag (MUCF, 2021) uppger var tredje ung med funktionsnedsättning och var fjärde ung hbtqi-person att de har avstått från fritidsaktiviteter av rädsla för att bli dåligt bemötta. Unga utrikesfödda, HBTQI-personer och tjejer upplever oftare hinder i att delta. Detta förstärker bilden av att det finns skäl att fortsatt arbeta aktivt med att motverka de skillnader i förutsättningar att delta som finns.

Utbildningsnivå, arbetsmarknadschanser och hälsa

Den eftergymnasiala utbildningsnivån ökar framför allt i Älvängens områden och är generellt högre bland inrikesfödda än utrikesfödda. I centrala och södra Älvängen har den eftergymnasiala utbildningen ökat mer bland utrikesfödda än inrikesfödda. Kommunen har haft en hög inflyttning sedan 2016, som bland annat består av barnfamiljer från Göteborg. Om förändringarna i utbildningsnivå är relaterade till befintlig befolkning eller till inflyttning går inte att fastslå utan djupare analys.

Ett sätt att höja utbildningsnivån hos befolkningen är genom vuxenutbildning. Utifrån Ales utbildningsnivå kan antas att behovet av vidareutbildning på Komvux är stort. Att mäta behovet utifrån de som söker sig till vuxenutbildningen är svårt då det säkert finns många som inte söker. Eftersom all vuxenutbildning inte genomförs av den egna kommunen är det inte möjligt att dra säkra slutsatser om jämförelsekommuner, men utifrån den utbildning som kommunerna anordnar verkar Ale ha en lägre andel av befolkningen inskriven jämfört med både Eslöv och Stenungsund. En jämförelse av kommunernas kostnad för vuxenutbildning bekräftar den bilden. Ales kostnad för den totala vuxenutbildningen per invånare är lägre än referenskostnaden och standardkostnaden för Ale (framräknad utifrån utbildningsnivån hos befolkningen 2020).

Unga män som varken arbetar eller studerar ökar i Ale kommun. Det är ett för litet antal för att dra slutsatser, men är viktigt att följa upp framåt. Suicid har minskat något på senare år, men är fortsatt på höga nivåer för män både i Ale och riket. Psykisk ohälsa fortsätter vara försämrade för kvinnor, där kvinnor

i högre grad är diagnostiserade för psykiatrisk sjukdom än män och tjejers självupplevda hälsa har försämrats enligt den senaste CAN-undersökningen (2022).

Äldre befolkning

Bland dem som bor på särskilt boende i Ale är det markant fler som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som mycket gott eller ganska gott jämfört med tidigare år, men att det samtidigt är fler som bedömer det som ganska dåligt eller mycket dåligt. Med andra ord har ytterligheterna ökat (både i positiv riktning och i negativ riktning) och färre har bedömt sitt allmänna hälsotillstånd som någorlunda. Resultaten för 2022 är i paritet med resultaten från 2016. Hur övrig äldre befolkning i Ale kommun, som inte har insatser från äldreomsorgen, mår undersöks inte i denna kartläggning. Andelen äldre med låg ekonomisk standard generellt i kommunen har en sjunkande trend, vilket tyder på att vissa äldre fått en bättre ekonomi. Hur pågående lågkonjunktur påverkar hushållen syns dock ännu inte i statistiken.

Hur kommunen kan påverka

Framgångsfaktorer för att arbeta för att människor ska få bra livsvillkor är långsiktigt arbete i samverkan och med ett kunskapsbaserat arbetssätt. Genom tidiga investeringar i människor under uppväxtåren kan vinster på längre sikt göras. När fler klarar skolan, väljer att utbilda sig vidare, arbetar och försörjer sig själva följer ett ökat välbefinnande och förbättrad hälsa. Färre hamnar i ett kostsamt utanförskap. En sådan socialt hållbar utveckling gynnar såväl individ som samhälle. Ale kommun kommer att följa utvecklingen mer regelbundet och använda det som underlag i prioriteringar och utvecklingsarbete.

Kommunen kan arbeta vidare inom följande områden:

- Kartläggningen kan användas som ett av underlagen i strategisk samhällsplanering och bostadsförsörjningsprogram. Samverkan och kravställning kan ske tillsammans med exploatörer kring bostadsbyggande. Även bredbandsuppkopplingen behöver fortsätta säkerställas på landsbygd.
- Utbildningsverksamheterna har de senaste åren haft fokus på likvärdighet, att skapa lika möjligheter för barn och elever, dels genom kompensatoriska insatser utifrån olika barn och elevers olika förutsättningar, och genom att utveckla undervisningens kvalitet. Detta är ett långsiktigt arbete som tar tid och behöver fortsätta, såväl på nationell nivå som i Ale.
- Insatser för att möjliggöra att alla barn från tre år får utbildning i förskola. Arbetet sker utifrån den nya skrivningen i skollagen där kommunerna ska ta ett större ansvar för att alla barn ska gå i förskola.
- Insatser för att förbättra kvaliteten i fritidshemmen genom att öka andel lärare med legitimation. Samt öka andel inskrivna barn i fritidshemmen, särskilt barn med en ogynnsam socioekonomisk bakgrund.
- Fortsätta med uppsökande kulturverksamhet. Utvärdera huruvida den uppsökande verksamheten har lett till att andra målgrupper söker sig till kulturskolan.
- Kommunen har beslutat om nya placeringsområden för förskolor och skolor med hänsyn tagit i förvaltningens underlag till socioekonomisk sammansättning i bostadsområden. Då denna förändring ännu inte pågått under en längre tid, är det för tidigt att veta om det ger effekt.
- Arbeta vidare med att få fler i studier och arbete genom exempelvis vuxenutbildningen.
- Tidigt samordnade insatser (TSI) är ett samverkansforum som sammanhållet formulerar uppdrag i tidig ålder eller tidig process för att bidra till en god start i livet bland barn och ungdomar, samt deras familjer. TSI tar vara på innovation och arbetar för att lösa problem utifrån ett helhetsperspektiv och samverkan, vilket innebär att testa nya arbetssätt och prövar nya metoder som anpassas efter behov.
- Socialtjänst, skola, polis, fritid (SSPF) arbetar sammanhållet med förebyggande- och trygghetsarbete riktat mot ungdomskriminalitet och ungdomar som är i riskzon för kriminalitet. SSPF är en samverkansform som riktar sig till familjer och ungdomar mellan 12 och 18 år. Syftet är att bidra till en positiv utveckling för ungdomar som har eller riskerar att hamna snett genom att arbeta tillsammans med vårdnadshavare och den unga, samt andra samverkansaktörer. Målet är skapa en fungerande skolgång och leva fri från kriminalitet och droger, samt förhindra och minimera ungdomars brottslighet och drogmissbruk.

Diagramförteckning

Diagram 1. Åldersfördelning i Ale kommun och riket.....	8
Diagram 2. Medelålder 2021 i Ale, tvillingkommuner, Västra Götalandsregionen samt riket.....	8
Diagram 3. Befolkningsutveckling, faktisk och enligt prognos.....	9
Diagram 4. Relationen mellan inflytt och utflytt 2000–2021	10
Diagram 5. Försörjningskvot för yngre (0-19 år), äldre (65+) och totala försörjningskvot år 2020.....	10
Diagram 6. Andel inrikes- och utrikesfödda 2021	11
Diagram 7. Befolkningens födelseregion per RegSO	11
Diagram 8. Fördelningen av upplåtelseformer per RegSO	12
Diagram 9. Hushållstyper i Ale, tvillingkommuner, Västra Götalandsregionen samt riket år 2021.	13
Diagram 10. Genomsnittlig bostadsarea, kvm/person, per RegSO 2019.....	15
Diagram 11. Antal beslut om insatser vid akut hemlöshet mellan 2016-2021	16
Diagram 12. Fördelning gällande utbildningsnivå 2021.....	17
Diagram 13. Fördelning av utbildningsnivå per RegSO 2021.....	18
Diagram 14. Utveckling av eftergymnasial utbildning bland utrikesfödda	18
Diagram 15. Utveckling av eftergymnasial utbildning bland inrikesfödda.....	19
Diagram 16. Disponibel medianinkomst i åldrarna 20-64 år i Ale 2020 (årsinkomst)	19
Diagram 17. Andel av befolkningen i hög respektive låg ekonomisk standard	20
Diagram 18. Andel av befolkningen med hög respektive låg ekonomisk standard per RegSO	21
Diagram 19. Utveckling av låg ekonomisk standard över tid 2016-2020 i per högsta och lägsta RegSO.....	21
Diagram 20. Andel barn 0-19 år i familjer med låg ekonomisk standard.....	22
Diagram 21. Socioekonomiskt index 2020 per RegSO.....	22
Diagram 22. Socioekonomiskt index 2016-2020 per RegSO med störst ökning alternativt minskning.	23
Diagram 23. Utveckling av andel av totalbefolkningen som någon gång under året varit aktuella för att motta ekonomiskt bistånd.....	24
Diagram 24. Utveckling av andel av befolkningen 0-17 år som ingår i familjer som mottar ekonomiskt bistånd	24
Diagram 25. Utveckling av andel förvärvsarbete 20-64 år	25
Diagram 26. Andel inskrivna arbetslösa i åldrarna 16-64 år 2021.....	26
Diagram 27. Utveckling av totalt antal anmälda brott per 100 000 invånare mellan 2016-2021.....	30
Diagram 28. Utveckling av antal anmälda rån per 100 000 invånare mellan 2016-2021.	30
Diagram 29. Antal anmälda fall av misshandel, inklusive grov, uppdelat på kön samt brottsplats (inomhus eller utomhus) i Ale mellan 2016-2021.	31
Diagram 30. Utveckling av antal anmälda skadegörelsebrott i Ale uppdelat på underrubriceringarna ”Genom brand” samt ”Genom klotter” i Ale mellan 2016-2021.	31
Diagram 31. Utveckling av antal anmälda narkotikabrott per 100 000 mellan 2016-2021.....	32
Diagram 32. Utveckling av antal anmälda trafikbrott per 100 000 invånare mellan 2016-2021.....	32
Diagram 33. Totalt antal anmälda fall av grov kvinnofridskränkning per 100 000 invånare mellan 2016-2021.	33
Diagram 34. Utveckling av antal orosanmälningar rörande våld i nära relationer mellan 2016-2021.	33
Diagram 35. Andel av befolkningen 0-17 år som blivit föremål för orosanmälningar 2016-2021.	34
Diagram 36. Andel inskrivna barn (3-5 år) i förskola, både kommunal och enskild huvudman.....	35
Diagram 37. Antal inskrivna barn (1-5 år) i förskola i Ale per ort, födda 2017-2019 (september 2022).	36
Diagram 38. Utveckling av andel inskrivna barn (6-9 år) i fritidshem.....	37
Diagram 39. Utveckling av andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet efter årskurs 9.....	38
Diagram 40. Andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet, uppdelat efter föräldrars utbildningsnivå, samtliga huvudmän, 2021/22.....	39
Diagram 41. Utveckling av andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet i Ale, uppdelat efter föräldrars utbildningsnivå, kommunala och samtliga huvudmän, 2016-2022.	39

Diagram 42. Utveckling av andel elever som behöriga till nationellt program på gymnasiet i Ale, uppdelat efter föräldrars utbildningsnivå, 2016-2022.	40
Diagram 43. Andel behöriga till yrkesprogram på gymnasiet, uppdelat på svensk/utländsk bakgrund, samtliga huvudmän.	40
Diagram 44. Utveckling av andel elever som är behöriga till nationellt program på gymnasiet i Ale uppdelat efter svensk/utländsk bakgrund, samtliga huvudmän, 2016-2022.....	41
Diagram 45. Andelen elever i årskurs F-9 med mer än 10 % frånvaro hösttermin över tid 2016-2021. Elever i förskoleklass finns med från och med 2018.....	41
Diagram 46. Utveckling av andel gymnasieelever, folkbokförda i kommunen, med examen inom 4 år, 2016-2022.	42
Diagram 47. Utveckling av andel unga som varken arbetar eller studerar i Ale, uppdelat på kön, mellan 2016-2020.	43
Diagram 48. Utveckling av andel unga som varken arbetar eller studerar 16-19 år, båda könen, 2016-2020	43
Diagram 49. Utveckling av andel unga som varken arbetar eller studerar 20-25 år, båda könen, 2016-2020	44
Diagram 50. Utveckling av ohälsotal 2016-2020.....	45
Diagram 51. Utveckling av ohälsotal bland män och kvinnor i Ale, 2014-2021.....	45
Diagram 52. Utveckling över andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som uppgett narkotikaerfarenhet.....	46
Diagram 53. Utveckling över andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som ser liten eller ingen risk med att prova heroin.	46
Diagram 54. Utveckling över andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som ser liten eller ingen risk med att använda cannabis varje helg.....	47
Diagram 55. Utveckling av andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som röker 2016-2022.....	47
Diagram 56. Andel elever åk 9 & åk 2 på gymnasiet som använt lustgas 2022.....	48
Diagram 57. Antal orosanmälningar rörande missbruksproblematik, uppdelat utefter kön, mellan 2016–2021.	48
Diagram 58. Utveckling av andel 4-åringar med övervikt eller fetma mellan 2016-2021.....	49
Diagram 59. Utveckling av andel kariesfria 6-åringar, 2016-2021.	49
Diagram 60. Utveckling av andel kariesfria 6-åringar i Ale kommuns delområden 2016-2021.....	50
Diagram 61. Antal suicid per 100 000 invånare, uppdelat mellan kön, mellan 2016-2021.....	51
Diagram 62. Utveckling av andel (%) av befolkning 18–29 år, som har diagnostiserats med psykiatrisk sjukdom vid vårdbesök, könsuppdelat. Psykiatriska sjukdomar F00-F99.....	52
Diagram 63. Andel (%) av den totala befolkningen som har diagnostiserats med psykiatrisk sjukdom vid vårdbesök.....	52
Diagram 64. Den förväntade återstående medellivslängden 2011–2015 och 2017-2021 uppdelat utefter kön och delområde.....	56
Diagram 65. Den förväntade återstående medellivslängden 2011–2015 och 2017-2021, uppdelat på kön.	56
Diagram 66. Valdeltagande i kommunalvalen 2018 och 2022 uppdelat på valdistrikt.....	57
Diagram 67. Valdeltagande i riksdagsvalen 2018 och 2022.	58
Diagram 68. Andel flickor och pojkar, 7- 20 år, som är aktiva i en idrottsförening, år 2020.	59
Diagram 69. Andel elever i kulturskolan Ale, 6-19 år, höstterminen 2022.....	60
Diagram 70. Utveckling av antal barnbokslån i kommunala bibliotek	61

Källförteckning

- Ale kommun. (2016). *Att leva i Ale*.
- Ale kommun. (2020). *Boendesocial riktlinje*.
- Ale kommun. (2021). *Ales översiktsplan*.
- Arbetsförmedlingen. (2022). *Arbetsmarknaden för kortutbildade*.
- Boverket. (2022). *Bostadsmarknadsenkäten*.
- CAN. (2016). *Cannabis – faktablad*. <https://www.can.se/fakta/cannabis/> [Hämtad 2022-12-05]
- CAN. (2020a). *Ändrad attityd till narkotika hos unga*. <https://www.can.se/pressmeddelande/andrad-attityd-till-narkotika-hos-unga/> [Hämtad 2022-12-05]
- CAN. (2020b). *Tobak – faktablad*. <https://www.can.se/fakta/tobak/> [Hämtad 2022-12-05]
- Delegationen mot segregation (Delmos). (2021). *Segregation i Sverige - Årsrapport 2021 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling*.
- Holm, D. Ericsson, M. (2020). *Barnperspektiv vid beslut om ekonomiskt bistånd*. Forskning och Utveckling, rapport 2020:1. Campus Västervik: Västervik.
- Folkhälsomyndigheten. (2018). *Suicid förekommer oftare i socioekonomiskt utsatta områden*.
- Folkhälsomyndigheten. (2021a). *Överdödlighet och dödlighet i covid-19 i Sverige under 2020*.
- Folkhälsomyndigheten: Stockholm.
- Folkhälsomyndigheten. (2021b). *Vår livsmiljöns betydelse för en god och jämlik hälsa*.
- Folkhälsomyndigheten. (2022a). *Folkhälsans utveckling. Årsrapport 2022*. Folkhälsomyndigheten.
- Folkhälsomyndigheten. (2022b). *Gymnasiebehörighet*. [Gymnasiebehörighet — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se) [Hämtad 2022-09-13]
- Folkhälsomyndigheten. (2022c). *Interaktiva faktablad – Psykisk hälsa*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/psykisk-halsa/> [Hämtad 2022-12-05]
- Folkhälsomyndigheten (2022d). *Ökning av suicid bland unga vuxna 20–29 år*.
- Folkhälsomyndigheten. (2022e). *Risk- och skyddsfaktorer för alkohol, narkotika, tobak och spel om pengar hos barn och unga*. https://www.folkhalsomyndigheten.se/pubreader/pdfview/display/111579?browserprint=1#chapter-111580_1 [Hämtad 2022-12-05]
- Grander, M. Sandberg, M. (2021). *Trångboddheten i Malmö. En studie av trångboddhetens ojämlika utbredning och konsekvenser*. SVB Working paper serie 21:3.
- Nilsson, Å & Elofsson K. (2020). *LUPP 2020 Ale*. FoU i Väst
- Kolada. (2021). *Hushåll med tillgång till eller möjlighet att ansluta till bredband om minst 1 Gbit/s, andel (%)*. *Hushåll i tätbebyggt område med tillgång till eller möjlighet i att ansluta till bredband om minst 1 Gbit/s, andel (%)*. *Hushåll i glesbebyggt område med tillgång till eller möjlighet att ansluta till bredband om minst 1 Gbit/s, andel (%)*. [Fri sökning - Kolada](https://www.kolada.se) [Hämtad 2022-07-22]
- Kulturrådet. (2021) *Kulturskolan i siffror: 2021*. [kulturskolan-i-siffror_2021_v3.pdf \(kulturradet.se\)](https://www.kulturradet.se)
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). (2021). *Goda levnadsvillkor för många, men inte för alla. Ung idag 2021*. <https://www.mucf.se/publikationer/goda-levnadsvillkor-manga-men-inte-alla> [Hämtad 2022-12-05]
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). (2021). [Ung idag | Besöker fritidsgård/ungdomens hus](https://www.mucf.se/publikationer/ung-idag-besoker-fritidsgard-ungdomens-hus) [Hämtad 2022-12-05]
- Nilsson, Å & Elofsson K. (2020). *LUPP 2020 Ale*. FoU i Väst. <https://www.ale.se/kommun--politik/sa-fungerar-ale-kommun/kvalitet-och-uppfoljning/lupp--ungdomsundersokning.html> [Hämtad 2022-12-05]
- Oscarsson, H. Holmberg, S. (2016) *Svenska väljare*. Wolters Kluwer: Stockholm.
- Region Skåne. (2016). *Planera för människor – social hållbarhet kopplat till fysisk planering*.
- SCB. (u.å.). *RegSO – Regionala statistikområden*. [RegSO - Regionala statistikområden \(scb.se\)](https://www.scb.se) [Hämtad 2022-07-19]
- SCB. (2021). *Sverige har flest trångbodda i Norden*. [Sverige har flest trångbodda i Norden \(scb.se\)](https://www.scb.se) [Hämtad 2022-08-05]
- SCB. (2022a). *Medellivslängden ökar mest för samboende med hög utbildning*. [Medellivslängden ökar mest för sammanboende med hög utbildning \(scb.se\)](https://www.scb.se) [Hämtad 2022-08-03]
- SCB. (2022b). *Ohälsotalet och Sjukpenningtalet*. [Ohälsotalet och Sjukpenningtalet \(scb.se\)](https://www.scb.se) [Hämtad 2022-08-04]
- Skolverket. (2020). *Språk-, läs- och skrivutveckling – Förskola*. [M21 fsk 01A 01 hoglasning.docx \(skolverket.se\)](https://www.skolverket.se) [Hämtad 2022-12-06]

Socialstyrelsen. (2021). *Ekonomiskt bistånd. Handbok för socialtjänsten*.
SOU 2016:94. *Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera*.
Svanström, L. (2017). *Att mäta folkhälsa*. Studentlitteratur: Lund.
Valmyndigheten. (2022). *Kommunens handbok. Valen till riksdag, kommun- och regionfullmäktige 2022*.
Västra Götalandsregionen. (2022). CAN-drogvaneundersökning.

